

DIALOGORVM SACRORVM LI. bri quatuor.

27!

CAVTORE SEBASTIANO CASTALIONE, qui nunc postremò Opus recognouit:

Argumenta singulis Dialogis preposuit, & sententias subiecit: ex quibus pueri discant officium, hoc est, quid imitandum sit, aut declinandum.

L O N D I N I,
Apud Thomam Marsh.

ANNO 1574.

¶ Cum priuilegio Regiæ Maiestatis.

DIALOGORUM SACRORUM

LIBRI IIII,

Et ad linguam rectè formandam, & ad vitam sanctè instituendam, Christianæ juventuti apprimè utiles.

94/1023
Autore

SEBASTIANO CASTALIONE.

*Editio novissima, superioribus
longè correctior.*

Protrepticon.

*Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Historias sacras discere sive velis:
En tibi conductum modica mercede Magistrum!
Castalioni operam des modò, utrumq; dabit.*

CANTABRIGIÆ:

Ex Academia celeberrimæ
Typographeo. 1636.

SEBAST. CASTALIO

Christianis lectoribus S.

 Os dialogos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eâdem operâ & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditati in primo libro servivimus, sermone facillimo, eoque minùs eleganti, & tamen Latino utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cœpimus. Quòd autem Dei nomen *Jehova* Hebræum usurpavimus, quòd nullum Dei proprium nomen Latine extat, nisi fortè Jupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio videbitur fortasse durius, tamen usu mollescet: & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit. *Valete.*

DIA

DIALOGORUM SA-
CRORUM SEBASTI-
ANI CASTALIONIS
liber primus.

AD AMVS. Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porrò Adamum impellit ad vescendum
fructu vetito: Deus verò ipsos tres ad totidem pœnas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehova.

QUæ vetuit vos Deus vesci ex omnibus ar-
boribus pomarii? E. Licet nobis vesci fru-
ctibus arborum pomarii: tantùm Deus no-
bis interdixit eâ arbore, quæ est in medio
pomario, nè vesceremur fructu ejus, nève etiam attinge-
remus, nisi vellemus mori. S. Nequaquam moriemini
propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum
oculos vobis apertum iri, atque ità vos fore tanquam
deos, scientes boni atque mali. E. Ità planè videtur, &
fructus ipse est pulcher sanè visu: nescio an sit ità dulcis
gustatu; veruntamen experiar. Vah, quàm dulcis est!
Impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quàm
sapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe.
A. Quando ità vis, faciam. Ah! flagitium fecimus.
E. Quid est? A. Nónne vides misera, nos esse nudas?
E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est?

A. *Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda.* E. *Bene mones: & est hic ficus foliis magnis & aptis huic rei.* A. *Sed o nos infelices! videor mihi audire vocem.* E. *Jehova est. Miseram me vereor ne deprehendat nos nudos.* Abdamus nos in hunc densum nemus. J. *Heus, heus Adame, ubi es?* A. *Audistâ voce tuâ in pomario, territus sum; & quia nudus eram, abscondi me.* J. *Unde didicisti te esse nudum? Numnam comedisti de arbore de qua praeceperam tibi, ne comederes?* A. *Comedi quidem, sed praeiit mulier, quam tu adjunxisti mihi.* J. *Quidnam fecisti, mulier?* E. *Decepta à serpente comedi.* J. *Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem quamdiu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, femina, afficiam plurimis doloribus & erumnis, ut cum dolore parias, & tota pendens ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuae comedisti de arbore, cujus esu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex ea queres victum laboriosè dum vives, cum interim ipsa procreabit tibi carduas & sentes. Tu vesceris herbis è terra nascentibus, & cum sudore vultus tolerabis victum, donec redeas in terram ex qua ortus es: nan pulvis es, & in pulverem redibis.*

SENTENTIA.

Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum.
Disce, puer, obedientiam.

CAINUS.

CAINUS. Gen. 4.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

Caine, ubi est Abel frater tuus? C. Nescio: nunquid
 Ego sum custos fratris mei? J. Quid fecisti? ipse
 sanguis fratris tui edit ad me clamorem de terra.
 Quamobrem uteris terrâ infestâ, ut quæ aperto ore
 hausert sanguinem fratris tui de tua manu: ea non præ-
 beat amplius vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus
 per orbem terrarum. C. Mea culpa est major quam ut
 possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso
 solo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fu-
 giens tuum conspectum: ita ut qui proximus invenerit
 me, interficiat. J. Imò verò quicumque interfecerit Cai-
 num, subibit pœnam septupli. Quare apponam tibi hanc
 notam, nè, si quis inciderit in te, perimat te.

Sent. Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perpetrantur,
 palam punientur.

LOTUS. Gen. 18 & 19.

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hospitio, & Jehova ei prolem
 promittit, consiliûmque suum de Sodomæ everfione patefacit:
 idem facit deinde Lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara,

Lotus, Vxor Loti, Sodomitani.

Video tres homines adversum me. Non dubium est,
 quàm sint defessi de via, præsertim hoc tanto
 aestu: quare curram eis obviam, ut retineam eos apud me.
 Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli aliò poti-
 us divertere, quàm ad me. Lavabitis pedes pauculâ
 aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego in-

terea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. G. Sic faciemus. A. Iam propero in casam. Sara, sume properè tria sata farina siliginæ, ex qua depſiticos facias panes subcineritios. Nam ad-
 ventant nobis hospites, quos ego volo accipere laute. Itaque jam curro ad bovine: volo enim mactare vitulum quo eos tractem opiparè. Tu interea cura, ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. S. Fiet. Propterea, Hagar, incende ignem, tepefac aquam ad depſendum, dum ego promo farinam. Agè jam, dum aqua tepefit, para mactram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. A. Macta cum expeditè, puer. Hæus Sara. S. Quid vis, mi vir? A. Cura nobis luculentum focum. S. Jam accensus est. A. Impone ahenum. Volo ego hospites meos curari diligentissimè atque humanissimè. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? P. Imò jam dissectus est. A. Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despuma jus, Hagar, instrue mensam: sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentiùs quàm viatoribus benefacio: & certè eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata; accumbite, & vescimini leto animo: habetis hic butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quòdque Deus largitur in præsentia. Puer, appone eis vitulinam. J. Ubi est Sara uxor tua? A. Adest in tabernaculo. J. Cum revisam te eadem tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. S. Ha ha ha! ridiculum. Ego jam vieta sum; & indulgebo voluptati, scilicet cum meus quoque dominus consenserit? J. Cur tandem ridet Sara, negans

se posse parere, quia consenuit? éstne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cùm revisam te, inquam, anno vertente, habebit Sara filium. S. Ego non risi. J. Imò verò risisti. G. Sed jam pergamus conficere iter reliquum. A. Ego comitabor vos, nisi molestum est. J. Egónè ut celem Abrahamum de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecutura felicitatem? Nam certò scio eum praecepturum esse suis liberis, & porrò suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo præsripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei: profectò non celabo. Abrahamæ, volo tibi indicare qui sim, & quò eam. Ego sum Jehova. Cùm viderem dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, statui devenire huc, & explorare, utrùm sint planè profligati, quemadmodum accepi famà & auditione, an non sint. G. Nos quidem antecedamus. A. Sed quid? perdésne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignoscas illi loco, propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sítque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias equum. J. Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoscam toti loco propter eos. A. Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si fortè defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque excindes totam urbem? J. Non evertam, si invenero ibi quadraginta quin-

que viros bonos. A. Quid si quadraginta? J. Etiam propter quadraginta abstinerebo. A. Quaeso nè egrè feras, Domine, si pergo querere. Quid si triginta? J. Etiam sic abstinerebo. A. Possum videri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? J. Etiam eorum causâ non pervertam. A. Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sim. Quid si decem? J. Propter decem non evertam. G. Jam advesperascit, & nos appropinquamus urbi. L. Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri praestantissimi. G. Salve & tu, vir humanissime. L. Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. G. Imò pernoctabimus in foro. L. At ego non patiar: divertimini ad me: accipiam vos si non laetè, at certè hilarè. G. Fortasse erimustibi graves. L. Jucundi potius: nè veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hospitio, quàm esset accipi à vobis, si istic essem. G. Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. L. Ergò sequimini me. Hic est mea domus: intrate; quod bonum sit. Vxor, cura calefaciendam aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requiescite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor, instrue mensam: fac ut omnia sint nitidissima, nè quid offendant animos horum. Hospites, accumbite, utimini leto animo his quæ suppeditantur nobis in praesentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? quis est iste clamor? quæ turba excitantur? U. Hei mihi! perii, mi vir. L. Quid tandem est mali? U. Tota civitas, mi vir, obsidet ades nostras.

Juvenes, senes, denique universi circumfident nos. L. Valde vereor, quò hac evasura sint. Sed audio clamantes. So. Heus, heus Lote, ubi sunt homines isti qui venerunt ad te sub noctem? Produca eos nobis, ut eos cognoscamus. L. O flagitium! sed nè trepidate, hospites; exhibeo ad eos, & obserabo post me januam. Adsum: quid clamatis? So. Volumus videre hospites qui diversantur apud te. L. Obsecro vos, fratres mei, nè tantum scelus faciatis. Sunt mihi dua filia, adhuc à viris integra, eas malo dedere vestrae libidini, quàm sinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub praesidium mei tecti. S. Recede paulisper istuc, ut consultemus de ista re. Quid faciemus, populares? accipiemusne puellas eà conditione ut dimittamus juvenes? Al. Non est opus longà deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostra civitate; & nos reget, si diis placet. So. Jam te, Lote, pejus mulctabimus quàm ipsos: nè putes nos velle subjici peregrinis. Agitè, invadamus eum. G. Recipe te confestim ad nos, Lote. L. O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obseremus fores firmissimè. S. Effringamus fores, occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos. G. Nè trepida, hospes: nunquam irrumperet nobis invitis. L. O inauditam nequitiam! Siccine hinc violari hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissimum? G. Seda te ipsum. Jam videbis ultionem praesentem. S. Quid est hoc, o cives? summe ego cecus, an oborta sunt tenebrae densissimae? Al. Nescio quid acciderit altis: sed ego non magis dispicio oculis, quàm calcibus. Vbi est janua? Al. Cave, cave nè incidas in me. Heu mihi! fregi frontem ad parietem. Al. At ego nescio terrarum

rum ubi sim, neque possum invenire exitum ex hoc loco neque ingressum in alium. G. Lote, si quos habes præterea generos, aut filios, aut filias, denique quoscunque habes in urbe, educ ex hoc loco: Nam nos quidem jam delebimus hanc locum. Huc enim ad hoc ipsum missi sumus à Jehova, apud quem increbuit tanta importunitas horum. L. Habeo vobis gratiam, qui habeatis rationem non solum meæ salutis, sed etiam meorum. Jam adeo eos. Ux. Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo: ita consceleratus est hic totus populus. Metuo nè quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, nè inter fratres quidem. L. Jam redeo. G. Quid egisti? L. Visus sum joculari iis, quorum saluti providebam. G. Homines sunt desperati. Pereant, quoniam nolunt servari. Sed jam diluculum est, & tempus admonet emigrandum esse hinc. Agedum, adjuuge tibi uxorem tuam, & tuas filias, nè aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? nunquam potest nimis maturè vitari periculum. L. Atqui non videtur emigrandum tam manè. G. Atqui nos non sinemus te perire, quin potiùs manu educemus & te, & tuam conjugem, & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, si tuam vitam amas, nè respicias post tergum, nève usquam morèris in planitie. Evade in montes, nè pereas. L. Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, postquam tu pro tua benignitate devincis me tanto beneficio, ut custodias mihi vitam. Certè non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hic propinquum oppidum ad confugiendum, in quo queso ut liceat mihi evadere, & ita consulere vitæ meæ: est sanè per parvum. G. Etiam in hac re indulgebo tibi, ut

non evertam istud oppidum. Confer te illò; neque enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perveneris.

Sent. Deus versatur cum piis, eisque patefacit arcana sua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius unà cum illis pereat. Major est Dei in unum pium amor, quàm in omnes impios odium; quem quidem ejus amorem debent imitari pii.

ARGUMENTUM.

Gen. 22. Abrahamus, jussu Dei, filium suum Isaacum vult immolare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

*I*am tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum destinatum sacrificio. Vos hìc opperimini unà cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu, Isaace, portabis hac ligna ad comburendam hostiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. Isa. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? Isa. Hìc quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea pergamus. Ecce, venimus in locum quem Deus dicebat mihi; construamus hìc aram. Rectè est, disponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut colligem mactemque, quando ità visum est Deo optimo maximo, cujus voluntati resistere nefas est. Isa. Mi pater, si ità certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibi que parere in rebus omnibus. A. Pater omnipotens, cujus est imperare, obsequor tuis jussis, tibi que macto hanc hostiam, hoc cultro, meà ipsius dextrà. G. Abraham, Abrahame. A. Quis me vocat? G. Cave nè afferas manum puero, cave nè ladas. Iam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non perceris filio, eique unico. A. Hem! quid hoc rei est? Sed videone arietem in dumo hærentem cornibus? Salva

res est: vivet Isaacus: hæc mactabitur gratior Deo vittima.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum ad sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abrahamus, Hettai, Ephron.

E Go sum peregrinus & advena inter vos, Hettai: quare tribuite mihi possessionem sepultura inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, qua mortua est, ut scitis. H. Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinus in nobis: tuum est eligere è nostris sepulcretis, ubi inhumes tuum mortuum. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulcro, quò minùs sepelias in eo. A. Ago vobis gratias pro vestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, ut sepeliam meum defunctum, & auferam è conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri: & attribuat iusto argento, in vestra presentia, in usum sepulcri. E. Ausculta mihi potius, Domine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & quidem in presentia meorum popularium: sepeli tuum mortuum. A. Imò tu potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro; eam tu accipe à me. E. Domine, attende. Hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti: si vis sepelire tanti. A. Accipio tanti. Et jam appendam tibi presentem pecuniam. Vos Hettai, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem, quadringentis his siclis argenti, agrum suum duplici

duplici cavernâ; qui ager est è regione Mambra, id est, Hebronis, unâ cum ipsa caverna, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. E. Addico. H. Testes erimus.

Sent. Justitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perdit.

R E B E C C A. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Mesopotamii in matrimonium Isaaco herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

H*Eus, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tua urna. R. Imò verò perlibet, vir optime: hem bibe. Quinetiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. D. At ego te, pro isto beneficio, dono hâc inaure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus tui patris locus ubi possimus pernoctare. R. Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos affatim est, necnon locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi, ita ut habent. D. Ago tibi gratias, Jehova, quòd non destituidisti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, cultorem tui: qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. L. Ain' tu? R. Ità est. L. Et dono dedit tibi istam inaurem & armillas? R. Etiam. L. Ubi reliquisti? R. Ad fontem ecce eum tibi apud camelos! L. Precor tibi Jehovam propitium, homo D. Et ego tibi vicissim, vir humanissime. L. Narravit nobis hæc soror mea Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quod cum primum audiui, statim curavi parari tibi diversorium, & tuis camelis*

camelis stabulum, nè foris maneas. Quamobrem sequere me. D. Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. L. Eamus hâc. Hic sunt ades nostra. Vos curate hos camelos stramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hujus, & comitum. Bene est, accumbite. D. Dabitis mihi veniam: Non capiam cibum quin prius dixerò cujus causâ huc venerim. L. Dic ergò. D. Ego sum servus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum ove, caprâ, bove, argento, auro, servis, ancillis, camelis, atque asinis: cui etiam jam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit heredem ex asse, mèque etiam jurejurando astrinxit, nè locarem ei nuptam quæ esset ex Chananais, in quorum terra habitaret ipse: sed irem domum paternam, ibique eligerem uxorem gentilem. Cui cùm ego dicerem, Quid si mulier nolet me sequi? Deus, inquit ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuntium suum, qui tibi secundabit hoc iter: itâ sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortâque ex domo paternâ: hâc re exolveris te religione jurisjurandi, quo te astringo, si fortè non impetraveris ut mulier te sequatur. Itâ persuasum est mihi ut venirem. Cùmque hodie venissem ad fontem, itâ cogitabam mecum; Jehova, Deus heri mei Abrahami, si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hîc stante ad fontem, veniat puella haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendam, atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinâsti hero meo. Vix hac mecum tacitus cogitâram, cùm subitò ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cùm petivissem potum ex ea, confe-

stim

stim depositâ urnâ offert, & dicit etiam sese adequaturam camelos. Ego quasivi ex ea cujus esset filia. Respondit, Bathuelis, filii Nachoris ex Melca. Tum ego accommodavi fronti ejus in aurem, & manibus armillas: & summissè adorans Jehovah, Deum heri mei Abrahami, gratias egi quòd deduxisset me in rectam viam ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergò, si certum est vobis facere hoc beneficium domino meo, facite ut sciam: sin minùs, nihilo seciùs, ut insistam aliam viam. L. Hac res planè ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ità habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo arbitrato, eamque ducito nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehová. D. Gratiam habeo Deo primùm, qui ità voluerit: deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò, Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quantulacunque dona, quæ attuli jussu mei domini.

Sent. Deus dirigit pios in viam, eorùmque actiones secundat.

IDUMUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Esauius vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Esauius, Jacobus.

I*mperti mihi de rufo isto; nam redeo rure exanimatus lassitudine. J. Vende mihi in præsentia prærogativam tue ætatis. E. En ego jam jamque morior: quò mihi istam prærogativam? J. Ergò confirma mihi jam nunc venditionem jurejurando. E. Confirmo: quid vis? Juro, addico: nihili facio jus istud ætatis prædolio.*

Sent. Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cœlestia.

VENA-

Jacobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem Esau: Esauus seriùs veniens, frustra lacrymatur.

Rebecca, Jacobus, Isaacus, Esauus.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esauum, me audiente, ut afferat ferinam, ex qua confectum pulpamentum ipse edat, ei que bene precetur à Jehova antequam moriatur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus, & indè afferto mihi duos hœdos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maximè delectatur, quod offeres ei ut tibi bene precetur priusquam excedat vitâ. J. Sed frater villosus est, ego depilis. Quod si fortè pater me avertaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi malè, non bene precabitur. R. Istam imprecationem ego præstabo, nate: tu modò gere mihi morem. J. Si ita jubes, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magnopere curandum est, ut agam hanc rem callidè & prudenter, nè meus maritus deprehendat fallaciam. Nam ut amat rusticum illum Esauum, nunquam eum postponet Jacobo, nisi fraude inductus. Ego verò Jacobum plùs amo, & studeo eum obrepere in felicitatem, quam conciliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. J. Redeo, mater, affero hœdos. R. Factum bene: agedum, parem cupediam patri tuo, cujusmodi scio suavem esse ejus palato. Rectè est; parata sunt omnia. Nunc agè, induam te vestimenta pretiosa Esau, quæ habeo penes me. Hic ornatus te comdecet. J. Quid manus & collum, quòd pilis carent? R. Vestientur pelle hœdorum. Bene habet: accipe nunc hanc escam, atque hunc panem quem confeci;

i. *Abi; vide ut agas prudenter. Ja. Dabo operam. Pa-*
ter. I. Quis tu es, fili? Ja. Esauus primogenitus tuus: exe-
ptus sum mandatum tuum. Surge, agè, vescere ferinà,
ut mihi bene preceris. II. Quid sibi vult, quòd tam citò
actus es, fili? Ja. Jehova Deus ille quem colis, objecit
tibi. II. Accede huc, ut te attrectem, fili, sciámque
utrum sis ipse Esauus, néene. Quid hoc? vox quidem Ja-
sauus? Ja. Planissimè. II. Accede ad me, ut vescar tuà
ferinà, fili, tibi quo bene precer. Suavis esca sanè: funde
vinum. Ja. En tibi! II. Nunc agè, amplectere me. Quàm
suavis odor venit ad nares meas! Fragras, fili mi, non
aliter quàm solet ager latus munere Jehova. Faxit
Deus ut terra pinguis, irrigata rore cœlesti, effundat ti-
bi magnà copià segetes & uvas. Tibi serviant nationes,
et colant populi, dominus sis fratrum tuorum, téque re-
verentur ex eadem matre nati. Qui tibi imprecabi-
tur, esto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet &
probit, esto fortunatus. Ja. Bene gessi meum negotium,
pater. Non agnovit me: & ex attrectatione putavit
me esse Esauum. R. Bene est: sed Esauus jam reversus
erat ferinam quam offerat patri. Videamus quid a-
tuat: nam multum fallet eum spes. E. Attolle te, mi
pater, & vescere meà ferinà, ut mihi bene preceris. II.
Nam quis tu es? E. Rogas? Primogenitus tuus Esauus.
II. Totus obstupesco, horreoque. Quis ergò est is, qui
modo attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus comédi
ante tuum adventum, eique fausta omnia sum preca-
tus: que res rata erit. E. Hei mihi! nunquid cause est,
quoniam ego perpetuò perierim? Attamen mihi quoque
nonne precare, pater. II. Frater tuus rem astu tractavit,
B
abstu-

*abstulitq; faustitatem tuam. E. Na ille probè responde-
 suo nomini, qui me jam bis circumvenerit. Primum e-
 nim fraudavit me prerogativâ etatis: deinde nunc in-
 tercepit bonam precationem mihi debitam. Sed nihil
 tibi reliquum fecisti, quo mihi faustum aliquid pro-
 cere? Is. Profeclo feci eum dominum tuum; statuique
 ut fratres ei servirent; eumque munivi frumento &
 vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? E. Solùmne id ha-
 bebas? Imperti etiam me aliquâ felicitate. Heu! qui
 agam miser? Is. Habebis quidem domicilium min-
 bonum & à pinguitudine soli, & à supero rore cœli; &
 vivens gladio servies fratri: veruntamen erit tempus
 illud, cum vicissim vinces excutiesque jugum ejus de
 collo tua, E. Non procul abest luctus à patre meo. Na-
 certum est mihi interficere Jacobum fratrem.*

SENT. Properandum est, & arripienda occasio. Serò ple-
 rat Esauus. Serò venit ad colligendum manna post ortum
 solem, aut die Sabbati. Serò afferuntur falces post messem
 cum jam nihil superest nisi spicilegium. Serò pulsant fores fatu-
 virgines. Serò conabuntur intrare pigri per portam jam cla-
 sam.

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congressio cum Rachele sobrinâ suâ.

Jacobus, Pastores, Rachel.

FRatres, unde estis? P. Ex Charha. J. Ecquid nôsti
 Labanem filium Nachoris? P. Maximè. J. Valètm
 P. Valet: atque ecce tibi Rachelem filiam ejus, huc ve-
 nientem cum pecudibus! J. Hem! diei multum adha-
 est, necdum tempus est cogendi pecoris: quin adacquar
 pecudes, deinde ituri pastum? P. Non possumus,

nec convenerint omnes greges, quò avolvamus saxum
ab ore putei, atque ità adaquemus. J. Sed venit Rachel
agens pecus: quid cesso avolvere saxum, ut hauriam ei
aquam, atque hanc primùm ab ea ineam gratiam? O
mea Rachel, amplectere me. R. Abstine tu manum:
quis tu es? J. Ego sum Jacobus patruelis tuus, filius
Rebecca; non contineo lacrymas præ gaudio. R. O felix
hæc adventum! Sed ego cesso ire in urbem, ut annunciem
hæc meo patri?

SENT. Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt
autem pii omnes inter sese divinâ consanguinitate con-
juncti.

LABAN. Gen. 31.

ARGUMENTUM.

Laban fugientem Jacobum affecutus, cùm eo jurgatur: de-
inde fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

Q uæ ratio impulit te, ut, inscio me, abduceres meas
filias, tanquam ferro partas? cur clàm & nescien-
te me aufugisti, neq; fecisti me certiores, ut prosequer-
er te voluptate carminum, tympanorum, cithararum?
neq; permisisti mihi ut oscularer meos natos & natas?
Stultè sanè fecisti, & erat mihi in manu nocere vobis.
Sed Deus vester paternus heri monuit me, ut caverem
ne te offenderem ullâ re. Verùm esto: Profectus sis sanè
per desiderio, quod capiebas è domo paternâ: deos verò
meos cur furatus es? Ja. Illud feci adductus metu, ve-
nitus nè tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet
ad tuos deos, siquem penes inveneris eos, per me quidem
lectatur capite. Noscita, presentibus necessariis no-
stris, si quid tui apud me est. L. Rectè dicis. Perscruta-
tor vestra tabernacula. Ja. Non recuso quò minùs

vestigis omnia. R. Video me esse in magno periculo. Nam
Laban pater meus conquirit per omnia tentoria suos
deos penates, quos ego furata sum, meo viro nesciente.
Quod si factum deprehendetur, concitaverunt
magnas turbas. Comminiscenda aliqua fallacia est, &
quidem subito: nam meus pater jam aderit hic. Pro-
bè invēni viam: obruam eos in hoc stercore cameli-
no, deinde sedebo super; facile eum fallam. L. Rima-
tus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Lia, tum
duarum ancillarum. Nusquam invēni. Restat taber-
naculum Rachelis: in quo si non erunt, mirabor. Haec
omnia sunt mihi perscrutanda. Hic quidem non sumus
neque hic. Quid sub hac culcitra? Tantundem. At in
hoc angulo erunt. At non sunt. R. Noli agrè ferre, do-
mine, quod non possum assurgere tibi: nam sum in men-
struis. L. Perquisivi omnia diligentissimè: sed nusquam
comperi meos deos penetrales. Ja. Quodnam concep-
itum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu mihi
sic persequerere? scrutatus es omnia mea utensilia: et
quid invenisti de ulla suppellectile tua domus? Prom-
ove huc coram necessariis utriusque nostrum, ut ipsi judi-
cent de utroque nostrum. Jam viginti annos egi apud
te: tue oves & caprae nunquam fuerunt infecundae:
non comēdi arietes tuae ovivariae: nihil ad te retuli ex
reptum à feris: ipse semper praestiti damnum: tu mihi
semper imputasti: si quid per furtum amissum est tam
interdium quàm noctu, meo periculo amissum est. De-
nique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer
estum, & de nocte gelum; & interea somnus abesset à
oculis meis. Jam hic mihi vigesimus annus agitur
cūm sum domi tua. Servavi tibi quatuordecim an-

Nam vos pro tuis duabus filiabus, sex autem pro ovibus & capris; cum tu interea mutavisti mihi mercedem denaries. Quod nisi Deus patrius, videlicet Deus Abrahami & terror Isaaci, affuisset; tu quidem dimisisses me vacuum. Sed respexit ille miseras & labores quibus sum persanctus: id quod heri satis ostendit. L. Mea sunt haec filia, mei filii, meum pecus; denique, quicquid hic vides, meum est. Et nunc quo pacto optime consulam meis his filiabus & filiis quos pepererunt? Opinor si ego & tu feriemus fœdus, quod sit testimonio utrique nostrum. Ja. Optimè. Ego hic erigam cippum ex hoc saxo: vos mei propinqui accumulate lapides: capiamus cibum super hoc tumulo. L. Hic hodie tumultus erit medius testis inter me & te. Ja. Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. L. Aut etiam Mispa; ut significet Deum aspecturum quid fiet à me & te, cum discesserimus alter ab altero. Quod si tu eris durus meis filiabus, aut si duces alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde sunt atque si nulla facta sint. Atque hujus quidem rei testis esto Deus utrique. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumultus & hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te adversum me transturum eos ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utriusque patrius, sunt nostri vindices. Ja. Ego conjuro per terrorem mei patris Isaaci. Atque ut hæc sint ratissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. L. Concedimus.

SENT. Deus suos tuetur ab adversariis.

ARGUMENTUM.

Jacobus ex Mesopotamia rediens, Esauum fratrem doni-
picat. Esauus, Jacobus.

O Salve multum, mi frater charissime. J. Salve & tu
plurimum, germane mihi optatissime. E. Ut te li-
benter amplector post longum spatium temporis! Ja. E.
mihi profecto jam diu nihil fuit jucundius, quam nunc
videre te incolantem. Itaque pra gaudio non teneo la-
crymas. E. Nec ego possum non flere, ita totus latitudo
gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & pue-
rorum, quos tecum ducis? Ja. Uxores sunt & liberi,
quibus me Deus, qua sua est liberalitas, ditavit. E.
Quid autem sibi vult totus ille grex, quem offendi ve-
niens? Ja. Volui te eo dono mihi placare. E. Satis multa
habeo, frater; habe tibi tua. Ja. Ne repudia me, quaso
si te mihi propitium habeo, accipies a me munuscu-
lum. Nam quod vidi faciem tuam, videor mihi vidisse
numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fu-
eris. Itaque quaso ut accipias a me munusculum quod
ad te adductum est; postquam Deus pro sua benignita-
te tam multis bonis me accumulavit, ut nulla re caream.
E. Quando urges tantopere, accipio, etsi nihil opus erat
agere, eamus; ego ibo una tecum. Ja. Scis pueros esse te-
neros, ovesque & capras & boves pregnantes: quod
fatigentur vel unum diem, altum est de ovibus & ca-
pris omnibus; interibunt. Sed amabo, i pra; ego per-
gam clementer & placide, prout postulant ea qua pro
me duco, ipsique pueri, donec veniam ad te in Scir. E.
Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. Ja.
Quid opus? Gere, obsecro, mihi morem.

SENT

SENT. Potentiorum ira, comitate & submissione lenienda est.

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Josephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Ismaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Josephus, Judas, Mercatores.

Ecce vobis somniator ille! Agite, occidamus eum, dejiciamusque corpus ejus in aliquam specum. L. Sed quid renunciabimus patri de eo? S. Devoratum esse ab aliqua fera. Videbimus quorsum evadant ejus somnia. R. Impium sit maculare manus sanguine pueri, idque fratris. Deducimini ab ista mente. Nihil potestis gravius consulere in nos, aut in patrem nostrum. S. Unde tibi incessit ista nova religio? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis portendit nos omnes, ipsosque adeo parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somniatum apud inferos? R. Frater, si ita futurum est, quid caveas? sin minus, quid times? Usqueadeo indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit? Quid potest esse culpae in somniis? Postremo, si adeo obfirmastis animum, neque potestis avocari ab isto consilio; est hic puteus sine aqua: saltem abstinete manus, demittite in puteum; culpa erit aliquanto minor. S. Reuben, tu videris. Nobis certum est perdere puerum. Jo. Plurima salute vos impertio, fratres amantissimi. S. At nos te malo maximo impertimus, qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandè. Agite, discindamus vestem hanc versicolore, quam pater eum ornavit, delicatulum puellum. J. Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? L. Necabimus.

Jo. Ah! nò facite. S. Stat sententia. Jo. O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur mœrore, obsecro, obtestor; quid feci? quid est meum scelus? qua mala mentem vos agit? S. Frustra rogas. Jo. Fratrem vestrum? S. Certum est. Jo. Ah! vester sum, vester sum frater. S. Surda canis: demittite. R. At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. Jo. Heu me miserum! quò detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quam tristem nuncium accipies de filio! In quam luctu trahes vitam! Juda, obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. L. Sedeamus hîc meridiaturi. Ju. Video mercatores quosdam venientes: vultis auscultare mihi? Quid profuerit nobis cruenta cedes fratris nostri? Vendamus eum potius Ismaelitæ, quos videmus venientes. Nè afferamus hostiles manus fratri: abstinemus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agitè, finite vos exorari. L. Reflexit. S. Sed nè fortè-- Ju. Frater, nè metue, amittes eum venditione, non minus quàm nece. L. Ità est: accedat etiam questus ex venditione: quem questum amittimus, si eum necaverimus. S. Sino, fiat. Ju. Heus mercatores, vultisne emere puerum quendam elegantem? M. Fortasse: fac videamus. Ju. Extrahite eum è pœneo: emptari sant. Jo. Nunc quidem mihi perendum est, video, extrahor ad cadem. Ju. Nè trepida: non necaberis, sed vendèris. En vobis puerum lepidâ formâ! M. Hercle bellum & ingenuum. Quanti eum indicatis? J. Triginta argenteis. M. Accipimus. Accipite pecuniam.

SENT. Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem suos non deserit: sed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Josephus captivus interpretatur somnia prægustatoris & pistoris Pharaonis.

Josephus, Prægustator Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sis adeò mæsto? Pr. Somniavimus uterque; & caremus conjectore. J. At habet Deus conjectores. Agite, narrate mihi. Pr. Videbar mihi in somnis videre ob oculos vitem, ex qua tres palmites orirentur: qua deinde, quasi germinaret, produxit florem, unde uvæ plena racemis maturecebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; itaque cepi uvas, easque in iâ expressi, deinde tradidi ei in manum. Jo. Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharaon jubebit te produci è carcere, restituétque in locum muneris pristinum; stabitq; ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quaso ut memineris mei, præstésque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meque extrahas ex hac domo. Nam surreptus sum clam ex terra Hebraorum, neque hîc quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. Pi. Reclè sanè interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo in erant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. Jo. Accipe conjecturam. Tria canistra tres dies sunt. Abhinc tres dies jussu Pharaonis securi ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

SENT. Deus piis arcana retegît, idémque viam ad eorum salutem sæpe longè antè præparat.

Josephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eamque causam Pharaon præficit eum toti Ægypto.

Pharaon, Josephus.

Somniaui quiddam quod nemo mihi potest interpretatione explicare: Te autem audio esse conjectorem somniorum, ideoque te accersivi. Jo. Equidem is sum per quem Deus interpretetur somnium tuum, Pharaon. Itaque narra. P. Videbar mihi astare ripæ fluminis; atque ex eo exierunt septem vacca bene habitæ, & pulchræ visu, quæ pascebantur in caretto. Ecce autem deinde septem alia graciles, & deformes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demisissent in sua viscera, tamen id non apparebat; adeo semper maciæ deformes erant, ut prius. Ego somno solutus sum. Deinde rursus oppressus somno, videbar videre septem spicas crescentes in uno calamo, opimas, & formosas; secundum quas succrescebant totidem alia graciles & tenues, & exesse aridine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hac ego indicavi conjectoribus; sed nemo est qui possit mihi explicare. Jo. Somnium tuum unum est, Pharaon. Deus præmonet te eorum quæ factururus est. Septem vacca generosa, sunt septem anni: septem spica opima idem volunt: unum idemque somnium est. Septem verò vacca & spica tenues, septem alii sunt anni quibus famēs vigeat. Hoc idipsum est quod dixi; Deus quod factururus est, tibi indicat. Sic habeto: Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum terræ, præsertim in Ægypto; quos sequentur alteri ita infesti penuriâ omnis cibi, ut lata illa ubertas priorum sit omnino consumenda

menda fame. Tantà, inquam, laborabitur penurià, ut tanta rerum abundantia nè vestigium quidem ullum supersit. Nam quod bis somniasti, id ideo factum est, ut intelligas omnino decretum esse Deo ità facere, idque brevi. Quare dispice, Pharao, virum aliquem scientem & peritum, quem præsicias Aegypto. Præterea, curatores & adiles annonæ, qui legant quintas in Aegypto, cogantq; quàm maximum numerum frumenti his proximis septem annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes. Ità fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas, quibus Aegyptus defendatur à fame & pernitie altero septennio. Ph. O salutare consilium, & dignum homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æquè spiret numen, atque hic! Ergò, cùm Deus indicet tibi, Joseph, tantas res; non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo ut sis gubernator domûs meæ, utque omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te, solio tantum. En trado tibi curam & gubernationem totius Aegypti; atque ad confirmationem hujus rei hunc anulum detractum meis digitis, induo tuis: teque dono hac veste byssinâ, & hoc torque aureo: jubeoque te vehi curru primo secundum meum: & volo proclamari ante te, Congenulate. Nè vivam Pharao, nisi tu unus eris in tota Aegypto, cujus injussu non audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis Josephus, sed Saphnathopaneas, ut nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atq; ego tibi despondeo Asnatam, filiam Potiphra pontificis Heliopolitani. J. At ego tibi, rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum; daboque operam, Deo volente,

ut nec te mandati, nec me recepti munere poeniteat.

SENT. Deus pios, post dolores & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita; at in futura accidet: nam prima pars vitæ Josephi, quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum; altera verò, futuræ. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia venit per dolores; ad honores, per infamiam; ad dulcedinem, per amaritudinem; ad altitudinem, per humilitatem; per mortem, ad vitam.

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44, & 45.

ARGUMENTUM.

Filii Israelis revocati de via jussu Josephi, furti simulate accusantur; tandem Josephus se eis aperit.

Præfectus domus Josephi, Filii Israelis, Reuben, Judas, Josephus

Restate, viri. Hecus, vos appello; sistite gressum. Hoc cine est humanum factum, aut dignum hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, quâ herus est solitus potaret? An etiam sperabatis eum ignoraturum qui est divinus? Male omnino à vobis factum. Fi. Quid tibi vis, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid nos accusas? P. Ità vos Deus amet, ut nescitis. Fi. Nam quid sciamus? P. Suffurati estis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vultum! Fi. Pace tuâ dixerimus, vir optime: absit procul à nobis istud facinus. Tante scis ut reportaverimus ad te, usque è finibus Chanaanorum, argentum repertum in ore saccorum nostrorum: tantum abest, ut sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ità tecum agemus. Si quem penes deprehensa fuerit patera; ipse moriatur, nos omnes perpetuæ servituti addicamur. P. Inò agemus mitius. Qui fuerit convictus furti, nihil servus esto: ceteri liberi discedunto. Fi. Placet, deponamus sarcinas ocyus. Idem, servare ut libet. P. Placet conquirere à maximi sarcinæ

ad

ad minimi. Hic quidem non est, neq; hic; sed profectò invenietur. Ubi ubi est, diu celari non potest. Euge, manifestum furtum. Hic est in sacco minimi natu. An etiam nunc potestis negare? deprehendine ego furem manifestarium? F. Aperta res est; periimus funditus. Heu rem miseram & luctuosam! An ulli unquam mortales fuerunt aequè infortunati, atq; nos sumus? Ju. Equidem nequeo satis mirari. Atat, data nobis sunt verba: redeamus propere omnes ad Saphnaïthopaneam, si ulla superest spes salutis. Ah pater, quàm metuo malè nè tibi accidat quod metuebas tantopere! Jo. Quod facinus fecistis, hospites? An ignoratis me unum eorum esse qui divinant? Ju. Quid dicemus, domine? Quid loquemur? Quam causam afferemus? Deus patefecit peccatum nostrum: ecce nos tibi servos, unà cum eo apud quem inventa est patera! Jo. Bona verba. Imò ipse unus mihi serviet: vos redite salvi ad patrem vestram. Ju. Quaeso ut liceat mihi pauca loqui apud te cum bona venia: nam tu quidem es alter Pharao. Cùm primùm huc venimus, ut tute scis, frumentandi gratià, rogasti numnam esset nobis pater aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem fratrinq; natum jam annoso patre, cujus item germanus alter excessisset vità, illum tum solum restare domi cum matre, patriq; esse charissimum: & tu jussisti fratrem illum adduci ad te, quòd diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse carere eo, quin moreretur prae maxore. Tum tu interdixisti nobis aditu ad te, nisi minimus natu frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cùmq; juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dicere, ex duobus filiis quos sustulisset
ex

ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi; alterum superesse, qui si abduceretur à se, & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam puerum, quem unice amat; simulatq; viderit me, morietur: atque ita fuerimus auctores miserrima mortis patris nostri, ejusque senis. Atqui ego vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te ut ego potius serviam servitutem apud te pro puero: ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, nè videam mala quibus afflictabitur. J. Enimvero jam non contineo me, nec possum amplius dissimulare. Vos exite omnes foras. O fratres mei! Ego sum Josephus. Obsecro, estne superstes pater? quid obstupuisti? Amplectimini me. Oh! non contineo lacrymas. Ego sum Josephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proinde nè angimini, nève dolete, quòd me vendideritis. Nam hoc totum profectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc antevenirem. Etenim duo anni fame infesti elapsi sunt: superest adhuc quinquennium, quo neque sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus pramisit me in hac loca, quò sciebat vos esse venturos; ut esset qui servaret vos paternamque domum: itaque non vos, sed Deus misit me, qui effecit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familia dominus, universis Ægyptiis princeps. Quocirca proficiscimini continuo ad patrem, & narratote ei, me esse & vivum, & magnum, atque gratiosum: Proinde, nè cunctetur commigrare ad me una cum tota domo & pecoribus. Supellectilem nè moretur: plurimum enim hic esse. Nam alam vos in terra quadam feraci non
procu!

procul hinc : ecce, vos videtis oculis vestris, videt charissimus frater Benjamin, ut colloquar vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscatis, & omnia renuncietis patri. O mi Benjamin! teneone ego te? Ut libenter amplector charissimum mihi capitulum! Agite, amplectar vos omnes. Salvete fratres, redditi mihi post longum tempus. F. Salve & tu frater mitissime.

SENT. Deus est mirificus : etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM.

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Mosis, Maria soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

Hucusq; evasimus clanculum, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hic infans puer, nè Pharaeo resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam quòd servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vita, quàm sinere necari tam formosum puerum. O crudelem regem, qui jusserit interfici omnes partus mares! Quàm multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vite! Quae est unquam audita tanta immanitas, Infantes jugulari in ipso limine & ingressu vite? O mi filiote! ego mater misera cogar exponere te hic in papyro? Te, quem tuli utero, quem peperì, quem per tres menses occultavi, & occultarem adhuc si possem. O rem acerbam! mène separari à te, sine ulla spe tui unquam videndi? Quid me futurum est? quid te autem, fili, quem hìc desero? Verùm cum non possimus quod volumus, velimus

linus quod possumus. Quod meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementia & providentia divina. Vale, mea delicia, vale mi filiolo. M. Mater, ego hic manebo in occulto, si tu permittes, ut videam quid futurum sit. J. Permitto, & domum redeo. T. Hic est flumen, quò venimus ad lavandum. Vos pedisseque hic inambulabitis secundum flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc recessum amœnum & occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, vise quid sit: videtur mihi esse cista. A. Et rectè videtur, hera. Et quidem est oblita bitumine & pice. T. Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miselle! Puer est vagiens: miseret matris ejus. Ex pueris Hebraeorum est. M. Venio in summam spem conservandi pueri. Accedam. Salve domina. T. Quid tu aia? M. Visne ut accersam tibi nutricem ex Hebraeis, quæ nutriat tibi puerum? T. Bene dicis, accersse. M. Jam hic aderit. T. Bonis auspiciis huc descendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia & humana. Ah! scelus est jugulare partus recentes. At quàm elegans est, quàm bene natus! Nõne flagitium est necare tales pueros? M. Hic tibi adduco nutricem, domina. T. Mulier, tu educabis mihi & enutries hunc puerum? Ego tibi solvam mercedem. J. Faciam.

SENT. Quos Deus servare vult, eos quidem in summa pericula venire patitur, at non perire.

D U M U S. Exod. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eumque mittit in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute,

Moſes, Jehova.

Deum

D Eum immortalem! quid monstri video? Dumum ita ardentem, ut tamen non consumatur? Libet videre quid hoc sit rei. J. Moses, Moses. M. Quis est? J. Locus hic sacer est; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, Deus Jacobi. Vidi angustias populi mei qui est in Aegypto, gemitumque audiui, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque descendi ut eripiam eos è manibus Aegyptiorum, abducamque ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle: quam incolunt Chananei, Hettai, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi, & Jebusæi. Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum posteros Israelis ex Aegypto. M. Nam quis ego sum, ut adeam Pharaonem, educamque Israelitas ex Aegypto? J. Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cum eduxeris eos ex Aegypto, coletis Deum in hoc monte. M. Agè sanè, advero Israelitas, dixerò me missum à Deo patrum ipsorum: Quod est, inquierent, nomen ejus? Hic quid respondeam? J. Sum qui sum. Dices Israelitis, ERO missus me ad vos: dices, inquam, missum te à Jehova Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci, & Jacobi; atque hoc esse nomen nunc immortale, quo nomine volo notus esse in sempiternum. I modò, convocatisque senioribus Israelitis, licito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim, quique statuerim eos respicere, liberareque calamitate, quâ opprimuntur per Aegyptios, atque advehere in regionem longe omnium feracissimam. Ubi te audierint (audient enim) adibus tu una cum senioribus regem Aegypti, quem ammonēbitis nomine Dei Hebræorum, ut sinat vos pro-

cedera iter tridui per deserta, vestroque Deo sacrificare. Nec verò me laet, non permissurum, nisi vi coactum.

Quare afflictabo Egyptum miris modis, ut tandem amittat vos libens. Quinetiam nè abeat is vos vacuam ponam populum in gratiam cum Egyptiis, perficiamque ut mulieres egressura exorent vicinas & hospites vas aurea & argentea, & vestem: qua deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ita compilabitis Egyptum. M. At enim non habebunt fidem dictis meis, neque habuntque visum mihi Jehovah. J. Quid istud est quod tenes in manu? M. Virga est. J. Abjice humi: quid nunc? quid est? M. Perii: serpens est. J. Nè fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursus virgam serpentem, ut credant tibi visum esse Jehovah. Agè, rursus immitte manum in sinum tuum. Educ. Vides tam albam lepram, quam est nix. Nunc refer in sinum. Educ. Vides sanam esse iterum, ut est ceterum corpus. Quod si primo signo non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Si nè duobus quidem prodigiis persuasum eis fuerit, sume de aqua fluvii: quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis. M. Quaeso te, Domine: neque antea eram disertus neque nunc sum post tuum colloquium; nam laboro tubantiâ oris, & tarditate lingua. J. Quis dedit os homini? Aut quis facit mutum aut surdum? Quis videns aut cecum? Annon ego is sum? I modo. Ego moderabor tua lingua, tibiq. suggeram quid sis dicturus. M. Obsecro, mitte idoneum aliquem. J. Enimvero odiosus es. tibi frater Aaron Levita: is bene disertus est, scio. Quia procedet tibi obviam, teque viso letabitur animo. Eripe praeibis verbis, quò voles. Ego verò moderabor tuo & ejus: prae monstraboque quid sit vobis faciendum.

alloquetur

alloquetur populum pro te, eritque tibi pro ore, tu illi pro deo. Feres etiam manu istam virgam, quâ edes portenta. Abi sanè.

SENT. Deus voce balborum dejicit hostes suos. Debet eloquentia servire pietati.

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moses pacat Jehovah iratum Israelitis ob aureum vitulum: ipse poenas illis irrogat.

Jehova, Moses, Josua, Aaron, Levite.

ABi, descende. Jam enim depravati sunt populares tui, quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxeruntq; sibi ex auro vitulum, quem adorant, cui sacrificant; dicuntq; deum esse, à quo sint educti ex Ægypto. Video sanè populum esse intractabilem & refractarium. Quamobrè sine me ut irascar, conficiamque eos, deducamque ex te gentem magnam. M. Cur exardeas irâ in tuos, quos eduxisti ex Ægypto, magnâ vi manûq; validâ? An ut jactent Ægypti eductos à te malitiosè, ut deleres eos in montibus ad interuersionem, prorsusque tolleres è medio? Quin omitte iram tuam iracundiam, atq; ità ut decet, remitte hanc iram populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, cultorum tuorum, quorum posteritatem jurasti te multiplicaturum ad numerum stellarum, daturumq; ei illam terram, quam possideat in aeternum. Je. Jus oras: hem emitto. M. Facis ut te dignum est. Ego verò descendo de monte, cum his duabus tabulis. Jo. Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. M. Non est iste clamor urgentium vi, aut terga vertentium: sonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus totus iracundiâ ardeo: valeant tabula. Ab frater,

frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto scelere? A. Nè irascere, domine. Tù te nòsti hunc populum, quàm sit perversus. Cùm flagitarent à me, ut facerem sibi deos, qui prairent eis; (sefe enim nescire quid accidisset isti Mosi, à quo essent educti ex *Egypto*) iussi, ut quod quisque haberet ornamenti aurei, detraheret sibi, & afferret ad me; quod etiam fecerunt: id ego misi in ignem, unde effectus est hic vitulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis: id quod ideo feci, ut eos notarem ignominia apud hostes. M. Video. Nunc si quis à *Jehova* stat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes *Levita*. Agite nunc viri fortes, accommodate suum quisque ensen lateri, ite per tota castra: perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ità jubet *Jehova*, *Deus Israelitarum*. L. Ità fiet. SENT. Populus, si absint boni magistri, facillimè labitur in gravissimos errores. *Deus* piorum precibus pacari se sinir.

CONQUERENTES. Num. II.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates *Ægyptias* desiderat, fastidiens cœlestem cibum. Et *Jehova* conquerenti Mosi pollicetur, sese illi suppeditaturum carnem, sed ad pœnam.

Populus, Mosès, *Jehova*.

UTINAM nunquam emigrâssemus ex *Egypto*. Quis enim agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit nobis carnem quâ vescamur? Nam om̃is venit in mentem piscium, quibus immunes vescebamur in *Egypto*. tum autem cucumerum, peporum, porrorum, ceparum, &c. liorum, consenscimus, nihil ante oculos habentes præter nescio quod *Manna*. M. Hei mihi! quas querimonias audis? O *Jehova*! cur mihi ità adversus, ità à mea voluntate alienus es, ut mihi imposueris onus totius hujus populi.

Nun

Nunquid ego populum hunc concepi? Nunquid peperî? ut mihi jubeas eum ferre in sinu meo, quo modo fert nutritrix alumnū, in terram quam jurasti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quàm pro me. Quod si isto modo agis mecum, interfice me potius, (siquid apud te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. J. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores, & primarios populi: eosque adducito ad oraculare tabernaculum, ibi adfuturos tecum. Ego descendam, ibi colloquar tecum, demùmque de spiritu quo præditus es, quo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, nè tu solus sustineas. Populo autem sic dicito, Lustramini in crastinum, & vescemini carne. Fletus enim vester pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, & desideratis Egyptum. Dabit vobis Jehova carnem, quam comedatis: & comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non vigin-
ti; sed ad menstruam diem, dum vobis exeat per nares, & faciat nauseam; quoniam contempto Jehovâ, qui versatur inter vos plorantes apud eum, conquerimini vos exiisse ex Egypto. M. Sexcenta sunt millia pedum hujus populi, qui adest mecum; & tu dicis te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mactabuntur oves, & capra, & boves, quæ satis sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, ut iis suppetant? J. Nunquid debilitata est Jehovæ manus? Jam videbis, eventurane quæ promiserim, necne.

SENT. Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spirituum. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: sed illa

illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maximè explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.

C A L E B U S. Num. 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnanda promissa terra. Quare iratus Jehova jurat non perventuros, exceptis duobus qui confiderent, videlicet Josuâ & Calebo.

Exploratores, Caleb, Populus, Josua, Moses, Jehova.

VEnimus in eam terram, Moses & Aaron & Israelita, ad cujus explorationem missi sumus à vobis: & quidem abundat lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terre! Videtis quanta sis hac uva, quæ in palo portetur à duobus. Videtis & hac malogranata, & ficus. Sed incolas habet fortes, & urbes maximas, easque munitissimas. Enaci quoque prognatos illuc vidimus. Amalechita ad austrum incolunt. Hettai, Jebusei, & Amorrhæi in montanis. Chananæi autem accedunt mari & Jordani. C. Nè dubitemus eò proficisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. E. Minimè verò: est enim populus ille fortior quàm nos, terra infesta, suorum habitatorum consumptrix, in qua non nisi immani statura homines vidimus. Quid quòd vidimus Enacinos de genere gigantium, cum quibus comparati videbamur nobis esse locusta. P. Utinam aut in Ægypto mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus nostris & parvulis preda futuris? Nonne satius nobis est repetere Ægyptum? Creemus nobis imperatorem, quo duce revertamur. Jos. Cavete Israelita, nè quid faciatis, cujus vos posthac pœniteat. Terra quam explorantes lustravimus, terra est bona imprimis: si nobis fauerit Jehova, intro-

mittet nos in eam, eamque nobis dabit, terram scatentem lacte & melle. Ceterum nè rebellate contra Jehovam, & nè illius terra incolas timete, quos nos praesidiis destitutos, adjuvante Jehovâ, conficiemus. Deponite metum. P. Lapidentur, lapidentur. Je. Quousque tandem irritabit me iste populus, Moses? quousque mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? Quin eum peste illatâ excindo, ducturus ex te gentem majorem potentiorémque quàm ista est. M. Ergò cum audient Aegyptii (quibus de medio vituâ eripueris hunc populum) cumque audient incola istius terra, te, Jehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis praesens ipsius oculis; te, cujus nubes supra eum steterit, qui praeiveris ei interdum in columna nubis, nocturne in columna ignis: cum, inquam, audiverint hunc populum à te funditus esse deletum; dicent te, quia nequiveris intrmittere eos in terram quam eis juraveras, trucidâsse eos in desertis. Quare utere excellenti istâ virtute, Domine, de qua loquens itâ dicebas; Jehova, ad iram tardus, ad clementiam propensus, culpam & peccata condonans: in poena autem irroganda, parentum culpâ in natos & nepotes ad tertiam & quartam stirpem persequens: remitte, quaeso, culpam huic populo, ut tua benignitas postulat, utque ab Aegypto hucusque remisisti. Je. Remitto, ut postulas. Verumtamen nè vivam, nisi Jehova gloria replebit totum orbem terrarum. Nam eorum qui viderunt meam gloriam & miracula quae feci, tum in Aegypto, tum in solitudine, & me tamen tentaverunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt: eorum, inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram, quam juravi majoribus eorum. Sed Cale-

*bum meum (quoniam alio animo praeclatus quam ceteri mihi obsecutus est) introducam in terram, quam adi-
vit: eamque possidebit ejus progenies. Cras revertimini
in solitudinem versus mare rubrum. Etenim quem ad
finem tandem audiam istius in me scellexata multitudi-
nis Israelitarum maledicta? Renuntia haec eis: Ne vi-
vam (inquit Jehova) nisi, quemadmodum locutus estis
audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto cadent
cadavera vestra, & omnis vestrum numerus, quotquot
recensiti supra vigesimum annum, murmurastis in me.
Non intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me
collocaturum vos. Excipio Calebum Jephunis, & Jo-
suam Nunis filium. Parvulos quoque vestros, quos
dixistis praeda futuros, introducam in terram quam vos
renuistis; eaque potientur. Atque interea dum vestra
cadavera per deserta labuntur & consumuntur, liberi
vestri ibidem poenas dabunt vestri meretricii per qua-
draginta annos, quibus vos supplicio afficiemini pro nu-
mero dierum per quos dies exploravistis terram; toti-
dem annis ductis pro totidem diebus: sentietisque quid
sit, in me esse contumacem. Ego Jehova & dico, &
sine dubio efficiam, ut hujus perversa multitudinis ho-
mines, qui contra me coierunt, consumantur, & inter-
eant in hac solitudine.*

SENT. Nihil est perniciosius illis qui docent, minora sperare
quam ferunt promissa Dei: quibus tamen maxima pars homi-
num credit. Deus ignavos & diffidentes averfatur atque de-
ferit, confidentes vero juvat. Tantum quisque potest, quan-
tum se divina ope posse credit, si modo ejus fides fundata sit
in Dei promissis.

BALAAAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Asina Balaami ab ipso, quia restitaret, verberata, loquitur:
& Genius, qui ei in via obstat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Asina, Genius.

VT te Deus malè perdat, asina, quæ me invitum de
via avehis in agrum! At ego te pro isthoc malefi-
cio onerabo iëlibus, improba. Ary, ary! quin ergò redis
in viam? Nunc sumus inter duas macerias, non licebit
tibi amplius declinare. Hei mihi! attrivit mihi pedem
ad maceriam. At dispeream, nisi te malè mulctoplagis!
Ary, ary! quid hoc monstri est? Succumbit; at jam faxo
te attollas: alioqui hîc te contundam usquè fuste. Hem!
A. Quid in te commisi, ut me jam tertium caderes? B.
Regitas improba, quæ me hîc ludificaris indignè? At-
que utinam mihi esset gladius præ manu! nam te hîc
jam confoderem. A. Nónne ego sum asina tua, cui tu
semper hætenus inequitásti? Nunquid tale solita sum
facere tibi? B. Nihil. G. Balaame, cur cecidisti asinam
tuam jam tertio? Ecce, ego ipse veni tibi adversatum,
quia hoc iter susceptum est contra meam sententiam.
Asina verò ubi me vidit, declinavit me jam ter: quod
nisi fecisset, profectò jam te interfecissem, eam verò si-
vissem vivere. B. Peccavi, fateor: sed non videram
te mihi obviam in via. Itaque si hoc iter tibi displicet,
revertar. G. Imò eas licet cum istis: veruntamen vide
ut ea demum dicas quæ tibi suggesserò.

SENT. Falsi vates minùs interdum vident quàm jumenta.

TRANSJORDANINI. Num. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Jor-
danem.

Reubenenses, Gadini, Moses.

Hæc

HÆ regio quam Israelita ceperunt, casis, Jehova dūce, incolis, regio est apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem. M. Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hīc manebitis otiosi? Cur deterretis animos Israelitarum, nē perveniant in regionem, quam ipsis Jehova dedit? Itā nimirum fecēre patres vestri, quando ego eos misi à Cadebarne speculatum regionem. Cū enim pervenissent ad fluvium Escolem, vidissētque terram, fregerunt deinde animos Israelitarum, nē irent in terram sibi a Deo datam. Quare iratus Deus eodem die juravit, nullum eorum qui egressi essent Ægyptum, qui modò excessissent vigesimum annum, visurum terram, quam ipse promiserat Abrahamo, Isaaco, & Jacobo, eò quòd non paruissent sibi: exceptis Calebo & Josuā, qui paruerant. Ergo iratus eos dūctavit ultro citroque, errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem desiit totum illud genus hominum qui offenderant Jehovam. Ecce autem vos extitistis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehova in Israelitas incremento augeatur. Nam si deseratis eos, dūctabit eos adhuc per deserta, atque itā perdidderitis hunc populum. R. Edificabimus hīc caulas pecudibus nostris, & urbes parvulis & imbellibus: nos verò in armis erimus parati ante Israelitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terre. Nec revertemur domum, quin prius Israelita venerint sue quisque in hereditatis possessionem. Neque enim cernemus hereditatem

*sum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jord-
nem, orientem versus. M. Si quidem re præstabitis,
quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot
potestis ferre arma, Jehovah spectante, Jordanem trans-
mittetis, non redituri nisi deturbatis à Jehova hostibus,
terræque subditæ Jehovah imperio: si inquam ita agitis,
revenietis postea purgati & Jehovah & Israelitis: atque
hæc quidem lege possidetote terram, Jehovah volente.
Sin hac non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jeho-
vam, veſtrûmque peccatum in vos recasurum.*

*SENT. Quibus jam prospectum est, ii debent cæteros, quibus
nondum prospectum est, adjuvare.*

RACHABA. Josua 2.

ARGUMENTUM.

*Rachaba meretrix abditos apud se exploratores Israelitarum,
clâm demittit per fenestram, pacta cum eis de salute sua & suo-
rum.*

*Ministri regis Heirichuntis, Rachaba, explo-
ratores Hebræi.*

***R** Achaba, nos sumus huc missi à rege, ut abduca-
mus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt
enim gratiâ exploranda totius regionis: proinde vide ut
eos producas nobis. R. Ad me quidem venerunt homi-
nes quidam, qui cujates sint me latet. Hi, cùm vespere
clauderetur porta, exierunt: nec scio quò se receperint.
Si voletis consequi velociter, assequemini. Salva res
est, abierunt. Nunc adeo hospites, quos ocului in tecto
sub fascibus lini, ut eos servem beneficio meo. Heus,
heus hospites: dormitis? E. Nondum. R. Attendite
que dicam. Non ignoro, Jehovaham dedisse vobis hanc
terrâ, nòsque omnes incolas hujus terræ, perculsos
vestri terrore, abjecisse animos: nimirum audivimus,*

ut exiccaverit Jehova mare rubrum, quò vobis pateret
 iter absentibus ex Ægypto: utque tractaveritis duos
 reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant: Se-
 honem dico & Oggum, quos delevistis funditus. Que
 res vbi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam
 est qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jeho-
 va Deus vester, Deus est tam supra in cælo, quàm in-
 fra in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam, si
 ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoq; parem
 gratiam relatueros domui meæ paternæ: & mihi date
 certum signum, quòd consuletis salutis mei patris, &
 matris, & fratrum, & sororum, & omnium que habent,
 asseretisque vitam nostram à morte. Ex. Fidem da-
 mus, nec recusamus mortem (modò nè indicetis nos)
 cùm Jehova tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bo-
 nâ fide conservaverimus. R. Ergò hac lege demittam
 vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus.
 Rectè est, evasistis. Nunc contendite in montes, nè inci-
 datis in eos qui vos persequuntur; & ibi, dum redentis,
 latitate triduum, post ituri. Ex. Attende diligenter quæ
 dicemus. Cùm ingressi fuerimus hos fines, tu appendes
 funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos
 demisisti: convocabisque ad te totam vestram famili-
 am. Quòd si quis è domo tua foras exierit, suo id peri-
 culo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ verò erunt
 apud te, ea si quis attigerit, nos prestabimus damnum.
 Quòd si hanc rem palàm feceris, erimus liberi à jure-
 jurando quo tu nos obstrinxisti. R. Placet conditio.
 Valet. Ex. Et tu.

SENT. Pios adversus impiorum injuriam abscondere
 pium est: & Deus hujusmodi officia remuneratur.

GABAEONITÆ. Josua 9.

ARGUMENTUM.

Josua deceptus à Gabaeonitis, fœdus paciscitur cum eis.

Gabaeonitarum Legati, Josua.

Adsumus huc è finibus remotis, Josua & Israelitæ, Amissi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita videtur. J. Fortassis habitatis in finibus his: quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. L. Nos quidem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. J. Cujates estis? & unde adestis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Jehovæ Dei vestri. Andivimus enim famam ejus, & quanta facinora ediderit in Ægypto, utque acceperit duos Amorrhæos reges Transjordaninos, Sehonem Heseboniorum, & Oggum Basana apud Astarota. Hac de causa mandaverunt nobis nostri senatores, & universi nostrates, ut sumpto viatico veniremus obviam vobis, oblaturi vobis servitium nostrum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce panes, quos domi sumpsimus in commeatum, cum sumus profecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucueruntque, ut videtis. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas, videtis ut sint lacerae. Vestimenta etiam, & calcei nostri, jam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum: bonâ fide agimus, & ut res est, sic loquimur. J. Ergo componemus pacem vobiscum, vosque conservabimus, & id jurejurando confirmabimus.

SENT. Et pii interdum falluntur. Nam quò minùs sunt ipsi malitiosi, eò faciliùs credunt aliis, eos existimantes ex suo ingenio. Itaque cavenda piis est credulitas, & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.

JOSUA.

JOSUA. Josue 24.
ARGUMENTUM.

Josue concio ad populum, in qua commemorat Jehovah erga ipsos beneficia: & populus sese Jehovah servitutum promittit.

Josua, Populus.

Audite universi Israelita, quamobrem jusserim vos huc convocari, & quid Jehova Deus Israelitarum jusserit me vobis effari. Majores vestri olim incolaverunt trans flumen, videlicet Thara pater Abrahami & Nachoris, colueruntque deos peregrinos. Jehova autem illic evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eumque perduxit per omnes fines Chananaeorum, & auxit progeniem ejus, deditque ei Isaacum; Isaac autem Jacobum & Esauum; Esauo assignavit Scir montem possidendum. Jacobus ejusque liberi descenderunt in Egyptum. Ibi cum excrevissent in gentem magnam, numerosamque & potentem, divexabantur ab Egyptiis. Sed Deus Egyptios mirè infestavit, tandemque eductos ex Egypto Israelitas deduxit ad mare rubrum: quod Egyptiis & quadrigariis & equitibus persequentibus eos, invocaverunt Jehovah, qui illos arcuit à vobis densa quadam caligine: immissoque mari, eos demersit, spectantibus oculis vestris tam inaudita facinora. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum transjordanæorum: eosque bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisque concisis, dedit vobis possessionem eorum agri. Extitit deinde Balacus, Sephoris filius, Moabitæ rex, qui vos bello laceggerat: accersivitque Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem

precationem ejus in sanctam precationem, & vos tu-
 satus est à manu illius. Ità trajecto Jordane, pervenistis
 ad Hierichuntem: & bello resistentes Hierichuntios, &
 reliquos populos superavistis auxilio Dei: qui, quasi mis-
 sis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos reges A-
 morrhaorum; nullo vestro vel ense vel arcu: vobisq; de-
 dit & agrum non vestro labore cultum, & urbes ab a-
 liis quàm à vobis edificatas; quas incolitis: vineisq; &
 oliveris, quæ non servistis, vivitis. Quibus de causis ve-
 remini Jehovaham, eumque verè & sincerè colite: & au-
 ferre deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium,
 & in Aegypto. Quòd si non placet vobis servire Jeho-
 va, dispicite hodie utrùm servituri sitis diis, quibus ser-
 vierunt conditores vestri trans flumen, an diis Amor-
 rhaorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem &
 domus mea serviemus Jehovahæ. P. Absit, ut omisso Jeho-
 vâ, serviamus aliis diis. Nam Jehovah Deus noster est.
 Hic eduxit nos, majoresq; nostros, ex Aegyptiaca servi-
 tute: idem fecit in oculis nostris mira illa miracula; &
 nos custodivit in omni itinere quod confecimus, & inter
 omnes nationes per quas iter fecimus: fugavitque no-
 bis omnes gentes, & Amorrhaeos incolæ. Nos quoq; co-
 lemus eum: est enim Deus noster. J. Non poteritis co-
 lere Jehovaham; est enim Deus sacrosanctus, Deus
 rivalis impatiens, non feret vestra delicta & pecca-
 ta. Quòd si eo relicto coletis deos peregrinos, averte-
 tur: & vos non minùs multis malis conficiet,
 quàm antè bonis affecit. P. At eum colemus. J.
 Ergò testamini, vos deligere vobis Jehovaham ad co-
 lendum. P. Testamar. J. Itaque tollite deos istos pere-
 grinos, & expiate animos vestros Jehovahæ Deo Isra-
 elitarum.

elitarum. P. Jehovam Deum nostrum colimus, & ejus dicto audientes erimus. J. Igitur consignabo hæc tueris, & erigam hoc ingens saxum sub hac quercu, quod testis erit (utpote quod audiverit omnia Jehova ad vos dicta) si fortè fregeritis fidem Deo vestro.

SENT. Deo Servatori, bonorumque datpri, serviri debet.

J A E L. Judicium 4.

ARGUMENTUM.

Jaël Sisera Chananzorum ducem dolo occidit.

Jaël, Sisera, Baracus.

Diverte ad me, Sisera: quò fugis? diverte ad me intro. S. Bene mones. Sed ubi abdes me? J. Bono animo es: sub hoc centone; hìc latabis tutissimè. S. Amabo, da mihi paululum aqua quod bibam, nam valde sitio. J. Imò lac dabo ex hoc sino, quòd melius est aqua. Hem bibe. Nunc quiescito, ubi taceo te hæc stragulâ veste. S. Sed sta ad januam cæse, ut, si quis me queret, neges me hìc esse. J. Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Gestit animus jubetq; audere ulcisci hostem Dei & bonorum. Peristi Sisera; fœmineâ vi, & fœmineâ manu interieris. B. Quis mihi nunc, quis demonstret quò fugerit hostis? Quem ego si affecutus fuero, dispeream nisi ei animam eripiam malis modis! Sed quò se surripuit? quò fugit? J. O Deum immortalem! quantum facinus fecit quantum laudem invénit Jaël? Sed videone Baracum? Ipse est, sectatur hostem jam jacentem. Baraco, huc sis ad me, ut tibi commonstrem hominem quem queris. B. Obsecro, éstne apud te? J. Videbis. B. Proh superi quid video? Sisera jacentem humi exanimem? Quis hoc fecit? J. Mulieris factum vides. B. A-

an muliebri tamen. Sed quaeso, tunc hac fecisti? J. Ipsa res indicat. B. Video: sed narra, obsecro, quo pacto geris. J. Vidi fugientem, jussi ut ad me veniret, cumque operui centone; deinde, cum jam quiesceret, cepi lavum, quem malleo adeggi in tempus ejus. Ille provocatus ad pedes meos, efflavit animam. B. Utinam sic peccant quotquot adversantur Deo.

SENT. Turpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo adversantur. Debilius manu vincit Deus fortes.

G E D E O N T R I T U R A N S. Judicium 6.

A R G U M E N T U M.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Genius, Gedeon.

A Dsit tibi Jehova, vir fortissime. G. Quaeso te, Domine, si adest nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora, quae nobis narrare majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Aegyptiis; cum nos nunc deseruit & addixit Madianitis? Gen. Ade cum tua ista virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. G. Amabo Domine, quâ tandem re defendam Israelitas, qui in tenuissimus omnium Manassensium, & minimus optius paterna familia? Gen. Adjuvante me, concites Madianitas ad unum. G. Quaeso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes te cum esse qui mecum loquare. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. Gen. Praestolabor tibi. G. Paravi omnia. Gen. Pone carnem & panes non fermentatos super hoc saxo, & effunde. G. Hei mihi! ignis consumpsit omnia, Jehova.

D

Geni-

Genius est: me miserum, qui viderim Genium Jehova.

G. Salvus es, pone metum; non ideo moriêre.

SENT. Dei op̄e quivis quidvis p̄t̄est.

G E D E O N. Judicum 7.

ARGUMENTUM.

Gedeon delectu habito, dimissisq; domum imbellibus, castris
Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus
aggressus profligat.

*Jehova, Gedeon, Præco, Phara Madianita, alter
Madianita, Milites.*

Gedeon, tu nimis multos habes milites. Quod
cum istis copiis vinceretis hostes, Israelita jacta-
rent sese victoriam adeptos esse suo Marte: atque
non ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret mea gloria.
Proinde cura ut proclametur in exercitu, ut timidi re-
petant domum, & discedant ex monte Galaado. G. Præ-
co, indice timidis & ceteris discessum secundum legem
ut nōsti. Pr. Audite, audite milites. Si quis adificavit
vit novam domum, neque dedicavit, is domum repete-
tito; nè si in pralio occubuerit, alius eam dediket. Item
si quis vineam consevit, neque profanavit, domum repete-
tito; nè si occubuerit in pralio, alius eam profanet. Item
si quis uxorem desponsavit, neque duxit, domum repete-
tito; nè si in pralio occubuerit, alius eam ducat. Item
quis timidus est & molli animo, domum repetito; nè
mi sui mollitie effæminet animos alicrum. G. Rectè
restant decem millia: discesserunt viginti millia. J. Ma-
dianè sic quidem satis pauci sunt: nam quò pauciores
sunt, eò mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem
millia ad aquas: ego eos illic tibi probabo; & ostendam,
quosnam velim ire tecum, quos item nolim. G. Agnoscite
milites, descendite ad aquas. J. Da operam ut quicquid

lambent aquam linguâ, more canum, hos secernas ab
 eis qui ad bibendum procubuerint in genna. G. Itâ fa-
 ctum est. Supersunt trecenti, qui ductâ ad os manu
 lambent aquam: reliqui omnes proni in genna bibe-
 runt. J. Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gede-
 on: & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reli-
 quis omnibus, ut domum repellant. G. Ite domum,
 Israelite, exceptis his trecentis: & nobis relinquire
 commeatum & tubas. J. Gedeon, descende, dum nox
 est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi
 tradere. Quod si solus descendere vereris, descende u-
 nâ cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut
 itâ confirmeris ad invadenda castra. G. Phara, descen-
 damus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi
 habeant hostes. Ph. Placet. G. Cave nè strepitum edas;
 hic est via. Ph. Tace, tace, here. G. Quid est? Ph. Jam
 non procul absumus à castris. G. Sic habet, audio ster-
 repentes: hic sunt extremi armatorum. Sed tace, nescio
 quis loquatur. Ma. Scin' tu quid ego somniaverim? Al.
 etiam si dixeris. Ma. Panis hordeaceus videbatur mihi
 solvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui
 tandem delatus est ad tabernaculum; quod validâ vi
 impulsus, & labefactatus, à culmine dejecit. Al.
 Satis tibi certò interprete? Ensis est proculdubio Gedeo-
 nis filii Joa Israelita, cui in manum dedit Deus
 Madianitas unâ cum universis castris. G. Audisti?
 Ph. Atque equidem libenter. G. Satis habeo: nostra
 est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi grati-
 tudinem, Deus immortalis, qui nobis bene fortanes hoc
 consilium. Ph. Non est dubium quin perierint Ma-
 dianita. O felicem noctem, & quovis etiam

die clariorem! G. Adeste viri, expergiscimini; vicinus
Deus dat nobis castra hostium. Sed audite diligenter
que dicam. Distribuem vos in tres classes; feretis sin-
guli singulas tubas manu, testasque vacuas, & in testas
redas: sed videte ut imitemini me. Cum venero ad ex-
tremam castra, facitote ut videritis me facientem: cum
que audieritis meam tubam, & eorum qui erunt me-
cum, vos quoque repente colliditate testas; sumptisque
manu lavâ redis, dextrâ tubis, clangitote, & magnum
strepitum circum castra editote, simulque proclamau-
te, Gladius Jehovæ & Gedeonis. Auditis? Mil. Au-
dimus & meminerimus. G. Vadamus. Jam ferè medi-
nox est, ventum est ad ultimam partem castrorum: vo-
s ambite castra: sed excitantur custodes, clangamus pro-
perè. Mil. Gladius Jehovæ & Gedeonis. J. Paan. G.
O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ip-
sorū enses in ipsos: confodiunt sese mutuis vulneribus.
M. Ut cadunt crebri! Jam bona pars interiit, ceteri
mandant se fuga. G. Fugiant, instate viri, urgete, con-
sequimini, scitmini; ut è tanto numero nullus evada-

SENT. Christianum bellum (quod in Gedeonico adu-
bratur) à voluntariis, non coactis gerendum est: & præstare
esse paucos alacres, quàm multos ignavos. Stulti duces mi-
lites numerant, sapientes ponderant.

JEPHTHA. Judicum II.

ARGUMENTUM.

Jephthæ persuadent senatores Israelitarum, ut se militi-
ducem præbeat adversus Madianitas.

Senatores Israelitarum, Jephtha.

Missi sumus ad te, Jephtha, ab Israelitis, ut à
postulemus, ut prabeas te nobis ducem ad gere-
dum bellum contra Ammonitas. Scimus enim te esse

corp

corpore & animi robore præditum, eaque peritiâ bellis,
ut nemo hodie possit id præstare melius. J. Enimvero vos
exogistis me domo paternâ præ odio: cur nunc venitis
ad me, rebus adversis? Cur non potius retinuistis me,
cum non egeretis; ut esset vobis copia mei, cum egeretis?
S. Noli quæso, Jephtha, meminisse injuriæ. Si nos non re-
misse fecimus, qui te expulerimus; tu rectè facies, si male-
ficium pensabis beneficio, & innocentiam tuam magis
commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, &
debellaveris Ammonitas, constituemus te principem
universi Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longè
dulcius sit boni, quàm quanta fuit injuria. J. Ergò si revo-
caveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova
subegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? S.
Contestamur Jehovam, nos esse facturos isto modo. J.
Persuastis. Eamus.

SENT. Præstantes viri, licet eis in præsentia non egeas,
cuius debent in casus futuros.

RUTH A. Ruth. I.

ARGUMENTUM.

Noemim ex Moabitica discedentem in Israeliticam terram,
quamvis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha, ejus
quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

Postquam Deus cepit misericordiam sui populi, (ut
accepimus) eumque levavit fame, quæ coegerat me,
& meum virum, & liberos confugere huc ad Moabi-
tas; jam nihil est quod velim diutius agere in regione
aliena. Sed vobis, meæ nurus charissimæ, censeo rede-
undum suam cuique in domum patriam, postquam estis
privata viris. Jam satis me comitata estis. Ite sanè
secundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem,

quâ use estis in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jehova, ut nanciscamini quietem, suum utraque apud maritum. Amplectimini me, charissima conjugum meorum olim filiorum. R. Heu nos miseras! sic cine disjungemur à te? Ah! non fiet, suavissima socrus: quoniam ibimus tecum ad tuos populares. N. Nihil opus est, mea filiola: an putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri sint vobis viri? Revertimini potius, mea filiola, abite. Nam ego quidem grandior sum, quam ut sim apta viro. Sed fingite non abesse spem, meque tradite viro vel in proximam noctem, filiosque gignere; an estis expectatura, donec adoleverint? Poteritisne tam diu durare sine viris? Non ita, filiola: parendum est necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. O. Vera prædicas: melius est reverti. N. Sapis, amplectere me. Vale mea quondam nurus. O. Vale & tu mea quondam socrus. N. Vides Rutha, ut tua fratria repetat patriam, & deos patrias? Quid apud me hæres? Revertere unà cum ea. R. Nè me urge de te relinquenda. Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum unà moriar, tecum unà humabor; ita omnino statui. Atque ita mihi habeam Jehovah propitium, ut una mors est me à te separatura. N. Postquam ita animus obfirmasti, nolo improbius obistere tuo studio. Eamus sanè Deo bene fortunante.

SENT. Beati qui Deum Deique populum anteponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.

BOOZUS. Ruth. 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Ruthum spicas legentem, ejusque pietatem collaudat.

BOOZUS.

Boozus, Messores, Curator messis, Rutha.

A Dsit vobis Deus, messores. M. Et tibi bene omnia
 secundet. Qua est ista puella, Curator, quam
 sic video spicas legere? C. Moabitis est, quæ huc secu-
 ra est Noemim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea
 rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messores: id
 quod adhuc fecit à mané: tam paulum manet domi. B.
 Audi filia, nè iveris in agrum alium ad colligendas
 spicas, nève hinc abieris: sed hereto apud meas ancillas,
 & videto ut sequaris eas, in quemcunque agrum ibunt
 ; an messum. Ego vetabo, nè famuli sint tibi molesti. Quod
 si siies, petes potum ex iisdem vasis quibus ipsi hau-
 riunt. R. Quidnam est in me, quamobrem digneris ita
 respicere me, cum sim peregrina? B. Perlatum est ad
 me, qualem tu te prastiteris erga tuam socrum post obi-
 tum viri tui; utque relicto utroque parente, terraque
 patriâ, contuleris te ad populum tibi ante ignotum.
 Quod factum Jehova Deus Israelitarum rependet tibi
 cumulatissimo premio, sub cuius quasi alarum prasidi-
 um tu te receperis. R. Agnosco tuam gratuitam be-
 nignitatem & misericordiam, qui tam comiter confir-
 mes animum meum consolando, cum tamen indigna
 sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

SENTENTIA.

Pii favent piis, eisque benefaciunt.

DISCALCEATUS. Rutha 4.

ARGUMENTUM.

Boozus, recusante altero propinquo, emit bona Noemis, Ru-
 thamque ducit uxorem.

Boozus, Propinquus Rutha, Senatores.

H Eus tu qui hæc transis, ades dum, paucis te volo. P.
 Quidnam id est? B. Consiste hic paulisper, dum

evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt per
 hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio: nam sen-
 res est, egeatque testibus. Heus vos senatores; quaeso vo-
 ut accommodetis huc nobis aliquantisper vestram ope-
 ram. Non faciemus longius. S. Adsumus, dic qui
 velis. B. Partem fundi, qui fuit cognati nostri Elime-
 lechi, venundat Noemis, reversa ex agro Moabitarum.
 Hanc rem visum est mihi ut tibi significarem; ut, si
 empturus es, emas in praesentia senatus nostri: sin minus
 indices mihi. Nemo est enim cognatus propinquior te
 secundum quem ego sum. P. Ego vero emam. B. Sed
 cum fundum emes à Noemi & à Rutha Moabitide
 uxore demortui, emes eâ conditione, ut ipsam Rutham
 ducas in matrimonium, ut suscites nomen illius in ejus
 hereditate. P. Non licet mihi hâc lege emere, nè cor-
 rumpan patrimonium meum. Eme tu, si vis, meo lo-
 co: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei
 testimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego
 quemadmodum exui me hoc calceo, ita testor me cedere
 tibi meum jus in hac re. B. Vos senes & populares
 hodie mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elime-
 lechi, & Chilionis, & Mahalonis, à Noemi; utque
 mihi vendicem in matrimonium Rutham Moabitidem
 conjugem Mahalonis, ut consulam nomini demortui
 ejus hereditate, nè ejus nomen tollatur ex ejus consan-
 guinitate & patria. Vos hodie testes nuncupo. S. Teste-
 sumur. Faxit Jehova, ut mulier ista qua intratura est
 tuam domum, tam sit fecunda quam fuerunt Rachel
 & Lia, qua duae prole instruxerunt domum Israeliti-
 cam: utque egregium quid facias in Ephrata, & in
 nominis famam conspares Bethlehema: fratque domus

ma similis domui Pharis, quem Judas sustulit ex Thamar, progenie tibi à Jehova datà ex puella.

SENTENTIA.

Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam.

Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.

SAMSON. Judicum 15.

ARGUMENTUM.

Samson vinctus, ad Palæstinos deductus, abruptis vinculis, occidit maxillà asini mille viros.

Judei, Samson, Palæstini.

AN nescis Palæstinos habere imperium in nos? S. Scio. J. Cur ergò incendiasti segetes eorum, magno nostro malo? S. Par pari retuli. J. Atqui huc venimus, ut te vinctum dedamus eis. S. Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis licet. J. Fidem damus. S. Agité, colligate, ducite, abducite quantum potestis. P. Eugas adducitur ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Samson; hîc tibi finis adest vite. S. Agité verò, si quid animi habetis, aggredimini vinctum: experiar tamen si quid habeo solitarum virium. Eug. P. Perimus, abruptis vincula: sed invadamus undique: non evadet: prestemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert hac maxilla asini; hac præbebit vicem clavæ. Pugnate viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hæm tibi, qui primus me lacestis primus perito. Et vos qui hîc tam dense conglobati estis, sentite quæ sint vires Samsonis, qui vinet inermis armatos. Hæus, cogitatis pugnare pedibus? Quò fugitis? Hîc adest hostis, nè perditæ victoriam. Tu quidem hîc jacebis, tu quoque adjungèris

ei comes: dormite. Euge Samson, quantam cadem fecisti! Maxillâ asini quantam stragem edidi! Maxillâ asini prostravi mille viros.

SENTENTIA.

Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustraque con-
fringitur. Deus sæpe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.

DIALOGORUM SACRORUM
LIBER SECUNDUS.

ELIS. 1. Regum 3.

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prædicat, sese animadversurum in domum
Eliæ sacerdotis, qui in filios suos non animadverterit.

Jehova, Samuel, Etis.

S Ammel. S. Quid me vis? Accurram; adsum vocatus à te. E. Non vocavi. redi cubitum. S. Fiet. J. Samuel. S. Adsum, Eli: nam vocasti me. E. Non te vocavi, fili: redi cubitum. S. Faciam. J. Samuel. S. Adsum; nam vocasti me. E. Atat, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum: quòd site vocaverit, respondeo, Loquere Jehova, audio. S. Faciam. J. Samuel, Samuel. S. Loquere Domine, audio. J. Ego sum quiddam facturus in Israelitis, quòd quisquis audiverit, prorsus obstupefcet. Sum enim aliquando importaturus in domum Elis omnia quæ decrevi, & rem ad exitum perducturus: ei que ostensurus, me persecuturam culpam ejus in ejus domum in perpetuum: qui, cùm sciret filios suos male audire, non animadvertit in eos. Quam ob causam juro, hanc noxam nullo unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

SENT

SENT. Qui divinæ voci non est affuerus, eam interdum esse putat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed nè quid injustè, immodicè fiat.

SAULUS. I. Regum 9.

ARGUMENTUM.

Saulus querens aſinas patris, it conſultum Samuelem vatem, & ab eo diſcit ſe futurum Regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

ENimvero ſatis jam diu conquiſivimus aſinas, neque invenimus. Revertamur domum, puer; nè pater meus, omiſſis aſellis, ſit ſolicitus de nobis. Puer. Non cenſeo redeundum eſſe, re infectâ. Aiunt eſſe divinum quendam & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid dicit futuram, evenit. Conveniamus eum, ſi fortè indicet nobis id cujus cauſâ venimus. Saul. Sed quid offeremus homini? Nam etiam pane exauſta ſunt peræ noſtræ, nec habemus quod dono demus ei, & ire vacuos religio eſt. Puer. Tace: eſt mihi in præſentia quadrans ſicli argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam inſiſtamus. Olim inter Iſraelitas qui ibant conſultum Deum, dicebant ſe ire ad videntem: nam qui hodie dicitur vates, olim vocabatur videns. Saul. Rectè mones, eamus. Ingrediendum eſt hoc aſcenſu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatim; adeamus eas. Heus puella, an non hîc eſt vates quidam? Puell. Eſt: & quidem incidetis in eum, ſi pergetis: properate modo: nam hodie venit in oppidum, quia populus facturus eſt rem divinam in ſacello. Simulac introieritis in oppidum, offendetis eum, antequam aſcendat in ſacellum epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventum ejus; quoniam ejus eſt conſecrare ſacrificium:

sacrificium: postea epulabuntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium, quin inventuri sitis eum. S. Habemus gratiam: ascendamus in oppidum. Sam. Video adolescentem huc venientem una cum puero. Nimirum hic est, quem heri prädixit mihi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctione creem imperatorem Hebraorum, ut eos vindicet ab injuria Palestinorum. S. Amabo te, indica nobis domum vatis. Sam. Ego sum ille: conscendite ante me hunc colle, hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manes, & indicabo vobis quisquid cogitatis cum animis vestris. Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu nō esto anxius de eis, reperta sunt. Sed quorsum de asellis? Ad te veniamus. Debes aestimare te esse columnam totius nostræ nationis, omniumque salutem positam esse in te, tuæque domo paternâ. S. Quid ais? In mēne, qui genus refero ad Feminem, ortus ex obscurissima familia Benjamitarum, qua tribus est minima Israelitarum? Sam. Concedamus modo in hospitium. Deus providebit cetera.

SENT. Deus opera sua inopinabilibus occasionibus ad exitum perducit.

SAMUEL I. Regum 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitis beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui regem sibi depoposcerint, & imperato divinitus tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelite.

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem creavi, & deinceps jam vobis prafaturum. Nam me quidem jam senem esse indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt,

degunt, & ego vobis jam ab ineunte aetate praesui. Hic
adsum, respondete mihi coram Jehova, & coram ejus
uncto: si cujus bovem, aut asinum sustuli; si cui injuriam,
aut violentus fui; si à quoquam premium accepi, ut in
ejus culpa conniverem; paratus sum vobis reddere. I.
Neque injuriam in nos, aut importunus fuisti, neque
quicquam ab ullo accepisti. S. Testis est hodie apud vos,
& Jehova, & Jehova unctus, nihil habere vos, quod
me accusetis. I. Planè. S. Adeste igitur: placet vobis-
cum disputare, quanta Jehova, & Moyses & Aaronis
creator, & majorum vestrorum ex Aegypto reditus
autor, tum in vos, tum in majores vestros beneficia
contulerit. Cum migrasset Jacobus in Aegyptum, invo-
catus à majoribus vestris Jehova, Moysen misit &
Aaronem, qui illos ex Aegypto eductos in hoc loco
collocarunt. Postea ipsius oblitos emancipavit Sisera
duci exercitus Haforis, tum Palaestinis, & Moabi-
tarum regi, à quibus bello vexati sunt. Deinde invo-
cantibus eis Jehovam, peccatumque confitentibus,
quod eo relicto Baalim & Astarotum coluissent; & au-
xilium contra hostes orantibus, seque ei servituros pol-
licentibus: misit Jerobaalem, & Bedanem, & Jephtham,
& Samuelem; per quos ita vos ab hostibus vestris undi-
que vindicavit, ut tuto essetis. Vos verò, cum videre-
tis vos à Nahasso Ammonitarum rege invadi, postu-
latis à me, ut mutato rerum statu, à rege vobis regi
liceret, cum Jehovam Deum vestrum regem habere-
tis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis & efflagi-
tastis: regem vobis praeficit Jehova. Si Jehovam De-
um vestrum reverebimini, ei que servietis, & dicto au-
dientes sine contumacia una cum rege vestro parebi-
tis

tis; bene vobiscum agetur: sin minús, & vos & regem
 vestrum Jehova manus impeter. Jam verò agité, vide-
 te quantam rem Jehova jam nunc in oculis vestris fa-
 ciat. Tritici messis nunc est, quo tempore tonare aut
 pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Jehovam
 exorabo, ut tonet atque pluat: ut intelligatis, vos in Je-
 hovam gravem culpam commisisse, qui regem vobis po-
 posceritis. Jehova, cœli terrarúmque Deus, emitte nunc
 tonitrua & nimbium, ut hic populus suum peccatum
 agnoscat. I. Ut tonat! Ut pluit! Heu nos miseros! Sup-
 plica pro nobis Jehova Deo tuo, nè pereamus; qui ad tot
 superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut re-
 gem nobis peteremus. S. Bono animo este. Vos quidem
 istâ re graviter peccâstis; veruntamen nolite à Jehova
 deficere, sed eum toto pectore colite: nève desciscite ad
 vana ista, quæ neque juvare possunt neque defendere;
 sunt enim vanissima. Neque enim destituet Jehova po-
 pulum suum, propter sui nominis celebritatem, post-
 quam semel cœpit vos sibi populum habere. Ego quo-
 que, absit, ut Jehovam offendam, aut pro vobis supplica-
 re, vósque decente & rectâ viâ deducere intermittam.
 Tantùm Jehovam metuite, eúmque verè & totâ mente
 colite; videte enim quantam rem apud vos fecerit. Quòd
 si peccatis indulgebitis, & vos & rex vester peribitis.

SENT. Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt
 injuriam. Magna est hominùm erga Deum ingratitudo, qui
 toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati,
 tamen hominem regem sibi deposcant: digni sanè qui incle-
 menti regi serviant, quando clementem repudiant. Immen-
 sa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat.
 Multum valent apud Deum preces justorum, qui etiam
 alieno tempore vel pluviam possint impetrare.

SORTILEGIUM. I. Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi propter gustatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeste omnes populi primates, dispicite & conquirite, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovaham ego Opt. Max. Israelitarum conservatorem juro, si etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum esse capite pœnas daturum. Vos totus populus consistite isthinc, ego & Jonathan consistemus altrinsecus. P. Ut libet facito. S. Jehovah Deus Israelitarum age severè. Ducantur sortes. Atar, nos petit fors: alter nostrum sit oportet. Sortiamur. Oho Jonathan, fors indicat te. Indica mihi quidnam feceris. J. Gustavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale esse æquum est? S. Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. P. Ergò morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israelitis? Nequaquam, per Jehovaham immortalem nè pilum quidem amittet, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

SENT. In hac vita unius peccatum luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus membrorum omnium est tanta conjunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum, tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua puniuntur animæ, sui quisque, non alieni peccati pœnas dabit.

OBEDIENTIA. I. Reg. 15.

ARGUMENTUM.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius, quam Jehovah præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

Jehovam

Jehovam tibi propitium precor. Feci jussum Jehovæ. Sam. Quem ergo balatum & mugitum audio? Saul. Oves sunt, & capra, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinere milites, ut Jehova Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditus excidimus. Sam. Licetne mihi, quod bonâ tuâ veniâ fiat, tibi significare quid mihi Jehova hæc nocte dixerit? Saul. Licet. Sam. Nonne, cum vel te judice parvus fueris, nunc princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Jehova rex eorum: à quo cum in hanc expeditionem missus sis, jussusq; sceleratos Amalechitas excindere, & bello ad internecionem persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? teque ad prædam, vetante Jehovâ, convertisti? Saul. Imò Jehova parvi, expeditionemq; ad quam ab eo sum missus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantum milites de manubiis pecora, bovesque, devotorum primitias, desumpserunt, quæ Jehova Deo tuo immolarentur apud Galgala. Sam. Quasi verò Jehova tam placeant hostia & sacrificia, quam ejus dicto audientem esse. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum perinde est ac magia: & contumacem esse, eadem in culpa ponitur, ac simulacricolam esse: & qui Jehovæ mandatum repudiasti, ipse te vicissim regnum exiget. Sa. Peccavi, qui contra Jehovæ jussum, contraq; tua dicta fecerim, milites veritus, eisque obsecutus. Seda mihi, quæso, hanc veniam, ut mecum revertare; ut Jehovam adorem. Sam. Non revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aspernatus sis, & idcirco ab eo abdicatus regno Israelitarum. Vale. Saul. At non patiar

abire, ut non me comiteris. Sam. Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium: & Jehova hodie Israelitarum regnum à te abrumpit, idque alteri te meliori tradit. Neque verò fallet Israelitarum triumphator, neque factum mutabit: non enim homo est, ut factum mutet. Saul. Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorem apud senatores meorum popularium, apudque Israelitas, ut mecum redeas Jehovam Deum tuum adoraturo. Sam. Agé, agé: præi, sequar.

SENT. Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium est, etiamsi bono alioquin animo fiat: debet enim homo Deo (sicut servus hero, aut filius patri) servire: non suo, sed illius arbitrio.

GOLIATHUS. I. Regum 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum funda & pedito aggressus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Israelita quidam, alius Israelita, Nuntius, Saulus.

S Alvete, mei fratres optimi. E. Deus det quæ velis, germane lepidissime. Ut valet pater? D. optimè, gratia Deo; meque misit ut viserem quid ageretur, vobisque asserrem placentam & decem panes, & tesseram vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio? G. Quid opus est vos exire ad pralio dimicandum nobiscum? Ego sum Palestinus, vos estis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conserat manus mecum: qui si superaverit me pralio, & interemerit, nos serviemus vobis: sin ego vicerò, vos nobis servietis. Quantà ego hodie ignominiâ afficio instructos in aciem Israelitas! Date mihi virum

E

qui-

quicum contendam singulari certamine. D. Quis est importunus iste, & turgidus gigas, qui tantopere despicit nos praese? Cujus vocem & aspectum contremiscunt omnes & refugiunt? Is. Nescio quis est, natus in nostram perniciem & dedecus; cum quo nemo audet conferere manum: adeo ingens est, & terribilis. D. Quid ergo praemii feret, qui sustulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probrum Israelitarum? Nam quis est impurus iste Palaestinus, qui inurit tantam notam ignominiae castris Dei immortalis? Is. Si quis eum dejecerit, rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum filiam suam, donabitque immunitate perpetuam domum ejus paternam. E. Cur venisti huc improbe puer? Aut cur deseruisti pauculas illas oviculas in saltu? Ego nota temeritatem, audaciamque tuam. Mirum, ni venisti spectatum prelium. D. Quid ego commisi? An non erat causa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu quo premio afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum Palaestinum? Is. Maximo. D. Quonam? Is. Ornabit eum maximis divitiis & opibus, committetque natam suam uxorem, & liberabit domum ejus patriam in perpetuum. D. Condignum sane praemium & regali. Equidem ausim aggredi hominem: nescio quomodo consistit animus, indignaturque tantum licere cuiquam populum Dei. Haecine ut patiar? Impune ergo nefanda illa probra evomuerit in sacram gentem? Mori malim. N. Adolescentule, jubet rex ut venias ad. D. Nihil est quod faciam libentiùs. Eamus. O si mihi potestas pugnandi cum eo, quantum bellum confecerero! vel potiùs quantum bellum confecerit D & U uno occiso! N. Adduco tibi hic adolescentulum, re-

quem jussisti accersi. Saul. Quid audio, David? tunc dixisti te audere in Palaestinum illum portentosum, qui perterrefacit totas nostras acies? D. Bono animo es, o rex: nè despondeat quisquam animum: vos spectabitis; ego ipse subibo hoc certamen, & congregiar cum Palestino. S. Vide quid dicas, David. Non possis pugnare cum eo, adolescentulus & rudis belli cum viro robustissimo & in armis exercitatisimo jam à puero. D. Nihili facio neque vires, neque usum armorum ejus: habeo longè aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cum aliquando pascere oves patris mei, leo unà cum urso invasit gregem, ovemque corripuit. Eum ego consecutus cecidi, eripuique ovem è faucibus ejus. Tum ursus in me irruere: ego verò prehensum rostro ad terram affligere, & cadere. Atque ita occidi & leonem & ursum. Non dubito quin idem exitus maneat nefarium hunc & deterrimum hostem, qui audet proscindere convitiis exercitum Dei immortalis. Jehova qui defendit me à leone & urso, idem defendet etiam à Palestino isto. Saul. Quando tantà fiducià es, per me licet descendas in certamen. Adsit tibi Deus. Verumtamen es armandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. D. Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, si possum uri. Hæc lorica valde me gravat, assis quoque premit caput, etiam calige sunt duplo majores, quàm pro meis pedibus: nec ensis admodum levet meum latus; videorque magis alligatus ensi, quàm ensis mihi. Vah! non possum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non sum assuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum dico, & fundam, nam cum his quinque levibus silicibus, quos geram

in sacculo. Bene spera, rex; cernes me hodie victorem redeuntem cum exuviis hominis ferocissimi. S. Ità facis Deus. G. Vide òne ego hominem venire ad me? Tandem habeo quicum certem. Sed quæ, malum, intemperia agitant Israelitas? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem rubicundum? Heus puer, mène putas canem, quicogites pugnare pedo? ut te dii deaq; omnes, quantum est, perdant. Accede ad me sodes, ut jam propinem te dilaniandum & comedendum volucris & bestiis. D. Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & hastili, & scuto: ego verò aggredior te, armatus solo nomine Jehovæ armipotentis, Dei copiarum Israelitarum, in quas tu hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus conculcasit te in manum meam, ut te dejiciam, abscindamque tuum caput, & pascam volucres & feras non tantum tuo cadavere, sed etiam omnium qui militant in vestro exercitu: ut sciant omnes mortales, eum demum esse Deum, quem Israelita agnoscunt & reverentur: discantque omnis hac manus spectatrix, Jehovam non adhibere ensen aut hastam in vincendo, cujus sit unius generis bella, quique tradiderit vos nobis in manus. G. Pro Jupiter! egòne ut hodie hæc audiverim, idque à pueri? At me Deus perdat, nisi te jam discerpo his unguibus. D. Quin agè, si quid potes: interim excipe hunc lapidem rectè in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modò stas tam firmè? At ego te contundam usquè hoc pedo. Hic tibi. Nunc isthæc jaces prostratus manu pueri, qui modo solo aspectu viros & cælum armis territabas. Hic puer jugulat tuo ipsius gladio, caputque tuum horridum præfigit tue hasta, quod ostendet exercitui.

SENT. Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur abs quo-
vis, adverso Deo; vel tam puer, quin facile vincat quemvis, pro-
pitio Deo. Dei est victoria, & credenti nihil arduum,

JONATHAN. I. Regum 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ resciscere
David queat quis sit Sauli erga ipsum animus: & fœdus inter sese
in perpetuum paciscuntur.

David, Jonathan.

Quodnam esse potest meum tantum in tuum patrem
peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? J.
Ad necem verò? Non est credibile; nam tanta me res
non lateret; quippe, cum meus pater nullam rem tan-
tam, tantulâve faciat, quam non mecum communi-
cet, nedum ut hoc me celet. Non est itâ. D. At scit ut me
habeas intimum: ideo hoc te fortasse celat, nè agrè feras.
Crede mihi, nil tam certum est, quàm me in summo vita
discrimine versari. J. Ecquid ergò me tibi hac in re com-
modare posse arbitraris? D. Cras, ut tute scis, agitur
primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accum-
bere. Rure latebo, te sciente, usque ad vesperum tertii
abhinc diei. Quod si me requireret, dices, tuo permissu ex-
currisse Bethlehemam in meam patriam, ad sacrificium
Gentilitium, quod universi anniversarium facitamus.
Si laudabit, salvus sum: sin succensebit, scito eum nun-
quam ad saniozem mentem reversurum. Sed dabis hanc
veniam mihi, quem religiosissimo fœdere in familiarita-
tem recepisti, ut si commerui, tu me interficias potius
quàm tuo patri dedas. J. Deus meliora. Imò si sensero
eum obstinato animo in tuam ferri perniciem, admone-
bo te. D. Sed quis mihi referet utrùm tibi asperius

responderit? J. Exeamus sub diem. Ità mihi benefaciat Jehova Deus Israelitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie scrutabor quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bene esse in te animatum, mittam qui faciat te certiore: sin autem tibi malum cogitare; id quoque tibi indicabo, ut me autore abeas saluus, adsitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hac ego me facturum, testor Deum. Quòd si fallam, tum Jonathani numen iratum sit. Quòd si tum, cùm tui hostes omnes Dei nutu fuerint è medio sublati, ego jam non ero in vivis, ut tuâ misericordiâ salutem meam invicem custodire possis: at certè mea in posterum familia & generi eam non denegabis. Itaque nunc iterum in eo fœdus, non solum tecum meo nomine, sed etiam cum tua domo nomine posterorum: tibi què juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationem. Cras, quòd novilunium celebratur, tu desideraberis: nam tua sessio vacabit. Descendes autem ad summum terræ, tribus diebus, in locum ubi commodè lateas quocunque die negotium hoc fiet: erisque post saxum Oselem. Ego, re factâ, veniam eò, & ad lapidis latus tres sagittas jaculabor, collimans ad scopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui si dixerò eas esse citra ipsum; venias licebit, tua res erit in tuto, testor Deum immortalem: sin autem ultrâ; abito sanè, Deo volente. Ac quos inter nos sermones contulimus, Jehova est eorum testis certissimus.

SENT. Bonorum indivulsa est amicitia: estque arctior virtutis quàm sanguinis conjunctio.

NOVILUNIUM. 1. Reg. 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium suum Jonathanem, propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

Cur non venit Isai filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie? J. Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam: futurum enim sacrificium Gentilitium in eo oppido, ad quod adesse jussus esset à fratre suo. Itaque magnopere orare, ut sibi vellem gratissimum facere, facerem eò se conferendi, fratresque visendi potestatem. Hec causa est quamobrem ad regiam mensam non venerit. S. O improba & contumacis femina progenies! quasi ego nesciam te Isai nati percupidum esse, ad tuum quidem & tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vivet in terris Isai filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me sistatur; nam morte dignus est. J. Cur ita tandem? Quid commisit? S. Docebo te hoc jaculo quid commiserit. Jo. At ego hinc effugiam. O rem indignam! actum est de Davide, nisi aufugerit.

SENT. Impii piorum amicitiam ferre non possunt. Injustis nihil est intolerabilius justitiâ.

ACHIMELECHUS. 1. Reg. 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho sacerdote panem ensẽmque impetrat, sese ad regium quoddam negotium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.

Achimelechus sacerdos, David.

Quid est quod solus sis, nullo comitatu? D. Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium nè quis omnino mortalium rescisceret, nève quò mitterer,

præcepit. Eam ob rem famulis certum quendam locum assignavi. Quare si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. A. Panem profanum non habeo, sed sacrum habeo, si modò tui famuli à mulieribus abstinerunt. D. Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus sum; sùntque corpora meorum famulorum casta. Quòd si fortè tum, cùm profecti sunt, fuerant cum uxoribus, atque ità corpora pura non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege. A. Igitur accipe panem sacrum. Nam nullum habeo præter hos apposititios panes, è conspectu Jehovæ sublatos, summissis statim in eorum locum recentibus. D. Habésne hìc præterea ullam hastam aut ensen? nam neq; hastam neq; ensen cepi, adeò me regis mandatum urgebat. A. Hìs est ensis Goliathi Palestini, à te in valle quercus occisi, involutus panno post ephodum. Eum tu, si vis, capias licet: nam alius nullus est. D. Nullus est isto melior: trade eum mihi.

SENT. In perieulis interdum simulârunt sancti homines. Lex est facta propter hominem, non homo propter legem. David, urgente necessitate, panes sacros insons comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.

DOEGVS. I. Regum 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injustè curat occidendos Jehovæ sacerdotes, quia Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

Audi Achitobi nate. A. Adsum domine. S. Cur me conjurâsti, cum Isai nato: cui & cibaria & ensen dedisti, & pro quo Deum consuluisti? Quæ infi-

hie mihi manifestò parantur? A. Ecquis autem est ex
his omnibus aequè fidus atque David? Regis gener,
no jussu profectus, & apud te maximà dignitate habi-
tus? An nunc primùm Dei oraculum ejus nomine sum
percontatus? Absit à me omne scelus: cave nè mihi,
ut omnino mea paterna familia, ullum in hac re cri-
men imponas: nam istius totius negotii sum planè igna-
rus. S. Morieris, Achimeleche, unà cum tota tua pa-
terna familia. Agite mei cursores, circumdate, & oc-
cidite hos Jehovæ sacerdotes: nam Davidis partes tu-
entur, sciebantque profugum esse, neque me certiozem
fecerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit?
Cur & vos mihi non paretis? Age Doëge, circumveni
os tu, & interfice. D. Fiet.

SENT. Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iræque
magis credit & obsequitur, quàm veritati. Miserum est cum
iudice negotium habere, qui veram causæ dictionem non ad-
mittit.

DAVID LATITANS. I. Regum 24.
ARGUMENTUM.

David Saulum solum nactus in antrò, ejus pemulæ oram
abscindit: Deinde digressus, altâ voce apud eum innocentiam
suam testatur: & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

Atat desleclit Saulus in hoc antrum, ad parendam
necessitati. Dies advenit, David, quo die tibi Je-
hova promisit se tibi traditurum tuum hostem in patesta-
tem, ut eo utaris ad tuum arbitrium. D. Tacete, tacete,
obrepam ad eum pedentem à tergo, dum ventrem exo-
nerat. C. Quid facit? non eum interficit? O hominem
insanum, qui tantam, tam subito oblatam occasionem
percipiendi hostis non arripit! D. Ah, toto animo commo-

veor posteaquam oram ejus penula abscidi. Avertat
 Jehova, ut hoc ejus uncto, domino meo faciam, & ei
 manus asseram: vel hoc solo nomine, quod Jehova un-
 ctus est. C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi faciemus
 non ita cunctanter. D. Nolite Dei munus usurpare: re-
 gem non fecistis, regem nè delote. Ejusdem est abole-
 re, qui creavit. Sinite eum. Jam exit, ego eum subse-
 quar. Heus domine rex. S. Ecquis me revocat? D. Cui
 fidem habes dicta eorum, qui dicunt Davidem tibi ma-
 lam moliri? Vides profecto oculis tuis, ut hodie Jehova,
 in spelunca, tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui
 me in tuam necem cohortaretur: sed pepercit tibi, meque
 negavi manus allaturum domino meo, qui esset unctus
 Jehova. Sed vide, pater, vide tua penula extremum in
 manu mea: quod cum absciderim, neque te interfe-
 cerim, cognosce & intellige, nullum me scelus commi-
 sisse, nullum contra te facinus admisisse dignum quan-
 to obrem mee vite insidias tenderes. Suscipiat hanc Je-
 hova causam, teque mihi sine mea opera ulciscatur.
 Vetus est proverbium, A scelerato prodibit scelus. Tu
 quidem mea manu non ulciscar. Cui tandem insula
 rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mo-
 tuum, pulicem. Jehovam precor ut hujus sibi causae
 iudicium suscipiat, measque partes defendens tuas
 me injurias persequatur. S. Tuamne ego vocem audis
 David filius? Hei mihi! tu equum & bonum habes, quod
 mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie
 ostendisti, cum mihi (quem in tuam manum Jehova com-
 cluserat) mortem non intuleris. Nam quotusquisque
 est, qui hostem suum nactus, indemnem dimittat? Scit
 te, pro isto tuo hodierno in me facto, Jehova condigne
 prem

pramio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare iura mihi per Jehovam, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, meique nominis memoriam de mea familia deleturum. D. Juro.

SENT. Injusti calumniatoribus facillimè credunt. Injusti malum pro bono, iusti contrà bonum pro malo reddunt: & Deus utrosque tandem pro meritis remuneratur.

ABIGAIL. 1. Regum 25.

ARGUMENTUM.

Missi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiuntur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail munera Davidi obviam ferre properat; & ei obviam facta, ejus in Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

David Isai filius te, Nabal, tuamque domum, tuamque omnia plurimà salute impertit. Is, quia audit ut tonsuram ovium facias, misit nos ad te rogatum (si cum tuis pastoribus non solum sine ullo maleficio aut injuria, verum etiam cum magno beneficio sumus conversati, ita ut eos ab omni jacturatutos prastiterimus quamdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benignè nobis facias, hoc præstare tam fausto die: & qua commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis (tui propè diximus filii) ejusque comitum famem propellendam. N. Quis est iste David? Quis est iste Isai filius? Isne est ad quem hodie servi assini à dominis transfugiunt? Scilicet ego cibum portionemque meam, & qua macclavi ad alendos meos tonsores, dem hominibus mihi prorsus ignotis? F. Aliunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil anseremus, ut cum affectum video. Redeamus ad Davidem. P. Meus dominus consuluit sibi pessimè.

Eo narratum omnem rem hera, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tuâ est opus prudentiâ. A. Nunquid malum recens ortum est? P. Et quidem maximum. Missi à Davide nuntii è deserto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferrent, repudiati ab eo sunt; & tamen illos experti sumus viros planè probos: nullâ unquam contumeliâ aut damno affecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro muro nobis noctes diésque fuerunt, donec versati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice tu diligenter quid actura sis; aliquin actum est de domino nostro & tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, hominem profligatissimum ac perditissimum, stultiâ sit. A. Famuli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ imposita asinis feretis antè. Ego jam subsequar. Huc mihi properè asinum. Quàm malè metuo, nè mei viri stultiâ am luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, eum hominem in se irritare, à quo maximè potest & juvari amico, & ladi infenso! Sed video ipsum Davidem adverso colle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum suis. D. Næ ego frustrâ conservavi omnia quæ habet iste in desertis, ità ut nihil omnino de suis deperdiderit: & reddidit mihi malum pro bono? ità perdat Deus hostes Davidis, ut ei ante crastinum manè nihil prorsum reliqui faciam. A. Obsecro te, domine, tibi ad pedes suppliciter jacens, ut bonæ me veniâ audias. Vide mi David, nè hominem despectatissimum Nabalem dignum judices, in quem iras veritas: qui sicut nomine, ità re ipsâ stultus est. Nam ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te jam veniens non videram, neque enim siviissem abire vacuam

(sed vides profectò, vir clarissime, (neque enim dubitari potest) te à Deo immortali absterreri à sanguine faciendo in tuis inimicis per temetipsum persequendis: cùm ipse Nabal insania ejusmodi sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tuis hostibus & invidis imprecandum esse videatur. Quare aequo animo patere hoc munusculum, quod tibi hîc affero, juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas bella divina gerenti in tuto constituat Deus; & te in omni vita omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuae necis cupidus existat, precor Deum ut te semper incolumi, & fortissimè consistente, tuus hostis variis jaëtatus procellis dispereat. Jam verò cùm praeclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta tua felicitas nullâ quasi labefactabitur labe conscientiae, quâ necesse esset tuam letitiam contaminari, recordatione effusi sanguinis & supplicii ob privatam injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora, meminerisque aliquando mei. D. Grattias ago Jehova, Deo Israelitarum, qui te mihi hodie miserit obviam: nec non tibi, quae me tuâ oratione à caede & vindicta injuriae in me commissae avocâris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi occurrere properavisses, Nabalem ante diluculum fortunis omnibus funditus evertissem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuâque munera grato animo accipio. Abi sanè domum salva.

SENT. Irritare potentior, vefania est: bonum malo pensare, scelus. Iratum potentior muneribus verbisque pacare, sapientia est.

David noctu clam in Sauli castra digressus, ejus dormientis hastam, matellamque surripit. Deinde digressus illinc procul clamore eum excitat, suamque innocentiam iterum testatur, in calumniatores invehens: & ille iniquitatem suam iterum confitetur.

David, Abisæus, Abner, Saulus.

Uter vestrum descendet mecum in castra ad Saulum? Abis. Ego. D. Eamus sensim & pedetentim per noctem, dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppressi altissimo somno. Abis. David, David. D. Quid est? Abis. Hic stertit Saulus in tentorio, hastâ humi ad caput ejus defixâ. Abner & reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui hostis potestatem. Vis ergo ut eum ego hastâ configam ad terram uno ictu, non repetendo? D. Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctione creavit regem, quin obliget se nefario scelere? Aut Deus eum perdere oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in pralio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitus aversum Deus. Sed cape hastam ejus & matellam: abeamus. Abis. Deus bone, ut altè sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. D. Non sine numine hac fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum, & ei ostendere me non minùs fidum, quam quemvis eorum, quibus stipatoribus utitur. Satis jam procul absumus ab eis, nè repentino eorum adventu possumus opprimi. Heus Saule, heus stipatores Sauli, heus Abner; non mihi respondes? Heus, te appello, Abner. Abn. Quis tu es qui clamas regem? D. Na tu es vis eximius, & dignus qui inter Israelitas principatum teneas. Itâne verò regem dominum custodis, ut ad eum

necandum miles quidam modò introierit tentorium?
 Haud egregium sanè istud fecisti. Per Deum immorta-
 lem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam male cu-
 stodiatis dominum vestrum, regem à Deo constitutum.
 Quaeso, vide ubi sit hasta, & matella regis, qua erat pro-
 pe caput ejus. S. Estne ista tua vox, fili David? D. Mea,
 o mi rex, & domine. Sed cur tandem persequeris ser-
 vum tuum? aut quid feci, aut commisit? Veruntamen
 ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te
 mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium: sin ho-
 mines sunt, execrabiles sunt in conspectu Jehova, de ca-
 jus me hodie patrimonio deturbant, quantum est in ipsis,
 & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non
 sinet Jehova terram meo sanguine funestari, quamvis
 Israelitarum rex occupatus sit in persequendo pulice
 (ut ità dicam) ut si perdicem per montes persequatur. S.
 Peccavi: revertere, David fili. Jam enim tibi non malè
 faciam, qui ità abstinueris te meà nece. Erravi nimis
 quàm imprudenter, fateor. D. Hic depono hastam tuam,
 càm petito aliquis juvenum: caterùm Deus remuneretur
 quemque ut dignus meritùsq; est. Te quidem hodie
 tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Er-
 go quemadmodum tuam ego salutem charam habui; sic
 ille habiturus est meam, meq; hostili manu liberaturus. S.
 Maeste virtute David fili, haud dubiè conata perficies.

SENT. Et justì justè, & injusti injustè facere perseverant.
 Calumniatores, tametsi utrisque nocent, tamen revera per-
 niciosiores sunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis
 quos calumniantur.

PHOEBAS. I. Regum 28.

ARGUMENTUM.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo Saulus futu-
 rum exitium suum cognoscit.

Saulus,

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

Phœbas, redde mihi oraculum Phœbi, & ex-
quem dicam tibi. P. At tu scis, ut exterminaveris
Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me
tantum capitis periculum adducere vis? Saul. Jehovah
Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non su-
turam. P. Ecquem vis tibi excitem? Saul. Samuelem. P.
Fiet: heu me miseram! disperiit; tu Saulus es, & me in-
dignè decepisti. Saul. Nè formida. Sed quid vides? P.
Video angustam quandam & planè divinam personam
è terra ascendentem. Saul. Quà est species? P. Vir est su-
nex, indutus pallium. Saul. Samuel est, prabebo ei ho-
norem. Sam. Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule
Saul. Magnis premor angustis: Palestini me bello per-
tunt; Deus aversatur, nec jam respondet, neque per va-
tes, neque per somnia: hanc ob causam accivi te, ut mi-
doceas quid mihi sit faciendum. Sam. Cur ergo me con-
sulis, si ipse Jehovah tibi non modo non favet, sed etiam
adversatur? Faciet ille quidem, quod elocutus est vo-
ce meâ; tibi que extorquebit regnum de manu, quod
tradet alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperasti
ei in ulciscendis Amalechitis, quibus insensus erat: et
ob rem ità sine dubio te accipiet. Quinetiam addicet
cum Israelitas Palestinis: & cras tu tuique liberati
tis unâ mecum: castra etiam Israelitarum tradet Pa-
lastinis. Saul. Eheu! P. Perii misera, corrui. Saule
Saule, quaeso te, obsequere mihi, cape cibum. Tu scis
ut sim tibi morigerata, & caput meum summo pericu-
lo objecerim, ut exequerer tua jussa. Agedum
præbe te mihi facilem vicissim, & vescere cibo, quod

ibi apponam, ut recreatis viribus aggrediari iter.
Saul. Non edam. P. Quare? Imò verò edes. P. *Ius ara-*
mus. Saul. Quando tantopere urgetis, fiat. P. Age-
lum, surge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis
maslo vitulum altilem quem habeo domi, subigoque fa-
rinam ex qua conficiam panes subcineritis.

SENT. Qui Deum deseruerunt, tandem deseruntur à Deo.
Deserti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorruerant,
diabolum; à quo nihil nec cognoscunt, nec consequuntur,
nisi suum exitium. Et sanè æquum est ut qui bonum fugit,
incidat in malum.

ACHIS. 1. Reg. 29.

ARGUMENTUM.

Achis Gethæ rex, admonitu procerum suorum Davidem
(qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palestini, Achis rex, David.

Q. Vinam sunt Hebrai isti, quos habes in nostro
exercitu? A. David est, Sauli Israelitarum regis
erons, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos;
in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi,
ex quo ad nos aufugit. P. Remitte hominem in eam pro-
vinciam cui tu eum prafecisti; nè, si nobiscum descende-
re in certamen, in nos se convertat. Nam quàm tandem
melius possit cum suo domino reconciliari, quàm ho-
minum capitibus? Nonne hic est ille David,
armine illo in choreis celebratus? Saulus mille, decem
concidit millia David. A. David, Jehovam ego im-
portalem testor, te mihi tuamque castrensem consue-
tudinem probari: neque enim ublum adhuc in te vitium,
posteaquam ad me primùm te contulisti, deprehendi.
sed optimatibus non places. Quamobrem discede cum
bona pace, nè Palestinos proceres offendas. D. Nam
F quid

quid ego commisi? Aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primum in tuum conspectum veni, ut in bellum contra hostes tuos non profisciscar? A. Scio equidem tibi mihi tam placere, quàm si divinus esses Genius. Sed vetant satrapa Palestini, te prelium secum ire. Quam obrem, mane ubi diluxerit, proficiscere sanè una cum tui domini servis, qui tecum venerunt. D. Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

SBNT. Non abs te suspectum est perfugarum contra tuum auxilium.

AMALECHITA. 2. Regum 1.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nuntiat, cujus necis autorem ipse se esse dicit, eamque ob rem David cumjuberet interfici.

David, Amalechita.

V Ideo quendam huc venientem scissâ veste, & capite insperso pulvere. Haud temerè est, nimirum aliquem sinistrum nuntium adfert. Undenam adest? A. Ex exercitu Israelitarum evasi. D. Quid actum est? Eloquere. A. Fugerunt milites è praelio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. D. Quis scis Saulum & Jonathanem occubuisse? A. Cum fortè venissem in Gelboem montem, vidi Saulum innixum hasta, cui currus & equitatus jamque imminebant: respexit ille, & me viso, Huc ades, inquit. Accessi. Tum ille; Quis tu es? Amalechita inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice. Nam me magno dolore discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem? Videbam non victurum post tam gravem casum; itaque interemi, abstulique coronam & capite ejus & armillam de brachio: qua tibi affero, & videri

videt. D. Heu calamitosa clades! heu lugubre praelium! & facinus audax! cujas est? A. Filius sum advena cujusdam Amalechita. D. Tene ergo non esse veritum ista impura manu perdere unctum Jehovah? Tu juvenis invade hominem, neca, Merito moreris, & tuo indicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

SENT. Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem lætam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut si saltem hujusmodi nuntios averfarentur: minus auderent assentatores.

NATHAN. 2. Regum II.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, jussu Jehovah, fida ad rem narratione simili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipse David contra semetipsum ferat sententiam.

Nathan, David.

David, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobusq; abundabat; pauper unam omnino habebat oviculam, & se emptam & altam, que adoleverat una cum ipso & liberis ejus, vescebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quiescebat in sinu ejus: breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hostes, quem accepturus, præteritis pecoribus suis, oviculam illam pauperis mactavit. D. Per Jehovah immortalem dignus est morte, qui fecit istud: ovemque certe quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. N. Tu ille es, David. Deus creavit te regem Israelitarum, teque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas completus tibi Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit, alia atq; alia insuper daturus, si ea non satis essent. Et tu, contempto ejus præcepto, Uriam Hethæum, Ammonita-

rum telis objectum indignissime trucidasti, ejusque uxorem, nullâ Jéhova habitâ ratione, in matrimonium duxisti. Ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberis clades. Nam Deus constabit tibi malum domesticum; tuasque uxores, te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce palàm congregietur. Tu quidem occultè fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque in oculis omnium Israelitarum. D. Peccavi in Deum. N. Deus quoque remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id moriêris. Sed quia istâ re inimicis Jéhova occasionem maledicendi dedisti, filius qui tibi natus est, morietur. Hec me tibi nuntiare jussit Deus.

SENT. Callidè reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si similia committit. Nihil est tam cæcū, quin detegatur. Si peccatum rescisci non vis, peccare noli.

THECUANA. 2. Regum 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana femina à Joabo subornata, oratione te cæcâ atque figuratâ impetrat à Davide revocationem Absalomi ejus filii, ob fratricidium profugi.

Mulier Thecuana, David, Joabus.

FIdem tuam, ô rex. D. Quid malî habes? M. Mulier sum deserta, & viduata viro, cui superstites fuerant duo filii: hi cùm rurî fortè inter se contenderent, nec esset qui litem dirimeret, cecidit alter alterum, eumque morte multavit. Nunc universa me familia urget, poscens ad necem eum qui superest, ob interemptum fratrem, cupiênsque perdere unicum heredem parentum: & quod mihi misera lucis superest (quod cæcè est perexiguum) extinguere, meique viri nominem memoriâque prorsus è rerum natura tollere. D. Recipe te domum tuam, ista mihi cura res erit. M. Verum interim periculum est, nè, te tuisque nescientibus, parricidii

mibi & meis irrogetur. D. Si quis in te mutiat, defer-
 is ad me: na ille, faxo, nunquam postea te tangeret. M. Sed
 meminere, per Deum immortalem, multos esse occisi
 cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo
 filio metuendum sit. D. Eundem tibi ego Deum juro,
 me provisurum nè tuus filius ullum pilum amittat. M.
 Dabis mibi veniam, si te liberius jam alloquar? D. Sa-
 ne. M. Quæ te (malum) ratio inducit, ut cum te mibi
 mulieri vilissima tam facilem præbeas, populo toti,
 sique præstantissimo, ita sis durus & inexorabilis, ut ei
 malis condonare profugum tuum, cuius non minus est
 cupidus quam ego sum mei nati? præsertim cum in eo
 non minus fortasse tui generis propagandi spes posita sit,
 quam mei in meo. Neque enim potes habere explora-
 tum, te alium regni successorem esse procreaturum.
 Nam moriendum certè est, idque incertum an hæc ip-
 sa horâ: & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus
 non pateat; non magis quam aqua semel effusa reculli-
 gi non potest: quò magis nobis habendaratio est, ut in
 nostri generis propagatione quodammodo immortales
 reddamur. Quòd si supplicii aequitatem prætendis, vi-
 de nè non aequitatem, legi parendo, sed iniquitatem, De-
 i legis autorem non imitando, sequi videare. Neque
 nim ille continuo fontes perdit, id quod tu minimè
 omnium ignoras; sed etiam atq; etiam cogitat de recon-
 ciliandis eis, qui ob suum aliquod factum ab eo sunt ali-
 nati. Atque ut jam meam rationem intelligas, equi-
 lem non sine dubitatione feci, ut te hac de re adirem.
 Nam quòd videbam populum ipsum tam parùm apud
 e valere, nè ipsa nihil possem valde metuebam. Et
 am ob rem, quò callidiùs te inducerem, sic mecum ipsa

cogitavi; Hem, regem adibo, & cum eo, quasi meum sit negotium, sic agam. Quòd si obtinero, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me, unà cum filio meo, fortunis omnibus vitâque ipsâ evertere properent: tum ab eo contendam, ut, si sibi constare velit, suam clementiam, quam uni expositam habeat, tam multis clausam esse non patiatur. Quam me rem impetraturam esse, rex, non diffidebam. Cùm enim praeclarè scirem, te in iure dicendo, & equitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quâdam & planè divinâ semper fuisse prudentiâ preditum; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuiisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa affuturus. D. Nè me cela quod te rogabo. M. Roga sani. D. Nonne istud totum fecisti impulsore Joabo? M. Ita tibi secunda omnia opto, ô rex, ut nullius harum rerum quinquam ulla ex parte autorem habeo, prater Joabum: ipse jussit, ipse prae monstravit quacunque dixi; ejus instinctu rem omnem involucris figurarum texi: quam tu pro tua divina sapientia, quâ omnia quae in mundo constant tenes, facile intellexisti. D. Impetrâsti, Joabe, sanè reductum adolescentem Absalomum. Jo. Ago tibi gratias immortales, ô rex: nunc denum intelligo, apud te valere gratiâ, postquam hoc sum à te consecutus.

SENT. In aliena causâ facilius judicant homines quam sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per similitudinem ducere, prudentia est.

SEMEIS. 2. Reg. 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proscindit: quæ David fert patiens.

Semeis, Abisam, David.

P Rodi, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expetis à te Jehova omnem sanguinem domûs Sauli, cujus in regnum occupâsti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hîc lapidibus obruam. **A.** Nonne indignum est, canem istum mortuum regi convitiari? Visne ut eum adoriar, eique caput decutiam? **D.** Quid tum postea, fili Sarvia, si convitiatur: & si ei Jehova mandavit, ut Davidi malediceret; quis ab eo facti rationem reposcat? En meus ipse filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi machinatur: quid faciet femine natus? Sinite eum maledicere: nam Jehova jussu facit. Fortasse respiciet Jehova meam miseriam, mihiq; bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. **S.** Sceleratissime & flagitiosissime mortalium omnium, non solùm bipedum, sed etiam quadrupedum nequissime, qui per nefarias cades ad regnum pervenisti, qui Sauli domum funditus extirpâsti, qui hominem optimum, ejus uxore constupratâ, crudelissimè occidisti, & ejus neci plurimos te meliores addidisti, adulteriûmque homicidio cumulâsti: homo perfidiose & impure, quid potest in te satis graviter dici? Quem ego hîc saxis jam mactabo, & unius justissimâ cade tot nefarias cades expiabo.

SENT. Maledicta constanter ferre, magni est animi: non ferre, effœminati.

ACHITOPHEL. 2. Regum 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Absalomo prudens, sed impium consiliûm dat de opprimendo Absalomi patre Davide. Verùm Chusæus Davidi bene volens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus, Chusæus.

Absalome, censeo, ut ego nunc, lectis duodecim milibus, Davidem hâc nocte persequar; eumque perterritum, & fatigatum, defessumque, omnibus qui cum eo sunt fugâ dilapsis, solum interficiam: deinde ceteros omnes ad te sic reducam, ut sponsa duci solet ad sponsum. Itâ fiet, ut cum tu unius mortem expectas, ceterorum omnium saluti consultum sit. Ab. Perplacet quidem tuum consilium: sed vocetur huc etiam Chusæus Archita, ut audiamus quid ipse quoque dicat. Chusæ, suadet Achitophel, ut regem hâc nocte invadamus, territamque & à suis destitutum salvis reliquis opprimamus. Tu quid censes? Sequemurne ejus consilium, an non sequemur? C. Achitophelis consilium, hominis alioqui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu scis, ut pater tuus, & qui eum comitantur, homines sint strenui, & ursâ agresti pullis orbatâ ferociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quod si quis principio datus ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factam esse eadem Absalomorum: illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israelita, patrem tuum esse virum fortissimum, nec non ejus milites. Verum meum consilium est, ut conveniant ad te omnes Israelita à Dane ad Bersabam, qui futuri sunt arenâ numerosiores; utque tu ipse inter eos præsens incedas. Tum eum adorti, ubi ubi erit, rore densius invademus; ut neque ipse, neque ejus comitum vel amicum vadas. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi vel funibus cinctum in flumen itâ everruculabimus, ut nè calculus quidem relictus sit. Ab. Me-

Ille est istud consilium, quàm Achisophelis: obtemperabitur tibi.

SENT. Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impiis favere & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem recipere, pium est, & ipsis etiam impiis utile. Minus enim graves pœnas Deo dabunt, si pios non occiderint.

ABSALOMUS. 2. Reg. 18 & 19.

ARGUMENTUM.

Absalomus ex prælio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece, David sese afflictat, & à Joabo propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chusis, Speculator, David, Quidam.

CUm persequerer fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi casarie pendentem de quercu. Jo. Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidisti? Nam mea partes fuissent, decem te argenteis nummis & baltheo remunerari. M. Ego verò, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sim manum filio regis injecturus. Nam, audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abisai & Ettao, ut adolescenti Absalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidiosè, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verùm jam ad eum ventum est: tu ipse vide quid tibi agendum putes. Jo. Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hac tria tela de mea manu, rectâ in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum occidite. Tu præco, confectum bellum est, cane receptui, ut à persequendo revocentur milites. A. Visne igitur ut ad regem curram, eique renuntiem, Jehovaham de ejus hostibus sumpsisse supplicium? J. Tu verò nè feceris hodie, aliàs facies. Hodie quidem non es jucundum allaturus nuntium, propterea quod

quod regius filius est mortuus. Tu Chusi, i ad renuntiandum regi quod vides. C. Libenter, & quidem cursum. A. Quid si ego quoque Chusim cursu consequar? J. Cur consequaris, fili? Non es obtenturus evangelium. A. Sed quid si consequar? J. Per me licet. A. Curro: facile Chusim antevertam. J. Nos verò hoc Deo hominibusque invisum cadaver in hanc vastam voraginem in hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulatim exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. S. Heus rex, video hominem huc accurrentem solum. D. Si quidem solus est, boni aliquid portat. S. Video item quendam alium, currentem etiam solum. D. Is quoque latum nuntium affert. S. Ex cursu priorem conjicere videor Achimaam esse Sadoci filium. D. Virum bonum nominas; de nuntio leto venit. A. Salve rex: & simul agendas Jchovæ gratias existima, cujus auspicio subacti sunt qui in te arma sumpserant. D. Salvusne est adolescens Absalomus? A. Magnam hominum turbam vidi, cum me huc mitteret Joab: caterum quid scit nescio. D. Recede, confiste isthic. C. Regem plurimâ salute & latitiâ impertio, cujus Deus hostes omnes hodie ultus est. D. Salvusne est adolescens Absalomus? C. Utinam sic sint omnes tui hostes, ô rex, & quotquot tibi malum machinantur. D. Fili mi Absalome, fili mi, fili mi Absalome, utinam ego pro te sim mortuus, Absalome fili, fili! heu me miserum! C. Luctum attuli, non letitiam; nec solum regi, qui, audito interitu filii, se coniecit in cœnaculum porte, ubi in luctu sit, & se afflicter; sed etiam populo universo,

cujus letitiam audita regis tristitia in mœrorem convertet: sed video Joabum huc advenientem: stomachatur. J. O lepidum regem, & dignum cujus adhuc vivat filius! ubinam est? Q. Sursum est. J. Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum! Itane verò David? Siccine tuos omnes hodie dedecorast? Et eorum honestissimam victoriam in fœdissimum luctum convertis; quite, tuosque liberos, & uxores, tum justas, tum concubinas, à crudelissima morte vindicaverunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facile ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Absalomi salutem nostrâ omnium morte velle redemptam. Verùm agè, prodi, & tuos affare leniter: nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant: quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evênit.

SENT. Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est vitâ, qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infami morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem nè summa quidem injuria extinguit.

BERZELEUS. 2. Reg. 19.

ARG. Berzelæum pro ejus in se meritis vult David in aulam ducere. Sed illo propter senectam recusante, abducit ejus loco Chamaamum.

Berzeleus, David.

Salve nobis tandem reddite Israelitarum rex. D. O salve multum, Berzelee, homo de me multum bene merite. Trajicies tu mecum Jordanem: ego te apud me alam Hierosolymis. B. At quot annos natus, ut cum rege Hierosolymam ascendam? Ago nunc octogesimum annum: Poterone bonum à malo discernere? poterone cibo

cibo & potione delectari? Aut fidicinum fidicinariusve cantus audire? Quid opus est ut tibi amplius sum oneri? Liceat mihi tecum paululum trans Jordanem progresso, (cur enim tanto me cumules beneficio?) liceat inquam reverti, & in mea patria finire vitam, inque meorum parentum sepulcro humari. Caterum hic Chamaamus tecum perget: hoc tu uteris, ut tibi visum erit. D. Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum esse judicaveris: tibiq; omnia prestabo quae à me expetiveris.

SENT. In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.

BETHSABA A. 3. Reg. I.

ARGUMENTUM.

Bethsaba, de Nathanis consilio, à vetulo Davide impetrat ut rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, David.

AN non audivisti, Bethsaba, Adoniam Hagitha filium regem creatum esse, in scio domino nostro Davide? Agè, dabo tibi consilium, quo tua tuique filii Solomonis vite consulas. Conveni regem Davidem, & ex eo quare quæ fiat, ut cum Solomoni filio tuo regnum post se, soliumque suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. Be. Bene consulis, adeo eum. Salve rex. D. Quid vis? Be. Domine, tu mihi per Jehovâ Deum tuum jurasti, Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessurum. Atqui Adonias, te nesciente, regnum invasit, bovesque & altolia, ovesq; & capras magnâ copiâ immolavit, ad quas epulas cum regios omnes, Abiatharemq; pontificem, & exercitus du-

cem

cem Joabum invitaverit, Solomonem tuum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Israelitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone pessimè agetur. N. Salve rex Israelitarum: jussistine Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecorâque multa mactavit, & eò regiones omnes natos, exercitusque duces, & Abiatharem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniamque regem salutant: me verò, & Sadocum pontificem, & Banaïam Joiada filium, & Solomonem tuum, non invitavit. Velim ex te scire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi significaveris, ecquis sit in tuo solio post te sessurus. D. Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Jehovam immortalē, qui meam vitam ex tot angustiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovam Deum Israelitarum juravi, Solomonem filium tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. Be. Vitam regi Davidi precor sempiternam. D. Convocentur hæc Sadocus pontifex, & Nathan vates, & Banaïas Joiada filius. N. Adsumus. D. Adhibete vestros conservos, & Solomonem filium meum, mula, quam habeo, impositum, deducite Gehonem; cūque ibi tu Sadoce, & tu Nathan, regem Israelitarum ungite: tum tubâ clangite, & Solomonem regem salutate. Deinde vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo pro me regnaturus. Hunc enim tum Israelitarum tum Judæorum imperatorem esse jubeo. N. Faxit Jehova Deus tuus, domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, sic adsit etiam Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollat.

SENT.

SENT. Sapientioris consilium sequi, sapientia est.

SOLOMON. 3. Regum 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppresso per somnum alterius infante contententium, dirimit Solomon divinâ sapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera meretrix.

TUam fidem imploro, ô rex: audi me paulisper. S. Quid novæ rei est? loquere. M. Ego & hæc mulier in eadem domo agimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post me: cûmque domi essemus, neque ququam præterea adesset, mortuus est ejus filius noctu, ut fortè incubuit ei. Itaque mediâ nocte surrexit, & surreptum meum filium, qui meo lateri accubabat, supposuit sibi; suum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me erexi, mammam infanti datura, video mortuum. Hic ego, cûm jam diluxisset, dum eum diligenter contemplor, animadverti non esse eum quem pepereram. A. Non ita est: quin meus est qui vivit, tuus qui interiit. M. Imò verò tuus mortuus est, meus vivit. A. Mentiris. M. Non enim verò mentior, sed dico quod res est. S. Utraque suum esse affirmat eum qui vivit, demortuûmque repudiat. Cedo huc mihi tu cultum: partimini aequaliter puerum viventem, & dare utrique dimidium. M. Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quàm intereat. A. Nec meus esto nec tuus, placet dividi medium. S. Eum adjudico priori, quem perimi vetat; nam ea mater est.

SENT. Ad plerasque lites dijudicandas opus est divinâ sapientiâ. Judici multa simulanda sunt, ut sapienter judicet. Et verum & fictum amorem res ipsa detegit.

ROBOAMUS. 3. Regum 12.

ARGU.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato senum sano consilio, juvenum insanum consilium sequitur de opprimendo majori insuper servitute populo, quàm ipsius pater Solomon oppresserat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

PETIT à me universum Israelitarum vulgus, ut quoniam meus pater iugo eos pressisset, ego illius servitutis gravitatem levarem: se enim ità demum mihi obedituros. Nunc ex vobis, senes, scire velim, quid mihi suadeatis ut eis respondeam super hac re. S. Si hodie populo obsecutus fueris, eique obtemperans humane responderis, habebis eum semper obtemperantem. R. Audis. Nunc exite paulisper foràs. Introducantur juvenes, aequales mei, mecumq; educati. Quid mihi autores estis, juvenes, ut populo respondeam, petenti ut sibi à gravitate servitutis, quàm sint à patre meo oppressi, relaxent aliquid? J. Tu verò respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quàm tui parentis medium corporis truncum: Quòd si ille eos gravi iugo pressit, te pressurum graviore; si eos scuticis cecidit, te eos scorpionibus concisurum. R. Probé. Vestrum mihi consilium magis probatur, quàm senum: itaque id sequar.

SENT. Senum propria est prudentia, juvenum temeritas. Stulti stultorum consiliis libenter obsequuntur.

SAREPTHANA 2. Regum 17.

ARGUMENTUM.

Elias missus à Jehova, Sareptanam mulierculam, perpetuat ejus farinà, & oleo, à fame tuetur.

Elias, Sareptana mulier.

HEUS mulier, queso te ut petas paululum aquae in aliquo vasculo, quod mihi bibendam des. S. Ego verò & perlibenter. E. Sed heus, afferto tecum & frustum panis. S. Ego verò (Jehovam Deum tuum immortalem testor)

stor) coctum non habeo: sed tantum farina pugillum in cado, & olei pusillum. quid in ampulla. Nunc colligo paululum ligni, ad id, quod habeo, mihi meisq; liberis parandum: quo consumpto superest ut fame pereamus. E. Bono es animo, I factum ut dixisti. Sed mihi prius depstitum inde confectum afferto, deinde tibi tuisq; liberis factura. Nam hoc tibi à Jehova Israelitarum Deo confirmo, non prius farina cadum & olei ampullam exhaustum iri, quàm Jehova terram pluviâ irrigaverit. S. Faciam, ut jubes.

SENT. Tenuēs & famelicos respicit Deus. Tenuēs & famelici multò facilius credunt Deo quàm potentes & saturi. Primitiæ debentur Deo & suis. Deus eorum laborem felicitat, qui Deo primas tribuunt. Feliciter habet, qui Deo habet, quantumcunque habet.

ELIAS. 3. Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cùm latuisset tres annos, & sex menses, quo toto spatio non pluerat, inventus ab Abdia venit ad regem Achabum: & convocatis Baalis Lucanisq; vatibus, constituto inter ipsos & Eliam certamine de litatione, cùm illi litare Baali non potuissent, ipse Jehovæ litat. Deinde vates illos necandos eurat. Postremo consensu monte Carmelo, pluviā impetrat à Jehova.

Abdias, Elias, Achabum, Populus, Vates Baalis, Puer Elia.

Misit me rex ad querendam totâ regione aquam, si forte gramen invenire possimus, quo toleremus equos & mulos, nè jumentis privemur. Ipse rex aliâ viâ ejusdem rei gratiâ profectus est. Jam enim tres annos & amplius nulla fuit pluvia: itaq; omnia peraruerunt, ne usquam viriditas ulla potest inveniri. O Elia, tuæ preces nobis invexerunt hanc siccitatem: quæ non nisi tuis ejus-

dem

dem precibus finire potest, sicut ipse minatus es. Quòd
 nisi pateris inveniri te, actum est, perimus. Sed video
 venientem huc hominem hirsutum, qui habet latera
 cincta cingulo pelliceo. Fallórne? An is est ipse Elias?
 Certè videtur. Heus, tunc es dominus Elias? E. Sum;
 In nuntiatum domino tuo, adesse Eliam. Ab. Nuntia-
 tum verò? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum
 obijcias? Jehovam ego immortalem juro Deum
 tuum, nullam gentem, nullum regnum esse, quò do-
 minus meus non dimiserit qui te conquirent. Cùm-
 que negarent adesse te, ille regna & gentes obtestaba-
 tur, ut dicerent an tu illíc esses, quòd te nusquam in-
 veniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nuntia-
 tum eam, adesse Eliam? Qui postquam à te digres-
 sus fuero, auferet te Jehova spiritus nescio quò. Ego
 interea, qui hoc Achabo nuntiatum ivero, cùm ille
 non invenerit, interficiar ab eo. Et tamen Jehova
 reverens fui à pueritia: nisi fortè tibi relatum non est,
 quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim; ut eorum
 centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in
 utraque quinquaginta, & eos pane & aquà aluerim. Et
 tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino
 meo, adesse Eliam, quò me interficiat. E. Sic vivat ar-
 mipotens Jehova, cui ego apparere ac ministrare soleo,
 ut ego me Achabo ostendam hodie. Ab. Postquam istud
 mihi ità confirmas, ibo. Salve rex; incidi in Eliam. Ac.
 In Eliam autem? Ab. Ità. Ac. Eliam tu invenisti? Ab.
 Eum ipsum. Ac. Quaso te, adest Elias vates? Ab. Adest
 Elias vates. Ac. Duc me ad eum continuo. Ab. Eamus
 hác, inveniemus. Atque eccum tibi obviám. Ac. Tunc
 es qui perturbas Israelitas? E. Non ego Israelitas per-
 turbo,

turbo, sed tu tuq; paterna familia; qui, omissis Jehova
 praeceptis, Baalis sequimini: qua causa fuit, ut Jehova
 vobis istos ardores immiserit. Verum cura mihi convo-
 candos omnes Israelitas in montē Carmelum, Baalisq;
 vates quadringentos quinquaginta, & lucanos vates
 quadringentos, Jexabelis convictores. Ac Fiet ita. Ad
 sunt quos jussisti, Elia. E. Audite verò, Israelita: Quo-
 usq; in utrunque crus claudicatis? Si Jehova Deus est
 hunc sequimini: sin Baal Deus est, Baalem sequimini.
 Nihilne respondetis? Ego unus Jehova vates super sum
 sum Baalenses vates sint quadringenti quinquaginta
 lucorumq; vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri
 quorum unum illi sibi deligant, dissecentque, & lignis
 imponant, neque ignem subjiciant: alterum ego immo-
 labo, superq; lignis collocabo, nec ignem supponam. Tu
 vos dei vestri nomen appellate: Ego Jehova nomen ap-
 pellabo. Ac qui Deus igne de cælo demisso annuerit
 seque exoratum ostenderit, is Deus habeatur. Po. Pla-
 cet verò, atq; ita fiat. B. Vos igitur, Baalis vates, de-
 ligite vobis taurum alterum, & priores facite, quoniam
 plures estis; deique vestri nomen invocate, nullo igne
 (subiecto lignis sacrificabilibus. V. Accipimus conditionem
 Maitemus taurum, imponamus frustra lignis. O Baal
 exaudi nos; ô Baal, demitte ignem de cælo, quo te Deus
 esse ostendas; Baal, Baal; ô Baal, ô Baal prepotens
 deus; Baal, ô Baal deus noster: noli committere, ut unus
 Jehova vates plus possit apud Deum suum, quam
 octingenti quinquaginta apud te. Effice Baal, ut quinquaginta
 niam te plures colunt quam Jehovam, majores etiam
 vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal. O Baal, nonne
 audis nos? Non te ritè coluimus hætenus? Quid in

*commisimus? Non vis tuas vires ostendere? Quò plures
 habes cultores, nonne aquum est cò te magis exorari?
 Baal, ô Baal, nisi nos exaudis, actum est de te, deq. tuo
 populo. Unus hic Jehova vates tuum cultum abolebit.
 Quis te colet, ô Baal? Quis te deinceps adorare volet,
 ô Baal? Baal, ô Baal, quis te non contemnet, & pro ni-
 hilo ducet, si nos in tanto discrimine non exaudiveris?
 In quem verò magis necessarium usum reservabis tu-
 am potentiam? Nos te invocamus, nos aram tuam præ-
 tergredimur, & jam meridies est, neque tu respondes,
 aut exoraris. O Baal, Baal; ô Baal, noli perdere nos.
 E. Clamate majore voce. Certè enim deus est: sed forsi-
 tan aliquid aliùs contemplatur, & animo agitat, quàm
 ut possit istas tam exiles voces audire: aut occupatus est,
 aut iter habet, nisi fortè dormit, ut sit expergefaciendus.
 V. Heus Baal deus noster, quid amplius tibi faciemus?
 O Baal, ô Baal, ô Baal. E. Euge, rectè, secate vos isto
 modo gladiis & cultellis, ut à vobisipsis cruentati, mi-
 sericordiam Baalis excitetis. Sed nihil respondet, nec
 attendit vestros clamores. Surdo canitis. Agitè jam
 omnis populus, accedite ad me. Instauremus aram Jeho-
 va que diruta est, & saxa duodecim capiamus, pro
 numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his saxis aram
 Jehova nomine construamus, & circum eam ducamus
 profundam scrobem. Agitè, componatur frues ligno-
 rum, mactetur taurus & superimponatur. Rectè est.
 Replete quatuor amphoras aquà, & eam in hostiam,
 & quinque struem effundite. Iterate idem; tertiate. Bene
 est. Redundat aqua circum aram, ipsàmque scrobem
 replevit; nè quid fraudis subesse putetis. Nunc ô
 Jehova Deus Abrahami, Isaaci, & Israelis, effice*

ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te Deum, & me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisse. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut sciat hic populus te Jehovam esse Deum, qui eorum animos retro flexeris. Po. O rem miram! Ignis delapsus à Jehova, & hostiam, & ligna, & saxa, & humum absumpsit, & scrobis aqua lambit. Jehova Deus est, Jehova Deus est. E. Si igitur Jehovam esse Deum agnoscitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jehova cultu magno vestro malo avocârunt. Cavete nè quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Cisonem fluvium, jugulentur hîc vates omnes Baalis, nè quem deinceps à veri Dei cultu possint avertere. Perite populi deceptores, corruptores, atq; pestes, & dignas præstigiis vestris pœnas date: ut deinceps adoretur, & in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, ascende, & I ad capiendum cibum. Sentio enim jam adesse murmur pluvie. Ego ascendam in verticem Carmeli. Sequere me puer. Pu. Faciam here. E. Agè jam puer, dum ego hîc in summo Carmeli jugo maneo, spectatum mare versus: & mihi quod videris, renuntiatum venito. Pu. Libenter here. Feci here: neque quicquam vidi. E. Revertere eodem septies. Pu. Parebitur. Jam iterum venio. Jam tertio. Jam quarto. Jam quinto. Jam sexto. Superest ut septimo speculatum eam. Here, vidi nubecula instar palme hominis ex mari efferri. E. Instat pluvia; I nuntiatum Achabo, ut junctis jugalibus in urbem descendat, nè à pluvia opprimatur. Pu. Eo. E. Ego succinctis lateribus ei Jexrael præcurram. Pu. Salve rex. Jubet Elias ut properè jungas equos, & te in urbem recipias, nè te pluvia opprimat. Ac. Agite mihi, festinemus

*stipinemus; ingruit pluvia, nigrescit cælum nubibus atque
vento; properemus; vix evademus, quin madefiamus.*

SENT. Justorum preces incredibile dictu quantum pol-
leant apud Deum. Injusti justos accusant eorum malorum
quorum sunt ipsimet autores. Præsente Eliâ nihil possunt
Baalenses. Præsente Jehovâ torpet Baal. Ut nox diei, sic ve-
ritati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia, piorum
exiguus est numerus. Sæpe magis uni credendum quàm mille :
nam paucorum est sapientia. O cæcum genus hominum !
quando tandem hæc videbitis ? aut quæ tandem lux penetrabit
istos oculos ? Nunquàmne nisi serò sapietis ? Utinam adsit ali-
quis igneo spiritu, igneâque oratione Elias, qui charitatis ignem
de cælo devocet, quo nostrarum precum sacrificia exardescant,
ut deinceps solus Jehova extollatur.

MICHAËAS. 3. Regum 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Israelitarum regi consulunt falsi vates, ut Ramo-
tha Galaaditicam urbem bello adoriatur : fore enim, ut eâ po-
riatur. At Michæas vates contrarium prædicit, eâque ob cau-
sam conjicitur in vincula.

*Achabus Israelitarum rex, Josaphatus Judæorum rex, Vates,
Nuntius, Sedecias, Michæas.*

AD sunt hîc vates, Josaphate, plus minus quadrin-
genti, quos ad explorandam Dei voluntatem cen-
suisti accersendos. J. Video: superest ut eos interroges.
A. Quid mihi autores estis, vates ? Censetisne ut bello
Ramotha adoriar, an ab incæpto desistam ? V. Nos verò
consensemus ut adoriaris, nam victoriam tibi annuit Do-
minus. J. Nunquis prater ea hîc est Jehova vates, ex
quo sciscitemur ? A. Est item unus, sed quem malè odi :
quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, vaticina-
tur. Is est Michaas, filius Imla. J. Non decet regem
itâ loqui: sed jube eum acciri. A. Tu siste huc nobis pro-
pèrè Michaam. N. Itâ faciam. S. Vidēsne hac Achabe

cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quasi cornu petes & fundes Syros ad internecionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. V. Ita prorsus fiet. Aggredere sanè Ramotha; feliciter pugnabis, eamque Dei beneficio capies. N. Cateri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem successum promittant. Itaque censeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipsi. M. At ego Deum immortalem juro, me ea solum dicturum, quæ mihi divinitus inspirata fuerint. A. Michæa, quæ est tua sententia? Armæ in Ramotha inferemus, an non? M. Quid ni inferas? Nam tibi victoriam annuit Jehova. A. Quousque tandem mihi iludes? Te etiam atq; etiam obtestor per nomen Jehovæ, nè mihi quicquam nisi verum dicas. M. Nunc verum audies. Vidi omnes Israelitas palantes in montibus, sicut oves sine pastore solent. Atq; Jehova, Non habent isti dominos, inquit: redeant suam quisque domum cum bona pace. A. Dixine ego tibi, cum nihil mihi nisi infestum predicturum? M. Igitur audi certissimum oraculum. Vidi Jehovam in solio suo sedentem, omni cælesti exercitu dextrâ levâque stipatum, atque ita dicentem, Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quò Ramotha, ibi casurus, invadat? Cùmque alius aliud diceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehova; Quonam modo? Tum ille; Aspirabo falsa omnibus ejus vatibus, quæ dicant. Probè inquit, Jehova, succedet: aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos vates esse falso spiritu afflatos, & Deum tibi malè cogitari. S. Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam quâ ratione divinum numen, cujus tu instinctu te loqui simu-

lu, à me emigravit, ut te docuerit? M. Tum scies, cum
trepidus te in intima penetralia penitus abdes. A. Corri-
pe Michaam, & eum deduc ad Amonem prætorē urba-
num, & Joam regium filium; & jube meo jussu in carce-
rem concludi, atq; ibi pane atro & aquâ parcè ac duriter
pasci, donec salvus redeam. M. Siquidem salvus redibis,
nihil causæ est quo minùs dicar mentitus oraculum: atq;
equidem hoc clarissimâ voce omnibus inculcatum volo.

SENT. Falsi vates (quorum ingens est numerus) dicere
solent quæ placeant hominibus, & imprimis assentari princi-
pibus. Veri vates (qui pauci esse solent) assentari nesciunt, &
improbis semper dura dicunt. Et quoniam improbi in hac vi-
ta dominari solent, fit plerunq; ut veritatis præmium vincula
sint & neces. Nam Obsequium amicos, veritas odium parit.
O mundi potentes, utinam hæc in animos vestros demittatis.

SUNAMITIS. 4. Reg. 4.

ARGUMENTUM.

Elisæus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium re-
vocat in vitam.

Elisæus, Gihezi, Sunamitis.

Ecce Sunamitidem illam hospitam nostram, Gihezi:
Ecurre ei obviam, rogaturus utrûm valeat ipsa, &
vir, & puer ejus. G. Faciam. Salve mulier, satisne sal-
va es? & tuus maritus, & puer, valéntne? S. Valent:
sed sine me pervenire quò volo. G. Quonàm properas?
S. Ad tuum herum. G. Nescio quid novi videtur acci-
disse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier,
tûne audes pedes vatis complecti? Apage. E. Sine cam:
animo ejus malè est, quod me Jehova celavit. S. Petie-
râme à te filium? Annon admonueram, nè mihi impo-
neres? E. Accingere Gihezi, & cape meum baculum,
atque abi: si quem offenderis, nè salutato; salutatus, nè
resalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei pueri

*imponito. G. Eo. S. At ego profectò nunquam te omit-
tam, quin unà mecum venias. E. Agè sanè, tuæ volun-
tati obsequar: præi, jam te sequar. G. Here, feci ut jus-
seras: sed puer neque vocem edit, neque audit, neque
potuit omnino expergefieri. E. Nè trepida mulier, in-
troeamus cubiculum. Hic quidem planè mortuus jacet
in meo lectulo. Exite foras, & me hîc relinquite solum
cum solo, clausâ januâ. G. Nescio quid magnum ex-
pecto: non abs re sese conclusit intus. S. Faxit Deus ut
natum recipiam. G. Hospita. S. Quid novæ rei est? G.
Salva es; visus sum audire sternutantem puerum. S.
Revixi, si verum prædicas. E. Heus Gihezi. G. Me vo-
cat: quid est, here? E. Accerse huc mihi istam fœminam.
G. Te vocat. S. Adeo. E. Recipe jam tuum filium inco-
lumem. S. O divine vir, quas tibi gratias agam pro tan-
to munere? E. Deo hoc totum acceptum ferendum est,
mulier; non mihi, qui per me possim nihil.*

SENT. Fides est omnipotens. Suorum preces, quamvis
maxima petentium, exaudit Deus.

NAAMAN. 4. Regum 5.

ARGUMENTUM.

Naaman Syrus ab Elisæo à lepra sanatus, ei gratias agit, &
dona offert: sed quæ Elisæus non accipit. Deinde digressum
Naamanem consecutus Gihezis Elisæi famulus, ab eo pecu-
niam & vestes aufert per mendacium, eamque ob causam ab
Elisæo reprehensus, fit leprosus.

Naaman, Elisæus, Gihezis, Ministri

Naamanis.

REvertor ad te, Elisæe: & meam tū in Deum, tum
in te peccatum confitens, veniam peto. E. Quid-
nam peccasti? N. Cū tu me per ministrum tuum ius-
sisses corpus in Jordane septies immergere, si à lepra (cu-
jus depellenda causâ veneram) sanus esse vellem: pri-

mum indignatus sanè sum, & me tibi despicatui esse ratus, quòd tantum administrum ad me misisses. Nam spectaveram teipsum exiturum, & invocato Dei nomine, manum loco admoturum, & ità morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui vestris aquis, ut, cum Abana, aut Pharphar, fluvii Damasci, vestris nihilo deteriores, essent ad me sanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam irà plenus. Quòd nisi mei famuli fuissent me sapientiores, equidem medicinam repudiàssem. Sed cum illi dicerent absurdum esse, me, qui rem quamlibet magnam salutis causà facturus essem, à tam parva refuge-re: tentavi quid possent aquæ Israelitarum, & me septies in Jordanem immersi: quo factò ità sum (ut vides) sanatus, ut non sit pueri corpus nitidius aut integrus. Quapropter intelligo jam, & confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaq; pro tam singulari beneficio, queso te, ut à me munusculum hoc accipias. E. Apagesis: ego ut munus accipiam? N. At nè me repudiato: non equidem id facio, quòd tibi tantum meritum remetiar, quod neque fieri potest: sed ut hoc mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. E. Istum gratum animum apud te habeto, dona nè addito. N. Atqui. E. Nè urge tantopere. Nam (ut tu semel scias) Deum immortalem juro, cui ego appareo atque administro, me nihil à te accepturum. N. Si ità decrevisti, nolo improbius instare. Caterùm oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus asportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis præterquam uni Jehovæ adolere, aut sacrificare. E. Lando, asportato sanè. N. Præterea
est

est aliud, super quo te velim consulere. Solet meus dominus, quandocunque in eadem Remmonis adorationis gratiâ conmeat, meis humeris inniti; ubi, eo inclinante se, non possum quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jéhova ignoscet, opinor. E. Itá. Abi cum bona pace. G. Hem, parsit dominus meus accipere oblata sibi ab isto Syro munera? At mihi itá sit Jéhova propitius, nisi eum cursu consequar, aliquid accepturus. Immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio? Non convenit. N. Religioni habeo, nihil ei dedisse. Sed videóne ejus famulam huc cursu contendentem? Ipse est, quantum ex incessu conjicio. G. E curru desiluit, & mihi procedit obviám. N. Salváne omnia, puer? G. Pax: te tribus verbis volo. Modò ad herum meum venerunt duo de vatum genere juvenes, è monte Ephraimitarum. Ea de causa rogabat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas vestes de splendidioribus. N. Imò verò duo talenta auferas: atque utinam plura voluisses; libenter dedissem. G. Non est opus. N. Nè dubita accipere; erit aliquis eorum usus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiscis: addite has duas vestes. Vos duo præferte ei hasce sarcinas. Jubeto herum tuum meo nomine salvere plurimùm. G. Faciam. Vale. N. Et tu, G. O me felicem, cui res tam bene succedunt! Ite hæc juvenes; sequimini me per hoc obscurum ostium: deponite híc sarcinas: jam mihi nihil opus est vestrà operâ. Quod reliquum est, ipse facilè per me perficiam. Abite. M. Vale ergó. G. Valete vos quoq. Nunc res mihi bene gesta est; abscondam híc hunc thesaurum, ubi eum nemo præter me sciat. Sed jam nè meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim, offeram

offeram me ei. E. Unde noster Gebezis? G. Nusquam equidem ivi. E. An etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non unà animo adfuerim, cùm homo de curru revertit tibi obviàm. Hoccine tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, quâ liberatus est Naaman, in te & in tua progenie in posterum hærebit.

SENT. Bona spiritualia plerunque aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Nè famulorum quidem consilium contemnendum est. Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. Dona spiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriam præcipitat. Dei Spiritum latere frustra coneris.

HAZAEI. 4. Regum 8.

ARGUMENTUM.

Hazaeli percontanti prædicit Elisæus mortem Benadadi regis Syriæ, & insuper ipsius Hazaelis regnum & sævitiam in Israelitis.

Hazael, Elisæus.

Benadadus Syriæ rex, qui nunc ager est, misit me ad te, Elisæe, ad percontandum de salute sua. E. Renuntiato ei, eo morbo levatum iri; & tamen Jéhova mihi interituum significavit. Heu! H. Quid sibi volunt ista suspiria, quæ fixo vultu ita altè trahis? E. O Hazael, Hazael, video quantam tu vastitatem sis Israeliis illaturus. Tu eorum adificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros elides, tu gravidæ mulieres discerpes. H. Egone vilissimus homuncio, tanta facinora potero? E. Ostendit mihi Jéhova, te fore regem Syrorum.

SENT. Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis meritò & divinitus illata.

JEHUS. 4. Regum 9.

ARGUMENTUM.

Jehus, ab Elisæi puero unctus rex Israelitarum, Joramum Israelitarum, & Ochoziam Judæorum regem, & Jezabelem Jorami matrem occidit.

Puer,

Puer Elisai, Jehu, Duces, Speculator, Joramus Israelitarum rex, Nuntius, Alter nuntius, Jezabel.

Habeo quoddam ad te mandatum, dux. Je. Quem nostrum appellas? P. Te ipsum, dux: secedamus intro. Jehova te, Jehu, Deus Israelitarum, hoc oleo per me ungit regem suorum Israelitarum, jubetque ut Achabi domini tui stirpem truces. Statuit enim suorum omnium tum vatum, tum reliquorum sanguinem à Jezabele expetere, universamque Achabi domum perdere, & ejus memoriam genusque stirpitus ex Israelitis tollere; eamque eò redigere, quò redacta domus est Jeroboami Nabati filii, & Baasa Abia filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jesraelensi insepultam. Sed ego hinc fugà me proripio. D. Quomodo se res habet, Jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste? Je. Hominem nostis, ejusque orationem. D. Minimè verò. Doce nos quidnam dixerit. Je. Unxit me regem Israelitarum de Jehova mandato, cui certum est Achabum Achabique domum per me ulcisci. D. Supponamus properè regi vestes nostras, socii, eumque collocemus in editissimo graduum. Tu præco proclama tubà, regem esse Jehu. Je. Nunc duces, si vobis ità videtur, cavete nè quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuntium Jesraelem perferat. Nos conscendamus equos, & eò festinemus ire. Nam illuc decumbit Joramus, sanandorum vulnerum gratià, quæ in prælio contra regem Hazaelem à Syris accepit: eodemque venit Ochozias Judææ rex ad eum visendum. S. Video quendam hominum globum. Jo. Tu conscende equum, & ei cursu profectus obviàm, quare ut valeat. N. Fict. Je. Accurrit huc eques quidam. N. Rogat rex

ut valeas, Jehu. Je. Quid, ut valeam? recede ponè me. S. Pervenit nuntius ad eos, neque revertitur. Jo. Hens tu, cōscende equum, & eodē curre. N. Fiet. Je. Accurrit huc alter. N. Rogat rex, Jehu, an valeas? Je. Quid, an valeam? Recede ponè me. S. Pervenit ad eos nuntius, sed non revertitur. Incessūs autem ferocitas declarat esse Jehum Namsis filium. Jo. Junge currum equis, auriga: exeamus homini obviā, Ochozia. Je. Tandē veniunt ipsi reges opportunē. Jo. Valésne Jehu? Je. Quid, valésne? Durantibus tot matris tue Jezabelis stupris, & maleficiis? Jo. Fugiamus Ochozia: circumvenimur. Je. Siquidem potestis effugere. Experiar tamen, an meus arcus possit de regis corpore sanguinem elicere. Hem tibi, hīc moriturus eras. Tu Badacer triumvir, abjice eum in fundum Nabothi Jezraelensis. Nam meminī, cū aliquando ego & tu Achabum hujus patrem in eodem curru sequeremur, ei oraculo dictum esse, Jehovam sanguinem Nabothi, ejūsque natorum pridie ejus diei respexisse: eūque in agro ejusdem Nabothi, quem ille judicio per calumniam oppressisset, in illum vindicaturum esse. Quare sume hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt Jehova dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini eum, occidite, percat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio est: Superest totius mali fons Jezabel, quam jam videre videor de fenestra prospicientem. At etiam fucata est: nimirum ut morti placeat. Jez. Nunquid bene accidit Zambri qui dominum suum interfecit? Je. Ecquis istic à me est? Reclé: vos ejus eunuchi precipitate eam. Peri fœminarum impurissima, & à meis equis conculcare.

SENT. Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum est enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) adversus eum consurgant ipsius servi.

JOAS 4. Regum 13.

ARGUMENTUM.

Joæ Israelitarum regi se ægrotum visenti prædicit Elisæus victorias, quas sit de Syris reportaturus.

Joas rex Israelitarum, Elisæus.

Heu pater patriæ, heu columen Israelitarum, tu quidem nunc ager jaces. E. Non est ejulandi tempus. Cape arcum & sagittas. J. En cepi, quorsum? E. Imponne manum arcui. J. Feci. E. Aperi fenestram obversam orienti. J. Aperui. E. Faculare. J. Hem; sic volo. E. Collimâsti. Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu in Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porro, cape sagittas. J. Cepi: quid tum? E. Feri terram. O factum malè! si quinquies percussisses, aut sexies, tum poteras Syros delere funditus. Nunc eos ter tantum superabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

SENT. In vate plus est præsidii, quàm in exercitu. Vatis mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.

JONAS. Jone 1.

ARGUMENTUM.

Vexati tempestate nautæ, invocatis frustra diis, factâq; jacturâ, Jonam vatem excitant qui in navi dormiebat. Deinde forte jactâ, ut eum fontē & tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu: ita pacatur tempestas

Nauclerus, Nautæ, Jonas.

Pro Jupiter, quanta sevit tempestas! quanti undarum fluctus nostram navem undique verberant! Dicas Neptunum, & Æolum, omneque adeo Deos in nostram conjuravisse perniciem. Nè sevi tantopere aquarum prapotens Neptune; nè eos perde, qui se tua fidei mandâ-

mandarunt. Tūque ô *Æole*, cui potestatem in ventos dedit *Jupiter*, cohibe tam effrenatum eorum impetum. *Naut.* *Dii immortales*, quid habetis in animo? *Huccine* venisse nos, ut tam miserè periremus? *Parcite*, quaesumus, *parcite*: nos vobis sacra faciemus; tibi *Neptune* taurum, vobis agnam, tempestates, mactabimus: tantum liceat hinc salvis evadere. *Al.* *Leda* proles *Castor* & *Pollux*, amica nautis sidera, obsecro vestram fidem, reddite nobis mare tranquillum, reddite amicam cœli serenitatem. *Nauc.* Nihil agimus, video; tam surdi sunt dii quàm est ipsum mare. *Naut.* Quid superest? *Nauc.* Ut jacturam faciamus. *Naut.* Durum. *Nauc.* Sed necessarium: extremo autem malo extremum adhibendum est remedium: atq; utinam vel sic evadere liceat. Festinate, ejiciamus has merces. Praestat rem perdere, spem aliquam retinentes, quàm cum re certum exitium expectare. Vos ô cœli/marisque potentes dii, este saltem contenti hâc nostrâ miseriâ: quid mortem insuper minamini? Hei mihi! magis magisque furiant venti, ingravescit tempestas. Irritantur superi, non placantur nostris votis & precibus. Quò jam? Quò me vertam? Erat hîc nescio quis peregrinus, ubi nunc est? *Naut.* Dormit ad infimum navis latus. *Nauc.* O supinam securitatem! Heus, heus peregrine; quem tandem dormiendi modum facies? Potes in tanto periculo indulgere somno? Quin tu surgis, & tuum in hoc temporis articulo Deum invocas? si quis fortè superum existat, qui hoc à nobis malum avertat, & praesens auxilium ferat. *Naut.* Frustrâ laboramus: causa tanti mali perscrutanda est. Oportet aliquem his adesse, qui se nefario aliquo scelere

scelere obstrinxerit, propter quem tantopere irascantur dii. Sortiendum est quis sit in causa. N. Placet; ducantur sortes. Euge, sors hunc peregrinum designat. Vides te, peregrine, accusari. Dic quaso, unde tantum in nos malum ortum sit, quod vita genus sequaris, unde & quò eas, cujas sis, & quâ gente natus. J. Jamjam nullum superest effugium: teneor manifestò. O inevitabilem Dei potentiam! Ego sum Hebraus, Jehovah cœlestis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus est. Is me Ninivem ire jusserat, ut eum populum, otio & luxu disfluentem & perditum, meâ admonitione ad meliorem frugem & sanio rem vita rationem deducerem. Cujus ego muneris tristitiam defugiens, statueram Tarsum in Ciliciam me conferre, & ejus conspectum evitare cujus oculis omnia sunt subjecta. N. Perimus funditus. Inscitè prorsus, homo, & male abs te factum. Sed postquam factum quod est, infectum fieri non potest; quid tibi nunc censes faciamus, ut placatiore mari utamur, quod vehementius semper agitari vides? J. Vos verò me in mare daturbetis, si id sedatum vultis: nam certò scio ego, meâ unius causâ vos hâc tam vehementi tempestate affligi. N. Avertant superi, ut tuâ morte salutem nostram consulamus. Non faciemus. Agite viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eia, adhibete summas vires: eia, rumpamus hos fluctus. O rem miseram! crescit assidue malum, nullâ ratione terram possumus attingere. J. Frustrâ sudatis invito Deo. N. Quid ergò est? tene nos in mare? J. Nisi mavultis mecum unâ perire. N. O desperatissimum perfugium! sed tamen satius est, te solum quàm nobiscum interire. Faciendum est

*est, socii: nulla alia ad evadendum via est, video. Effec-
tatur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob-
culos. Demergamus eum. Obsecramus te, Jehova,
ne pereamus ob hujus viri mortem, neve à nobis pœnas
sanguinis ejus expetas. Vides nos necessitate impulsos
facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatur:
O rem admirabilem! Videtis ut subito sedata sit tempe-
stas, eo dejecto? Videtis mare sic tranquillum, ut nun-
quam tranquillius? Agnosco agnosco ego Jehova pote-
statem immensam: is nimirum Deus est, ceteri nequic-
quam precibus interpellantur. Uni uni debetur gratia:
uni itaque sacra votaque faciamus.*

SENT. Frustrà implorantur falsa numina, sciviente vero
Numine. Deum effugere nec terrâ nec mari possis. Cum fonti-
bus navigare, hoc est, versari, noxium est. Manente causâ pœ-
nz, manet pœna.

RABSA CES. 4. Regum 18.

ARGUMENTUM.

Rabsaces, ab Assyriæ rege Senacheribo missus, Hierosoly-
mitanos qui erant in muris, ipse extra muros jubet deditionem
facere, & in Jehovah ejusque populum petulantissimè invehi-
tur, nemine quicquam respondente.

Rabsaces, Eliacimus.

VOS hac nomine regis magni, id est, regis Assyrio-
rum, Ezechia nuntiate. Quâ tandem fiducia ni-
atur? Verbisne, an consilio, an viribus dimicare cogi-
tur? Quâ tandem spe fretus ab eo defecerit? An videli-
ter confidit confractò isti culmeo baculo, id est, Egy-
pti: cui si quis innitatur, ei manum perforet? Talis est
Egyptiorum rex Pharao in omnes qui ei confidunt.
Quod si mihi dicetis, Vos Jehova Deo vestro confidere:
non is est, cujus Ezechias sacella arasque sustulit, ius-
sing Judaïs & Hierosolymitanis, ut Hierosolyme ad

H

cer-

certam quandam aram Deo supplicarent? Agè Ezechia, vis cum domino meo rege Assyrio sponfionem facere, si tibi dederò duo equorum millia, ni tu non possis ad eos totidem equites suppeditare? Tùne ausis vultum subire vel unius pratoris, minimi servorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Egyptiorum curribus & equitibus? An porrò sine Jehova ad hunc locum vastandum ascendi? Jehova ipse me jussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. E. Quasumus te, ut nos Syriacè (scimus enim) alloquaris, non Judaicè, in auribus hominum qui sunt in mœnibus. R. Quasi ad domum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hac dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum & merdam suam comedant, & urinam bibant. Audite Judæi, regis magni, regis Assyriorum dicta. Nè vobis imponat Ezechias, neq; enim poterit vos ab ejus manibus defendere: nève ab eo persuaderi vobis sinite, ut Jehova fidatis, quasi vos defensuro, neque urbem istam in manum Assyriorum regis permissuro. Nolite Ezechia credere, sed potius Assyria regi obtemperate, qui vobis mandat ut secum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis & ficibus & puteis tantisper utamini, donec veniat ad vos in vestra similem terram transferendos, in terram frumenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hac ratione vestra saluti prospiciatur: nève Ezechia fidem habeatis; fallit enim vos inani fiduciâ defensionis Jehove. An reliquarum gentium dii suam quisq; terram ab Assyria rege defenderunt? Ubi sunt dii Hemathæ & Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi Hama? Ubi Ava? Nunquid Samariam ab ejus manu tutam

*sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum
his, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut Jeho-
va Hierosolymam defensurus esse videatur? E. Obmu-
tescamus, néve ei quicquam respondeamus. Ità enim
fuit regis mandatum. Sed eamus hac regi nuntiatum.*

SENT. Res secundæ insolentes sæpe reddunt homines, &
in ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi ad-
scribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis
rixandum non est, sed Deo committenda causa,

EZECHIAS. *Esaia 38.*

ARGUMENTUM.

Egrotus rex Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esaia va-
te denunciata mors, precibus à Jehova impetrat vitæ proro-
gationem.

Esaia, Ezechias.

*Mpera domo, Ezechia: nam isto tibi morbo morien-
dum est. Hac est Dei voluntas. Ez. O durum nunti-
um! O sancte Deus, memineris quàm fideliter & inte-
gro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem
vitam omnem direxerim. Hic pietatis honos? Sic religi-
onem remuneraris? Méne nunc in medio ætatis cursu
ineas angustias esse redactum, ut subeundum sit sepul-
cristium, & reliquo vitæ tempore carendum? Eheu!
non ego fruar communi hoc cælo? cælo ego non fru-
or, cujus amœnâ luce illustrantur qui in terra degunt
vitam? Jam ego avellor à charo conspectu & consuetu-
dine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita
discedo & emigro tanquam è pastoralis tuguriolo, fatali
virescente & filo ante diem amputato. Parlatim atte-
ro, & consumor in horas: neq. quicquam propius expe-
cto, quàm ut jam jamque absumptus, animam agam.
Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu
dila-*

dilaniari sentiens, mortem in vesperum expecto. Hirundinis aut gruis ritu stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus; cœlumq; suspiciens, consumptis lacrymis, ipsâ oculorum tabe intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, an mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi venire in mentem possit, quo possim tuum animû ad id quod volo flectere? Meane vite brevitatem miserabiliter commemorem? O rerum autor & moderator, longius est profectò naturale vivendi spatiû quàm quantulum à te mihi conceditur. Hæcine mihi etate tam immaturâ spiritus reddendus est? An tu mihi videlicet sempiterno somno consopire paras, ut postea in vitam revoces? Aut cujus altissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, eum scilicet, jam letho absumptum, è putido busto vindicabis? Et cujus vitam egrotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis usu rursus donabis; peccatis (quorum de fonte mors scatet) quasi post tergum rejectis, & aternâ oblivione obliterated? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas? à mortuis? an sepulchra te celebrabunt, & tuum paratum miseris praesidium predicabunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus omnibus expositam tutelam. Intende mea saluti, Jehova: & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus, in ede tua modulabimur. Es. Ades animi, rex: jubeor tibi lata nuntiare. Jehova, Deus Davidis auctoris generis tui, tuam precationem audivit, tuasque lacrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari,

& tertio abhinc die ascensurum in fanum. Quinimo addet tuae vitae quindecim annos, tēq; eripiet è manibus regis Assyriorum unā cum hac urbe, cujus se defensorē praebebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatium, quam ulceri ejus imponetis, ut convalescat. Ez. Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitui, & tertio die venturum in adēm? Ez. Vides hoc Achazi solarium? Ez. Video. Ez. Optio tibi datur utrūm velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. Ez. Facile est umbram progredi: potiùs retrocedat. O rem miraculosam! nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

SENT. Piis precibus usquē adeo flectitur Deus, ut interdum etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabiles sanat Deus, tamen naturalia remedia non semper repudiat. Non medicinæ, sed Deo tribuenda est sanatio: & tamen utendum est medicinā.

JEREMIAS. Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob causam comprehenditur à sacerdotibus & viribus ad necandum. Sed facto ad tumultum concursu, proceres & senatores & Ahichamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Ahichamus.

Audite omnes omnium Judae urbium homines, quotquot hoc templum, in cujus ego sto vestibulo, intratis adorandi numinis gratiā: audite, quæ Deus meā voce vobis effatur. Nisi enim audietis, & ex lege quam vobis præscripsit vivetis: tum autem dicta vatum, ejus cultorum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos maturè admonere nunquam intermittit; ea, inquam, nisi audietis, hanc ipsam adēm sacram in eum statum rediget, in

quem Silonem redegit, & hanc urbem omnium orbis terrarum gentium ludibrio exponet. Sa. Quid sibi vult clamor iste? V. Omnibus minatur exitium. Sa. At sibi non minatur, sed conflat maximum malum. Quin invadimus hominem? V. Atque ita opus est. Sa. Comprehendite eum, viri; cavete nè effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis obnuntias, ea te in temetipsum excitavisse. Itane verò ut huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam everisionem & solitudinem denuntiaveris, & hac tam dira impune protuleris? Mor-te pœnas lues. V. Meruit certè. P. Unde tantus iste tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum concursus? Quid novæ rei accidit? Sa. Hic homo dignus est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horrendas clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos ipsi audivistis. J. Audite me, si placet, & vos omnes populares audite me. Jehova ego optimi maximi instinctu huc veni, ea in fanum & urbem prædicturus, quæ vos audivistis. Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique vestri admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malumque, quod in vos cogitat, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen sic habitote, si me interfeceritis, vos, urbemque, & hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certè enim Jehova misit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. P. Nos quidem non videmus justam causam; cur hic capite plectatur: siquidem nos nomine Jehova Dei nostri affatus est. Se. Audite nos vicissim, nisi molestum est. Michaas Morastita, vates fuit tempore Ezechie regis

Judeo:

Judaorum, qui Jéhovæ optimi maximi nomine omni
 Judæo populo audiente, ausus est dicere, Sionem in a-
 grum redactam, aratum iri, Hierosolymamq; in rude-
 ra collapsuram, & montem sacrum in solitudinem redi-
 gendum. Nunquid in eum morte animadvertit Eze-
 chias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ
 & precatatione sibi placaverunt, malumque, quod ab illo
 jam jamq; imminebat, depulerunt? Et nos tam immani
 scelere animos nostros obligabimus? Quid Urias, nihilne
 nos movebit? Is fuit filius Semeia, ex Cariathiarimo,
 qui eadem in urbē hanc ab Jéhovæ est vaticinatus, qua
 modo Jeremias. Quod cum Joacimus rex audivisset,
 necnon ejus milites & procures, eum quasivit ad necem.
 Id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Ægyptum. Sed
 eò misit rex Elnathanem, & quosdam alios, qui illinc
 extractum ad eum adduxerunt: eumq; ferro crudeliter
 necavit, & ejus corpus in plebeiorum sepulcretum pro-
 jiciendū curavit. Itaq; quis fuerit exitus videtis. Nunc
 dispicite, utrū nefarium hujus facinus, an considera-
 tam illius prudentiam malitis imitari. Ah! profectò nun-
 quam sinam vos manus Jeremia sanguine commaculare

SENT. Veritas odium periculumq; parit. Malo vate aut
 doctore nihil iniquius. Plerunq; plus sapiunt, & plus æquita-
 tis habent incruditi, quàm doctores. Pœnam si vis effugere, fuge
 culpam. Mitiora imitanda sunt exempla, immitiora declinanda

ANANIAS. Jer. 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judæis liberationem ad biennium falsò vaticina-
 tur. Jeremias contrà graviores insuper captivitatem prædicit,
 & ipsi Ananiæ mortem à Jéhovæ denuntiat.

Ananias, Jeremias.

Audi tu, Jeremia, unà cum universo hoc populo,
 quæ jussa Dei vobis denuntio. Ego (inquit Jého-

va optimus maximus, Israelitarum Deus) jam rum-
pam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos re-
feram in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nabu-
chodonosor hinc ablata Babylonem deportavit. Jechoni-
amq; filium Joacimi Judææ regis, omnesq; captivos Ju-
dzos, qui sunt abducti Babylonem, huc reducam fracto
Babylonia imperio. J. Utinam ita faciat Jehova, &
tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra
reportet, captivosq; omnes è Babylone revocet ! Ve-
rùm audi, & quæ apud te & omnem populum eloquar,
trade memoria : Claruerunt ante me & te jam olim
vates, qui multis nationibus, magnisq; regnis bellum,
aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quod si
quis aliquando secunda pronuntiabat, ejus prædictum
aut rei eventus à divino afflatu profectum comproba-
bat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vatici-
natione futurum certò scio, malo te rei exitu confutari,
quàm meâ oratione irritari. A. Cedò mihi istum tor-
quem: audite verò omnes, qui hîc estis, quid ferant mea
dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ita
Jehovam scitote perfracturum dominationem Nabu-
chodonosoris post biennium. J. Nolo tecum ampliùs ri-
xari. A. Ab eas licet; ego hoc teneo, & tenebo: nè trepi-
dare Judei, adventat jam certissimum vobis præsidium
& salus. Bono animo este. J. Adsum tibi à Deo, Ana-
nia, qui tibi me ita renuntiare jubet. Vincula lignea, in-
quit, rupisti, Anania; sed pro eis ferrea feceris. Nam ego
ferreum jugum collo imponam omnium istarum genti-
um, quò serviant Nabuchodonosori Babyloniorum re-
gi, sub cujus ego ditionem etiam agrestes bestias subjun-
xi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministe-

no pramonitum voluit. Sed non est, crede mihi Anania, non est quod incitationem & permotionem divinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neque enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuntio, tēq; hoc anno vitā defunctorum confirmo: quoniam tuis verbis deficiendi ab eo causa es.

SENT. Mali doctores solent improbis fausta dicere, & quæ placeant. Boni contrā. Hinc fit, ut boni invisi sint, mali amentur, & autoritate polleant. Veris vatibus rarò creditur ante eventum, præsertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, re ipsa exasperant. Cuni pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.

SEDECIAS. Jer. 38.

ARGUMENTUM.

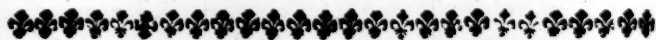
Jeremias consulentem se Sedeciam Judææ regem monet, ut sedeat Chaldæis; alioquin venturum & ipsum, & urbem in miseram calamitatem.

Sedecias, Jeremias.

Volo ego te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. J. Rem omnem tibi aperiam: sed eâ conditione, nè me interimas, nè ve consilium meum repudies. S. Per Deum immortalem, qui nostras animas creavit, non perimam te: neque tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. J. Satis habeo: accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuorumq; vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minùs, & urbs Chaldeis data igni cremabitur; neque tu eorum manus devitabis. S. At enim valde metuo, nè me Chaldei Judeis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irratione ludendum. J. Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus

cujus ego voluntatis interpres tibi sum datus, si te ipsum
amas tuamque saluti provides. Quod si te dedere renuis,
hoc tibi divinitus denuntio; Omnes mulieres quae super-
sunt in regia, eductae ad principes Chaldaeos, te in os in-
dignissime irridebunt, ut circumventum & proditum à
tuis necessariis, & in ipso caeno perfide destitutum. Tuae
autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldaeis, neque
tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum
venies, qui hanc quoque urbem incendet. S. Vide nè quis
hac resciscat, nè tu pereas. Quod si procures audierint
nostram congressionem, teque convenerint, rogantes qua-
de re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indi-
caveris, dices, te à me precibus petivisse, nè committam
ut domum Jonathanis reducaris ad miserabilem moriẽ.

SENT. Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum
levius aliquod malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius
quod fuerat evitabile. Qui tolerabiles poenas Deo dare recu-
sat, eum incitat ad gravioras.

DIALOGORUM SACRORUM LIBER TERTIUS.

TOBIAS. Tob. 4, & 5.

ARGUMENTUM.

Tobæus Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet,
ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à se de-
positam. Tobias genium, qui se hominem simulabat, nactus,
cum eo proficiscitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna mater.

Cum ex hac vita discessero, nate, sepelito me honori-
ficé. Tum autem matrem tuam honorato, nève eam
donec

donec vivet deserito, nè ve ei parùm morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quot dolores perpeſſa ſit propter te, cùm eſſes in ejus utero. Cùm igitur vitam finiverit, eam mecum honeſtè ſepelito in eodè ſepulcro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, nè ve eum offende, ejusve præcepta omitte. Quantumcunque tibi Jéhova largitus erit, de eo nè parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos nè te aggregaveris. A reſpiciendis egentibus Iſraelitis nè abhorrueris, nè Jéhova viciffim tuis temporibus adverſis à te reſpiciendo abhorreat. Quòd ſi tuæ facultates non ferent ut largè id facias; at pro eo quantum id erit quod ſuppediabit, nè parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi, & argenti aurique theſauros in beneficentia reſpoſitos habeas. Nam theſauri nihil impios juvant. At hæc virtus à morte vindicat: ac quiſquis beneficentiam exercet, Dei conſpectum videbit: quemadmodum habet ſcriptum illud, Ego per beneficentiam conſpectum tuum videbo, quam qui exercent, cœleſtes habendi ſunt. Tu ergò nate, corpus tuum ab omnis libidinis obſcœnitate tuere, uxorémque de tua cognatione ducito, nequaquam alienigenam, aut aliut ſanguinis, quàm tuorum majorum. Nos enim vatum progenies ſumus. Memoriâ reſpete Abrahamum, Iſaacum, Jacobum, qui uxores de ſua ſibi gente aſciverunt, extraneorum affinitate repu-
diatâ, eòq; liberis fortunati fuerunt. Animum intende fili, ad ea quæ ages. Quod tibi nolis fieri, aliis nè facito. Operarii mercedem nè retineto noctem unam poſt eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abſtineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire eſu-
rienti-

rientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer, neque id gravat: hoc est, verè pane & vino sepulcra justorum perfundere. Audi & attende quemlibet, qui modò veram tibi consilium det. Ab Jehova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliàque dirigat: neque enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hac mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & infracto animo esto. Nam Jehova tibi auxilio præsidiòque erit, si ei toto animo totòque pectore studneris. Nunc fili, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquum, (ea est decem argenti talenta) Ruge in Media: nam incertum est quando sim moriturus. Tu fili, si Jehovam metues, tèque ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. Tob. Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, quâ ratione queam istam à Gabele pecuniam recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoscam, neque quo signo repetam pecuniam scio, neq; quâ viâ eatur in Mediam teneo. Tob. Quod ad signum pertinet, hoc dicis; Me, cùm ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisse, Accipe de manu mea; atq; ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimū. De via autem, quare tibi jam hominē aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiscere fili, adhuc vivente me, & argentum pete. Jehova te Deus Israelitarum in itinere conservet: tibiq; benevolentiam, studium, misericordiam, & illius & omnium qui te videbunt, conciliet, tēq; nobis sospitem & incolumē & du-

cat & reducat ante meum interitum. Tobī. Eo igitur ad conquirendum ducem; & fortasse præstō adest qui faciat. Nam video juvenem quendam in via stantem accinctum, & ad iter (ut videtur) paratum. Rap. Adolescens, cujas es? Tobī. Domine, possēsne mecum in Mediam proficisci? Rap. Equidem novi vias omnes, sūmque aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri, agentis Rages, in finibus Media, qua Rages distat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, estque montana: Ecbatana autem in campestri loco posita sunt. Tobī. Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renuntiatum eo: nam magnopere cupio te comitem habere, tibi que dabo mercedem pro itinere. Rap. I propere. Ego hīc manebo donec redeas: noli diutius morari. Tobī. Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur. Tobæ. Evoca eum ad me, ut scisciter unde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes. Tobī. Faciam. Heus, accerferis à patre meo. Rap. Eo. Salve vir divine. Tobæ. Si salvoo, cur mihi hac usu veniunt, ut oculis captus in tenebris cæcus sedeam? Rap. Qui tibi oculorum lucem cacando ademit, idem te, quia vir bonus es, sanabit. Tobæ. Itā faxit Jehova. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias vult ire in Mediam, frater; poterisne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo. Rap. Potero, quippe qui vias omnes noverim, omnēque illam regionem peragraverim, & montes teneam. Tobæ. Cujas es? Cujus generis? Et qua ex civitate? Rap. Quid ampliūs quaris? cū mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur ex tui animi sententia. Tobæ. Frater, nomen tuum scire velim, & cujus nationis scis. Rap. Ego sum Azarias Hananeelis filius,

filius de familia Solomithi majoris tui gentilis. Tob. Quod salutare faustumque sit. Sed noli egre ferre, frater, quod voluerim tuae familiae genus cognoscere: meus gentilis es, egregia & nobili ortus familia. Nimirum nosti Hananeelem & Nathanem duos Solomithi filios, qui mecum itabant Hierosolymam, cum Israeliticam terram incolemus, mecumque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos qui in ea regione habebantur, desciverunt: quod ceteri gentiles nostri fecerunt. Quare vade frater feliciter cum filio meo: & redite feliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam solvam, & victum ut filio. Quod si vos Deus opt. max. salvos reduxerit, istud tibi premium augebo. R. Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, salvus cum salvo, & ibo & redibo. Tobæ. Compara tibi, Tobia fili, quæ ad perfectionem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis hoc iter ductu genii sui prosperet. Tobia. Valete mei parentes observandi. Tobæ. Vale, & ambula prosperè. A. Oh, oh, oh, oh! Tobæ. Quid fles? A. Rogas? nihilne vereris puerum abs te amittere, qui in oculis nostris obversando, nostram senectutem redderet levio-rem? Quasi verò non nos sine illo argento aliturus esset Deus noster. Tobæ. Ne time soror. Nam & prosperè ibit, & incolumem ad nos reversam tu ipsa tuis oculis aspicies. Deus ei noster genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eumque salvum reducat. A. Ehen!

SENT. Parentum est, filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus geniiis suis.

ASMODÆUS. Tob. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in matrimonium

nium Sara Raguelis filia. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

Iam tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater. Hâc nocte divertemur ad Raguelem. Is senex quidam est, qui filiam habet unicam, formâ præstantem, nomine Saram. Ego cum eo agam ut eam tibi det in matrimonium. Est bonâ indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit illis tuis postulatis contradicendus, neque eam contra legem Moſis alienigena traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. T. As audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodeo (ut dicitur) demonum rege necati. Quapropter nè me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimam causam exitus præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vitâ defunctis parentetur. Raph. Verere modò Jehovaham, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familia ducere. Tum me autore nihil demonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hâc nocte in matrimonio esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introveris, sumito cor piscis quem tu in Tigre flumine dilacerasti: & ex eo sub ejus pallam suffitum facito. Eo nidore olfacto demon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cum autem tibi cum ea congregandi libebit, surgitote de lecto geniali, Jehovahamque oratote & obsecratote, ut vobis pro sua clementia opem forre, puellâq; mederi velit. Tum demum cum ea rem
habe-

habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teque eam Jehova à damone vindicaturus est. T. Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. Rap. Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce cum ante suas ades. Salve. Ra. Salvete & vos. Aspice huc Edna, quàm hic adolescens formâ referat Tobæum fratrem meum. E. Unde estis, fratres? Rap. Ex captivis qui sunt Ninive ex Nephthalina tribu. E. Nostisne Tobæum fratrem nostrum? Rap. Novimus. E. Valétne? Rap. Vallet. T. Iste Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. Rag. O faustum diem! Libet te complecti. Jehovam tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probissimo natus es. Agè uxor, si quid est lautius, apparetur cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro tecto: prastemus nos hilares. T. Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio mentionem injicias. Rap. Memini. Quoniam filiam habes jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & equalis illi, & tribulis, petebat ut eam sibi nuptum locares. Rag. Non me præterit, satius esse eam tibi quàm alteri tradi. Sed verum tibi dicam. Eam jam septem viris locavi (ut tu scias) qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verùm ede & bibe, & istam rem omitte. T. Nihil agis: neque cibum ego, neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium concesseris. Rag. Postquam ità infixum in animo habes, obtineto sanè. Et quia consanguinei estis, ego jam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosaico, & Israelitico. Huc ades Sara: accipe hanc, Tobia,

*Tobias, Jehova Deus cœlestis vos hâc nocte custodiat in-
columēs, suâque in vos clementiâ utatur.*

SENT. Piorum opera fiunt autore & duce Deo. Pii volu-
ntatibus etiam licitis imperant, non serviunt. Pii fugant dæ-
monia. In pios potestatem non habet dæmon.

RAGUEL. Tob. 10.

ARGUMENTUM.

Tobias Ragueli socero suo valedicit, secum abducens illius
filiam Saram, uxorem suam.

Tobias, Raguel, Sara.

MI socer Raguel, tu à me postulâsti, ut manerem
apud te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore
mea Sara suaviter viverem: id quod tibi concessi.
Nunc finita est dies: itaque peto abs te ut me demittas.
Mei enim parentes ambo dies numerant, neque putant
hoc loco rem esse. **R.** Doleo me tam parvum spatium à
te petiisse. Sed nihil obstat, quò minus id fiat longius.
Mane apud me diutius: ego mittam ad tuum patrem
nuntium, qui ei totum negotium renuntiet; nè sit de te
felicius. **T.** Quaeso te, noli me remorari: cupio omnino
ad parentes reverri. **R.** Quando urges, non remorabor
veritum. En, trado tibi meam filiam Saram, necnon di-
midium facultatum mearum. Ite feliciter: Deus Je-
hova, Deus majorum nostrorum, vos facundet, mi-
nique ex vobis liberos maros ostendat, qui divina legi
operam. Agite, deosculari vos volo. Vide, mea
filia, ut tuum socerum & socrum (qui nunc tui parentes
sunt) habeas in magno honore, maritum diligas, famili-
am regas, domum gubernes, & teipsam praestes incul-
tationem, & cum bona pace profecta, efficias ut bonam de-
scendantem viuentes adhuc læti hilarēsque accipiamus. Et

tu Tobia fili, vale. Jehova te Deus cœlestis saluum perducatur, mihique ex te & filia mea Sara liberos Jehova studiosos, eique probatos ostendat, antequam moriar. Ecce Suram filiam meam in potestate tua! noli eam unquam male tractare. Ite sanè incolumes. S. Valet parentes charissimi: valet cognati & amici omnes. T. Vale socer: vale socrus: valet omnes. Ego Jehova gratias ago, qui me satum reddiderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit.

SENT. Uxoris est sequi virum, & propter eum parentes patriamque relinquere. Est enim matrimonii conjunctio arctior quàm naturæ.

TOBÆUS. Tob. II.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Media reversus venit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cæcitate: qua de re pater Deo gratias agit. Raphael, Tobias, Anna, Tobas.

FRater, tu scis quàm sollicitum reliqueris utrumque parentem: quapropter antecedamus ego & tu; uxore tuâ cum famulis, reliquòque nostro comitatu subsequente. Tob. Bene mones. R. Prepara felle piscis. A. Adhuc, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Currat obviam. R. Tui patris, quem video esse cæcum, oculus felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaque cum ad eum accesseris, illinito ejus oculos isto felle: tum ille felle morsu mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit; atque illis dejectâ albugine, & cœlum & te latus videbit. A. Cognate, jam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit. Tob. Salve mea mater. Sed accedit huc pater. Hec mihi! collapsus est. Accurram. mi pater, salve. Tobæ. Salve, fili optatissime: ut valet Tob. Optime; est Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutari.

Tobæ

Tobæ. *Libenter patiar. Tobî. Expectemus paulisper.*
 Tobæ. *Sentio fellis mordacitatē. Tobî. Friga tuos oculos.*
 Tobæ. *O supra modum mirandum miraculum! Nunc te*
liquidò video, fili: amplectere me: gratias ago Jehovæ
Deo Israelitarum, qui cecos illuminat, qui mihi oculos
aperuerit: cujus nomen nullis unquam seculis satis di-
gnè laudari poterit, qui in me hoc tantum munus con-
tulerit. Hic vulnerat, & sanat: hic occidit, & vitam
dat: huic gratias ago, qui te nobis, feliciter expedito itin-
ere, saluum latumque restituerit.

SENT. Deus suos à miseria tandem liberat. Medicina mor-
 dax. Deo gratiæ sunt agendæ de omni bono.

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael Tobæo & Tobîæ, sibi mercedem solvere volenti-
 bus, se indicat, eisque officium præcipit.

Tobæus, Tobîas, Raphael.

Tobia fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est,
 mercedem; & eam cum corollario. T. Pater, demus
 dimidiam partem pecunia, quam illinc attuli. Nam is
 incolumem duxit & reduxit, meamq; uxorem sa-
 pavit, & argentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sa-
 pavit: pro quibus omnibus quam ei referri par gratia
 est? Huc ades Azaria. Accipe frater mercedē tuam,
 dimidiam pecuniam, quam illinc apportasti: &
 vale. R. Canite Jehovæ carmen novum, eiq; gratias
 agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos
 collatis beneficiis: crebrisq; precibus, supplicationi-
 bus, & beneficentiâ erga egentes eum affectate quo-
 tid vivetis: Nam plus apud eum valet assiduum bene-
 ficentia officium, quàm argenti aurig; capiosa con-
 ferries: utpote cùm beneficentia vindicet à morte.
 Quidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tem-

pore tu tuâq; nurus Sara sancti opem numinis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabatis, vestras ego preces (ut vos sciatis) ad Majestatis solum subvehebam: cûmq; tu mortuos sepeliebas, aderam tibi, tuîsq; difficillimis rebus, ab Jehova, qui te oculorum cecitate tentaverat, (solet enim hoc pacto periculum facere bonorum) missus sum ad te sanandum & Saram tuam nurum. Sum autem Raphael genius, unus de principibus qui ad gloria solum famulantur. Nolite timere. Bene vobis se res habet. Agite Jehova gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quòd me, quamdiu vobiscum versatus sum, edere & bibere vidistis: species illa fuit, quæ vestris oculis obversabatur; cûm re ipsâ neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque hanc rem in omnem omnium ætatem æternitatem testentur: & Jehova gratias agite, ejûsq; sacram memoriam piè retinete; meque jam absoluite, ut ad Deum me recipiam, à quo sum missus ad vos.

SENT. Deus piis sæpe nè cogitantibus quidem prospicit, Per cruces ducit Deus suos ad felicitatem. Piorum primordia tristia, exitus læti.

ACHIOR. *Judithæ 5, & 6.*

ARGUMENTUM.

Quærenti Oloferni de Judæorum statu, narrat Achior: & quoniam eos invictos esse dicit; (nisi fortè Deum suum offenderint) iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienses Judæos deduci, ut unâ cûm illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres.

N Arrate mihi, vos Chananæi, de istius nationis hominibus, qui in montanis habitant; quas incolant
urbes,

bes, quantam habeant copiarum multitudinem, quâ
 plurimum valeant & possint, quo rege & exercitûs
 luce utantur; & cur soli ex occidentalibus mihi obvi-
 am venire neglexerint. A. Audi, domine, orationem
 servi tui. Enuntiabo tibi rem omnem, ut sese habet, de
 gente ista montana, qua finitimos tibi fines incolit: neq;
 ullum ex ore meo mendacium excidet. Homines sunt
 cognati à Chaldeis, qui principio Mesopotamiam inco-
 luerunt. Cùm enim deos patrios Chaldeorum detrecta-
 rent, patriisq; moribus relictis, unum sibi Deum cœ-
 lestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in
 Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cùm aliquandiu com-
 morati essent, iussi à Deo suo in Chananeam commi-
 grare, paruerunt; atque in Chananaa commorati, ma-
 gnum auri argentique & pecoris numerum compara-
 verunt. Postea, dominante fame, in Egyptum deve-
 nerunt: ubi tam diu incoluerunt, donec in innumerabi-
 lem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cùm
 à rege Egypti crudelius tractarentur, & lateres con-
 ficere indigne & labore servili cogerentur, Deum suum
 implorârunt, qui totam Egyptum ineluctabilibus ca-
 lamitatum ictibus perculit. Quibus malis coacti E-
 gyptii, eos tandem ab sese emiserunt. Sed postea remisso
 malo, cùm eos fugientes revocare, rursûmque in servi-
 tutem redigere conarentur, Deus illis mare rubrum dis-
 clussit, ita ut ab utroque latere aqua in muri firmitatem
 concreta staret; quâ illi viâ in sicco per medium maris
 solum pertransiverunt. Eodẽm Egyptius exercitus
 consecutus, aquâ submersus ita est, ut ex innumerabili
 multitudine nẽ nuntius quidem evaserit. Trajecti mare
 rubrum, in solitudinem montis Sina venerunt, ubi mor-

talium nemo consistere unquam, aut habitare potuerat
 ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, &
 victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. A
 quocunque unquam venerunt, Deus eorum hostes prae
 eis, nullo arcu, nullâ sagittâ, nullo scuto, nullo gladio de
 bellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi
 quando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alius
 deum quàm suum coluerunt, direpti sunt, & omnes
 bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei
 cultum repeterunt, Deus eis cœlestis resistendi vir
 dedit. Ad extremum, Chananeos, Jebuseos, Pherez
 eos, Hetteos, Hevæos, Amorrhæos, & fortissimos quo
 que Hesebonios deleverunt, eorûque agros & oppida
 occupârunt. Ac quândiu sese à Deo suo offendendo con
 tinuerunt, multis bonis fructi, Deoque suo (qui impro
 bitatem odit) prospero usi sunt: & ante hæc tempora, cum
 ab ea vivendi ratione, quam eis Deus tradiderat, de
 clinavissent, diversis diversarum gentium bellis prostra
 gati, & tandè frequentes in extraneas regiones captivi
 abducti sunt, eorûque & farum solo aquatum, & op
 pida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc à
 Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione con
 gregati sunt, desertosque montes occupârunt, & Hieru
 solymam (in qua eorum sacratium est) obtinuerunt.
 Quare disquirendum est, domine, si qua in offensa sumus
 apud Deum. Nam si sunt, facile eos, ipso concedente
 superabimus. Quod si nihil ab eis est commissum, bellum
 super sedendum censeo: nè, Deo pro eis propugnante, in
 famiam apud omnes mortales subeamus. P. Quis est iste
 qui tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nabuchodo
 nosori posse resistere? homines imbelles, & rei militari
 ignaros

tuos, qui mehercle unum tui, Olofernes, exercitū
petum sustinere non poterunt. Invadamus modò, &
Achiori ostendamus, eos posse superari. O. Quoniam tu
nobis istud oraculum, praeclare vates, edidisti, Israelitas
Deo suo defensum iri; ut intelligas unum esse Deum
Nabuchodonosorem, contra cuius invictam potestatem
eorum quidem Deus stare possit; nos, qui ab eo missi
sumus, illos ad unum funditus ad internecionem ita de-
lebimus, & equitatu preculcabitur, ut eorum montes
sanguine redundant, & campi corporibus compleantur;
cuiusque illos ad fugam, quam nos ad perdendum vires
deficient. Hac est totius orbis domini Nabuchodonosoris
indeclinabilis sententia. At tu Ammonitarum merce-
narie, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus
es, esto sanè tanta particeps potentiae, &, quos nobis an-
nūcis, ad eos defice: ut cum eis potiùs, ut dignus es, pe-
nas, & inter eos à nostra acie contrucidatus des poenas.
Quòd si tantum tua superstitioni confidis, ut me, quae
suscipio, prestare non posse credas: quid metu exalbescis?
Hic tibi tuta sunt omnia: non peribis, nisi cum illis
quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites,
abripite hunc Betuliam ad suos Israelitas: ut il-
lorum potiùs exitii quam nostrae sit socius victo-
ria.

SENT. Veritas invisiva mundo. Etiam de veritate rogan-
tes, veritatem audire nolunt. Assentatorum plene sunt domus,
auresque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat.
Caelum antecedit superbia.

JUDITHA. Judithæ 8.

ARGUMENTUM.

Juditha Betulienſium primates objurgat, quodd de urbis dedicatione pacti ſint; & eos conſolata, ſeſe ad eis ſuccurrendum parat.

Juditha, Ozias & cæteri ſenatores.

At tendite primates populi Betuliensis. Promiſiſti populo, & quidem interpoſito jurejurando, vos urbem hoſtibus poſt quinque dies eſſe dedituros, niſi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itane verò tempus divina ſtatuitis miſericordia? Et ei diem veſtro arbitrio dicitis? Hoccine tandem eſt Deum ad clementiam pellicere? an ad iracundiam inſtigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, poteſtiſne, non dicam Dei, ſed hominum animus qui ſit, & conſilium perveſtigare? Quid Dei horum omnium auctori? Mentémne ejus tenetis? Nihil mihi, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui ſi nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at poteſt intra quot volet, poteſt nos quolibet die vel tutari, vel hoſtium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quaſi vadari conſilium. Neque enim iſ eſt, ut aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujuſquam ſit coercendus. Quare expectemus ab eo ſalutem, ejusq; auxilium petamus. Spero eum, pro ſua facilitate, noſtras preces audithrum; præſertim cum nulla hodie in noſtro genere neque tribus extet, neque natio, neque populus, neque civitas, qua deos colat fabriles: quæ res ſuperioribus temporibus in cauſa fuit, ut patres noſtri bello & direptionibus vaſtati, & ab hoſtibus magnâ clade conciſi ſint. At nos alium deum non agnoſcimus; unde ſperare debemus, eum non eſſe nos noſtrumque genus deſpecturum. Quod ſi in hoſtium poteſtatem venimus, non tantum nobis nocuerimus, ſed

etiam

etiam reliqua Judæa, nostraque sacraria depeculanda
reliquerimus: quorum pollutionem, & consanguineorum
nostrorum metum, & nationis captivitatem, & nostra-
rum possessionum vastitatem, Deus temeritati nostra ac-
ceptra feret, & à nobis pœnas reposcet, ubicunq; gentium
sumus servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes
& contumelia nobis sint perferenda. Neq; enim talis
servitus nobis Dei gratiam, sed hominum afferet infa-
miam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis ali-
orum animi pendent, vobis sacrarium, vobis fanum, vo-
bis ara nititur) demonstrate consanguineis nostris, non
esse desperandum; contràq; quicquid acciderit, fortiter
esse & constanter ferendum: Deoq; in his omnibus gra-
tias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres nostros ten-
tauit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum,
Mosem, deniq; omnes veros Dei cultores & amicos,
quot, quantos, quàm varios perpeffi sint dolores. Consti-
tuite nunc altera ex parte eos, qui Dei periclitationis
impatientes, contemptius de eo, & gravius, & senferunt,
& locuti sunt; ut fœdè perditì, & à serpentibus exani-
mati sint. Quare nè horum desperationem sequamur, sed
illorum superiorum fiduciam imitemur: cogitemusq; nos
non ut hostes extremo supplicio affici, sed ut servos fontes
salutari verberationis medicinâ corrigi. O. Rectè tu
quidem omnia, & quæ nemo neget. Neq; nunc primùm
tua prudentia, intelligentia, consilium innotescit: quin
jam ab ineunte ætate vulgò compertum est, ista esse in te
singularia. Sed & plebem fitis ad efflagitandum, & nos
plebs ad jurandum adegit; quod jusjurandum violare,
nobis nefas est. Quocirca precare tu pro nobis Deum,
quæ pia & religiosa mulier es, ut pluvia nostros lacus
impleat,

impleat, nè siti deficiamus. J. Quemadmodum igitur id, quod dixi, à Deo esse sentitis: ità etiam id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiatur, periculum facite; Deumq; orate, ut meum consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis memoria concelebre. Vos hâc nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo; ac spero fore, ut Deus, intra dies post quos urbis ditione concessistis, per me Israelitis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inquirere, (neq; enim vobis, nisi re perfectâ enantiabo) neq; quicquam aliud nisi Deum pro me usque ad meum reditum orare. O. Benevale, Deo tibi ad hostium ultionem viam praeunte SENT. Deo præscribendum non est. Infantibus etiam in summa desperatione de Deo bene sperandum est. Magnum innocentia præsidium.

OLOFERNES. *Judithæ 10, 11, & 12.*

ARGUMENTUM.

Juditha ad Olofernem perducta, ei per dolum præmittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

CUjas es mulier? Unde, & quò? J. Ex Hebrais sum: quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viamque demonstrem, quâ omnibus montanis, sine suorum cujuspiam cade, potiatur. E. Bene tuæ vita prospexisti, quæ ad dominum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te ante eam sistemus. Quò cum perveneris, nolito animo formidare, quò minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo benefico esse usuram. Deducamus eam ad imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habete.

bete. Nos centum eam ducemus. M. Hens tu, quò tam manè tanto studio & frequentia festinatur? Al. Dicitur, transfugam quandam Hebraeam ad imperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. M. Accurramus. O venustatem incredibilem! Quis militiam detrectet adversus Hebræos, qui tales habeant mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? J. Salve imperator maxime. O. Allevate eam mei satellites. Bono animo es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quòd nisi tui me, montium fiducia, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Verùm dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transieris. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vires & in hanc noctem & in posterum, neq; tibi quisquam officiet; contraque tecum bene agetur, quo modo solet cum servis domini mei regis Nabuchodonosori. J. Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoria manda. Dicam autem nihil vanum, (absit) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus frustrabitur. Ità vivat omnium terrarum rex Nabuchodonosor, & ejusdem tibi concedita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es, ut, per te non solum homines illi servient, verùm etiam fera, pecora, volucres, sub ejus imperium tuà virtute subjicientur. Nam non solum de tua sapientia tuq; ingenii acumine fama apud nos percrebuit: sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimū, & in rei militaris prudentia admirabilissimū. Jam verò Achior, quæ in tuo

conci-

concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à Betuliensibus, rem omnem eis exposuit. Cujus tu cave nè orationem negligas, sed memoria tradas; est enim vera: neque enim superari, neque armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit. Quare nè tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiserint: quo scelere cum Deum irritaverint, facilem & sibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim commeatu & aqua deficientur, statuerant pecora invadere: & quæ gustare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt insumere, frumentique primitias, & vini oleique decumas (quæ servabant dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas est. Idque ut sibi facere liceat, miserunt Hierosolymam, (nam & Hierosolymitani eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu afferant: quâ potestate ad eos relatâ, facturi sunt quod dixi, & tum demum in tuam potestatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis anfangi, ejusmodi erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad ejus auditum omnes sint mortales admiraturi. Sum enim religiosa, cœlique præpotentem Deum noctes diēsque colo. Interea apud te commorans, domine, noctu itabo in vallem, Deumque precabor: qui ubi me certiores de eorum perfecto scelere fecerit, veniam id tibi indicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis repugnante, proficisceris. Te ego per mediam Judæam, ad ipsam perducam Hierosolymam, tuumque cur-

in media urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata & prænuntiata, ut tibi enuntiarem, missa sum. O. Bene fecit Deus, quod te populo premisit: quæ res & nobis victoriam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat. Quod si tu, quàm es & formâ eleganti, & oratione eloquenti, tam præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agite mei servi, ducite hanc in meam cellam, eique de meo penu alimenta prabete. J. Dabis veniam; non licet mihi gustare tua, nisi velim mihi malum conflare. Sed vescar eis quæ mecum attuli. O. Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministrabimus; cum vestratia cibaria non habeamus? J. Sic tu bene vivas, domine, ut ego non antè consumpsero quæ habeo, quàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

SENT. Qui verum audire non vult, dignus est qui mendaciis decipiatur. Qui veritati non credit, is mendacio facilè capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui repudiat, is in malum consilium cadit.

VIRAGO. Judithæ 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Juditha noctu caput Olofernitis ferens, Betuliam portis apertis intrat, & caput illud ostendens, eis quid facto sit opus præscribit. Deinde quonam pacto Olofernem interfecerit, Achior narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Ozias, Achior.

HEus, heus vigiles, aperite, aperite portam. Deus noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum victoriæ honorem tradidit Israelitis. E. Judithæ vox auditur, socii; descendamus propere ad portam. Convocentur hæc senatores, vos incendite faces.

J. Vide

J. Vide Abra, ut istud caput habeas in promptu, ut id, postcente me, continuo de pera, unâ cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas. C. Pralucete funeralibus vos: aperite portam, janitores: intromittite eam, ut videamus quid novi ferat. J. Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hâc nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis vestri Olofernis, summi Assyriorum imperatoris! en velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri manu occidit; meque euntem, manentem, redeuntem, inviolatam, intemeratamque conservavit, neque ab illo violari permisit! Et nunc & illum vicisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lator; vósque, ut Dei bonitatem insinuatamque misericordiam predicetis, exhortor. C. Agimus Deo nostro gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in nihilum redegerit. O. O omnium mortalium sceminarum Deo acceptissima scemina! ô cœli terrarumque creatoris Dei nunquam satis predicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comparavit, ut tuæ virtutis laus tam diu in hominum mentibus hæsurâ, & linguis celebranda sit, quandiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidē in tantis nationis nostræ angustiiis non dubitaveris vitam tuam ruina opponere, & jam despondentibus animos subvenire. J. Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis murorum nostrorum suspendetis. Deinde orto sole universi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc ac-

cider

cidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernīs tabernaculum concurratur : quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut praesidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini licebit, eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed antè accersatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum contemptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus est) videat. Adestam Achior. Deus Israelitarum (cui tu testimonium dedisti, ultorem esse hostium suorum) caput omnium infidelium hanc nocte meâ manu truncavit. Quod ut ita esse credas, ecce tibi caput Olofernīs, qui suâ arrogantia Deum Israelitarum despiciabatur, tibi que mortem in communi Israelitarum cede assignabat! A. O te non solum in omnibus Judææ domiciliis, sed etiam in omnibus gentibus felicem; cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitabuntur! Sed jam narra mihi, si placet, quomodo te hac tota in re gesseris. J. Principio cum hinc (ut scis) profecta incidissem in vigiles, ab eis deducta sum ad Olofernem; apud quem, magnâ omnium expectatione iussa dicere cur advenissem, simulavi me esse perfugam, quæ desperatione rerum nostrarum ad eum transissem; demonstravi que ea quæ ex te audivisset esse vera. Neque enim genus hoc hominum posse superari nisi aliquo facinore admissio. Sed jam fame pressos Israelitas, cogitare vesci eis, quibus vesci lex prohiberet: quo scelere si se obstrinxissent, facile eos victum iri. Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum; mihi que interea in ejus castris versanti faceret, quandocunque vellem, exeundi potestatem, ut Deum precarer. & illo scelere commisso, à Deo certior fierem, eumque de eo

admonerem: tum demum enim esse superaturum. Credidit ille, mihiq̃ue omnia quæ petieram concessit. Ità triduo in castris versata sum; noctu interim in uallem, Deum salutandi gratiâ ventitans, Deique præsens auxilium suppliciter implorans. Quarto denique die ab illo ad computationem accersita, adfui; ostendiq̃ue me quicquid imperâsset esse facturam. Potatur; ipse mei cupiditate ardens, largiùs sese invitat. Clausâ cœnâ, cùm ceteri vini pleni discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externè clausit, me ibi solâ relictâ cum Oloferne, qui ebrietate & somno oppressus, in lecto recubuerat. Hic ego, cùm pedisseque mea mandavissem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meisq̃ue adesset. Deinde ad lecti columnellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, sinistrâ casariam ejus prehendo, Deûmq̃ tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum summâ vi bis ferio: amputatôq̃ capite, corpus à stragula veste provolvo; & ablato velo, exeo, ac pedisseque caput trado: quo in escariam peram indito, amba de more sic quasi ad supplicationem egressæ, huc tutò pervenimus. C. Salvi sumus, reviximus: ô faustam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicet! A. Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei vestri potestate, non aliter dixi quàm sentiebam: tamen nunc multò magis hâc re confirmatus, credo: volôq̃ deinceps, non tam Israelitarum laudator, sed civis esse, & in vestrum numerum pignore circumcisionis adscisci.

SENT. Superbissimus quisque turpissimâ morte dignus est. Vel foemina manu potest Deus hostes suos ulcisci. Cæso duce, facile vincuntur milites.

S U S A N.

SUSANNA. Dan. 13.

ARGUMENTUM.

Susanna à duobus senatoribus, quia ipsorum libidini obsequi-
cussâset, accusata adulterii, ad supplicium damnata ducitur.
ad divinitus supervenit Daniel, qui interrogationis prudenti-
senatorum calumniam palam facit; atq; ita in ipsorum caput
supplicium convertit.

Duo senatores, Concio, Susanna, Daniel puer.

Audite, universa Judeorum concio, quamobrem in-
vestrum iudicium adducta sit hac Joacimi uxor,
Susanna. Heri, cum nos duo iudices in hortis ejus ma-
gis soli deambularemus, hac cum duabus pedissequis
ingressa est: quas ubi foras amandavit, hortorumq; ja-
nuam obseravit, venit ad eam quidam juvenis, qui tum
occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hor-
torum angulo eramus, animadverso tanto flagitio, ac-
currimus, & eos vidimus quidem coeuntes, sed illam
comprehendere nequivimus. Nam, cum esset valentior
quam nos, apertâ januâ exiit. Tantum hanc prehen-
sam rogabamus, quis esset ille juvenis: sed noluit no-
bis enuntiare. Hec nos, impositis huic ree (sicut mos
est) manibus, testamur. C. Satis explorata res est. Sena-
tores sunt qui testificantur, & iidem iudices: dubitari
non potest. Pleetatur capite, quemadmodum lex jubet.
Su. O Deus immortalis, qui occulta nosti, qui omnia
etiam antequam facta sint perspicis: tu scis, ut hi falsum
contra me testimonium dixerint; ac vides ut capite
idem poenas, cum nihil eorum commiserim, quæ isti con-
tra me per calumniam malitiâq; commenti sunt. Sen.
Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur.
Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detesta-
bile facinus expietur, nè tam fœda in populo macula hæ-
reat.

reat. D. At ego testor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. C. Quidnam istud est, quod clamas tu. D. Itane stulti estis, Israelita, ut neque quaestione habita, neque veritate comperta, Israelitidem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico istos contra eam falsos esse testatos. Sen. Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuntia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. D. Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitia, nunc tua te scelera petunt, quae praefactitabas antea, cum in fontibus condemnandis, fontibusque absolvendis, iniqua judicia faceres; Jehovah innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur hanc si quidem vidisti, dic sub qua arbore congressus videris. Sen. Sub lentisco. D. Probe in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovete hunc, adducite hunc alterum. Age genus Chananaum, non Judeum: te vestra nuptas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Iam vero agebatis cum Israelitidibus, quae praemetu in vestrum congressum veniebant. Sed non Juda proles vestram nequitiam sustinuit. Age igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti? Sen. Sub ilice. D. Tu quoque probe in tuum caput mentitus es. Jamque praesto Dei genius cum ense, qui te medium dissecet, ambosque perdat. C. O Dei bonitatem immensam! a quo nunquam deseruntur qui in eo fiduciam suam collocarunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbi- mos vetulos, ut ex lege eadem poenam plectantur, quam innocenti moliebantur.

SENT. Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentes preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam piis excavarunt.

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonix rex Chaldæis jubet, ut sonum quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & inter-
 ceatur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldei.

Gite verò conjectores, augures, harioli, Chaldæi, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate involu-
 ti, quæ superitissimi; evellite hunc mihi ex animo scrupulum,
 fontemque mihi somnium aperite, cujus interpretatio-
 nem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati.
 Vitam tibi, rex, sempiternam precamur. Eloquere sa-
 tis nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus.
 Oblitus sum: quod nisi vos & somnium mihi & so-
 lutæ significationem edisseritis; & vos per summum de-
 ite hanc vitam amittetis, & vestra domus complanabun-
 te vestra. Sin autem editis, multis à me muneribus & premiis
 it. In honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. C. At
 in somnium dicere, tuum est; nos interpretationem recipi-
 tes vestra. N. Enimvero video vos ex eo excusationis occasio-
 nes arripere, quod videtis eam rem mihi memoria ex-
 uisse. Sed nihil agitis. Nisi enim me hac suspitione le-
 esto, non potest esse dubium, quin uno omnes animo sta-
 bilesque sitis, me longis quibusdam ambagibus pessimè delu-
 o nuntius, & tempus consumere dicendo. Quamobrem elo-
 arummini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari
 obis posse. C. Nemo est in terra, qui istud præstare possit:
 quæque quisquam unquam rex, aut princeps, aut domi-
 nor, tale quid quesivit ex ullo divino. Est enim, quod
 rogas, omnino difficilior, quàm quod possit quisquam
 K 2 expedire,

*expedire, præter unos deos, qui inter mortales non ver-
santur. N. Papa ergò vos prorsus inutiles estis, & homi-
num animis, inani præclara rei professione, tenebras of-
funditis? Quis vestri erit usus? Comprehendite, satellites,
colligate, abducite ad extremum supplicium istos
omnes nebulones. Jubeo ego atq; impero totum hoc tan-
indoctum, & insipiens doctorum & sapientum genus
ad necem trahi: ut, quorum nullus in vita usus est, eor-
um mors sit viventibus salutaris.*

SENT. Deus sapientum sapientiam perdit. Deus sapientum
hujus mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL. Daniel 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpre-
tatur: quod quidem est de quatuor mundi imperiis, videlicet
Chaldaeorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus
succedit regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

NOli interimere istos sapientes, Arioch, qui
jussit rex occidi: sed deduc me ad eum; ego susci-
pio interpretationem. A. Placet: sequere me. D. Sequor.
A. Naetus sum hominem ex captivis Judeis, ô rex, qui
pollicetur interpretationem. N. Tunc is es, Baltasar, qui
possis mihi & quid in somnis viderim, & quid id signifi-
ficet, effari? D. Quod quæris arcanum, ô rex, non sapi-
entes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiali-
res possunt explicare: verum est in cælo abditiorum
demonstrator Deus, qui ea tibi præmonstrat, quæ
olim eventura sunt. Igitur tuum somnium, & visum
quod tibi secundum quietem occurrit, hujusmodi est.

in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem veni-
 quid posthac futurum esset: id quod tibi ignotorum
 doctor declarat; idemque mihi, non propter excel-
 lentem sapientiam, quàm unus ceteris mortalibus præ-
 ferretur; verùm mihi idem aperuit, quò tibi plana faciam
 via, quæ tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somnis ob-
 lata est species quadam inusitatâ magnitudine simula-
 crum, ante tuos oculos stantis, aspectu terribili: cujus
 corpus erat ex auro probatissimo, pectus & brachia ar-
 gentea, venter & femora area, pedes partim ferrei, par-
 tim cretacei. In eo spectando dum tu haeres, saxum suâ
 ponte avulsum incidit in ejus pedes, eosque contrivit:
 quo casu confractum simul est ferrum, creta, æs, argen-
 tum, atque aurum: omniâque fragmenta ventus, tan-
 quam æstate stipulas ex area, sic sustulit, nè vestigio
 quidem relicto: ipsum autem saxum, quo icta est statua,
 mutatum est in ingentem montem, qui totum terrarum
 orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam in-
 terpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœle-
 stis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam
 largitus est potestatem; omnesque homines, quotquot
 ubique terrarum sunt, terrestresque bestias, & aereas
 volucres, sub tuum imperium ditionemque subjunxit.
 præterea tu caput aureum. Post te autem existet aliud re-
 gnum tuo deterius; id erit argenteum. Deinde æreum,
 cujus ditio latè in omnem terram patebit. Post, quar-
 tum surget, durum & planè ferreum. Ut enim ferri
 duritate omnia atteruntur & comminuantur: ita ejus
 imperii violentia, & rigor, omnia violabit, & con-
 fundet. Pedes autem pedumque digitos quòd vidisti
 partim ferreos, partim fictiles; regnum illud dissidens

erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum: illa verò digitorum partim ferro, partim argillâ constantium, diversitatis regni inaequalitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quòdque ferrum vidisti argilla conjunctum; illi quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non coharebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore suscitabit Deus regnum nullâ unquam temporum serie delendum, neq; alii genti tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsûmq; permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti è rupesaxum nullâ manu erutum, quod ferrum, terram, argentum, aurûmq; perfregit: ita Deus ille maximè tibi præsignificat ea, quæ post hoc tempus futura sunt: estq; somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. N. O immensam ineffabilèmq; sapientiam! profundum & ingeniosum intellectum! afferte huc cunctos odores & libamina: Dignus est cui suffimina fiant, cuius divini honores præstentur. O Baltasar, vester Deus verè Deus est decorum, regûmq; dominator, & obscurorum explicator; postquam tu rem tam profundâ ignorantie caligine demersum potuisti in lucem eruere.

SENT. Deus arcana sua piis, & per pios etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi: Christi imperium æternum est.

FORNAX. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonix rex erectam à se statuam auram imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc cum Sidracus, Mesacus, & Abdenago, Judæi, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indomnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esse confessus, imperat adorari.

*Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores,
Nabuchodonosor, Proceres.*

*Vorsum pertinet tanta hominum multitudo, à
tam diversis nationibus in hunc locum convocata?
Nescio: nisi quòd, dum video immanem illam statu-
e jussu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex
impium cogitet. A. Ego quoque valde commoveor, ac,
velit eam adorari, vereor. S. Quid agemus igitur,
jusserit? A. Nos verò non adorabimus: nam hoc qui-
dam esset, Deo cultum renuntiare. S. Quà tandem
ind ratione? A. Rogas? Hominem, vivam Dei im-
mortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi rei mor-
talis simulacri procumbere? Quid indignius, aut ma-
gis impium fieri aut cogitari potest? M. At licebit, peri-
culi deprecandi gratià, cultum simulare, cùm tamen
animus in Deo semper fixus hæreat. A. Apagesis. Sa-
ne se viro probaret mulier, si, cùm alteri corpus suum
prostituerit, se tamen virum suum semper in animo fer-
venter diceret? Hæcine tibi justa excusatio videretur? M.
Nequaquam. A. Atqui non minùs est hoc absurdum.
Tunc, qui unus es, teipsum divides, & alteram tui par-
tem Deo, alteram Vejovi addices? Qua tanta animi
mollietis est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum
esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppe-
tere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab
officio & pietate erga Deum immortalem deduci? S.
Quid ergò censes? A. Subeundum quemvis cruciatum
potius, & fortiter occumbendum, quàm tantillum mo-
do de via deflectendum. S. O masculum pectus! laudo
te. Equidem ità sentiebam; sed volui quid animi ha-
beres tentare. Verùm edicatur silentium, & video in*

loco edito praconem: audiamus quid proclamet. Prae
 Pax sit rebus. Edico vobis, qui ex quacunque natione, po-
 pulo, lingua praesentes adestis, ut simulatque sonum au-
 dietis tuba, tibia, cithara, sambuca, psalterii, sympho-
 nia, & reliquorum contentuum, procumbatis & signum
 aureum adoretis quod rex Nabuchodonosor erigendum
 curavit. Quod si quis non paruerit, continuo in igne can-
 dentem fornacem injicietur. S. Deum immortalem
 quod scelus video? Eone impietatis & insania prolaba-
 homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum
 manu factum, homine deterius est & inferius? M. O ve-
 saniam! illud vide sis, ut prociderunt omnes. Ego certi-
 centies mori malim. D. Vide si ne illos tres Judaeos qui
 non procubuerunt? Al. Video; nuntiandum id est regi.
 D. Recte sane: eamus ad eum. A. Adeone concidisse con-
 stantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labe-
 factaverit metus? D. Optamus tibi, rex, vitam quam
 longissimam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito canto
 musico procumberent, & aureum simulacrum adora-
 rent: rebellibusque poenam descripsisti, ut igne crema-
 rentur. Nunc homines quidam Judaei, quos tu procura-
 tioni Babylonica praefecisti, Sidracus, Mesacus, & Ab-
 denago, tuum edictum contemnunt, neque eosdem tecum
 deos colere, neque statuam adorare curant. N. Itane est?
 Ergo invenientur, qui meum imperium detrectent? Er-
 go ego non maximus? Properate, adducite eos propere.
 D. Fiet. N. Jam ego eos docebo quid sit mihi non obedire
 jam efficiam, ut sciant me esse regem. D. Adducimus ti-
 bi homines, o rex. N. Itane est, Sidrace, Mesace, & Ab-
 denago, ut vos neque meos deos veneremini, neque au-
 ream statuam a me erectam adoretis? Quid? Nunc sal-

Præterea non estis parati, auditis concentibus musicis, acci-
dere ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem
immittemini. Ecquis verò est Deus, qui vos à meis
manibus liberet? S. Nihil sumus solliciti, quomodo tibi
ad ista respondeamus. Est Deus, quem nos colimus,
qui & potest nos ex flammis servare; & ex tuis mani-
bus, rex, profectò servabit. Quod etsi non ità esset,
tamen omnino (nè tu erres) neque deos tuos coleremus,
neque ante statuam inclinaremur. N. Proh deùm atq;
hominum fidem! tantà esse quenquam audacià, ut
ausit mihi in os repugnare? Ite, comportate ligna, sub-
jicite igni alimenta, efficite eum septuplum hujus qui
nunc est. Vos verò, ô fortissimi viri totius exercitus,
comprehendite hos tres viros, colligate. Eia, quid sta-
tis? Nihil opus est detrahare vestes, vincite unà cum
omni amictu. Hem, sic volo; præcipitate eos in flam-
mam. Videamus quid possit eorum Deus: properate,
ignavi; ego vobis hoc scepro comminuam capita. Papæ!
Videte ut flamma eos hauerit, qui ipsi in flammam ali-
os conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi plenam! quid
ego video? Eho mei procures, nonne tres viros in ignem
constrictos injecimus? Pro. Factum, rex. N. Atqui
ego video quatuor viros solutos in media fornace ingre-
dientes illesos, & indemnes: quorum quartus formà est
angustà, & planè divinà. O rem inauditam! accedam
propius ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Mesace, &
Abdenago, summi Dei cultores, exite huc. S. Adsu-
mus, ô rex, è torrida flamma divinà benignitate erepti.
Pro. Dii boni! quid hoc rei est? Quanta miracula hodie
cernimus! Videte sultis, ut ignis in horum corpora nul-
lam vim habuerit, ut nè pilus quidem crematus sit, ut
amictus.

*amicus integri, nullâ flamma notâ inusti sint. N. Grati-
as ago Deo Sidraci, Mesaci, & Abdenagonis, qui
genium suum miserit ad liberandum sui cultores, qui
ipsius fiduciâ nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua
corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo, præter-
quam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaq; de-
cerni placet, decretumq; in omnibus omnium lingua-
rum nationibus & gentibus promulgari, ut qui malè
de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque
domus publicetur & evertatur, ut illius facinus me-
moriâ & nomine loci notetur. Nam, præter hunc unum,
præsens ac salutis præpotens Deus nullus est.*

SENT. Maxima pars mundi homines magis metuit quàm
Deum. Mori satius est, quàm simulacra colere. In justissimum
quemque gravissimè sæviunt principes hujus mundi. Deus su-
os novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiundo vincunt.

BALSASAR. Dan. 5.

ARGUMENTUM.

Accersitus ex matris consilio à Balsasare Babylonix rege
Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manûs in pariete,
quod Chaldæi non potuerant.

Balsasar, Regina, Daniel.

NUllumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare
possit? O homines ad nullam rem idonei! Quid at-
tinet vos in tanto honore esse, si, cùm maximè opus est,
tum minimè potestis? R. Regem multùm diùq; salvere
jubeo. *Audivi ut tu te crucies, & astues, quòd nemo
possit tibi hoc scriptum enucleare. Sed nè te afflicta, nè ve
tantopere pertimesce. Vir est quidam in tuo regno,
mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens
perfectaq; doctrina, peritia, sapientia tempore patris
tui cognita perspectaque fuit: quo nomine rex eum ma-
gorum*

gorum, hariolorum, divinatorum, Chaldaeorumque magistrum esse voluit, quod eum Danielem (nam id est ei nomen, quanquam rex Baltasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentiâ valere, inq; somniis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obscuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde, si me audies, eum evocabis, ut te istâ difficultate liberet. B. Evocetur sanè. R. Mox aderit, nè trepida. D. Adsum tuo accersitu, ô rex. B. Tûne es ille Daniel, ex captivis Judais, quos meus pater huc è Judea traduxit? D. Etiam. B. Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiâque & prudentiâ atque sapientiâ facilè principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem, audi. Cùm hîc lato solutôque animo opi- parè convivarer, unâ cum mei regni optimatibus; ecce exiitit quaedam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios sapientes; sed eorum nemo, non modò interpretari, sed nè legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optimè declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpurâ & aureo torque insignitus, tertium regni principatum obtinebis. D. Tua tibi dona habeto, aut ea alii largitor. Ego tamen hoc scriptum & legam, & tibi planum faciam. Itaq; ades animo, ô rex. Nabuchodonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum regnum, splendoremq; egregium: qua de causa omnes eum gentes & nationes trepidè metuebant: quippe qui, quoscunq; visum erat, interimeret, caderet, efferret, deprimeret. Sed cùm jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret &

animos

animos tolleret, de solio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominum consortio ejectus: tum in brutam naturam sensumque translatus, inter feras habitavit; & herbarum pastu boum ritu delectatus, ventos imbrésque & omnes naturales cœli mutationes nudato corpore pertulit: donec tandem recognovit summum illum Deum terrestris hujus imperii principem esse, & ei quem vellet præsicere. Tu quoque Baltasar, quies ejus satum editus, nihilo te modestiorem prabuisti, cum tamen ea omnia præclare scires: sed te contra cœlorum Dominum insolentiùs gessisti, & nunc vasa terrestris ejus domicilii proferri jussisti, quibus tu, tuique proceres, & uxores tum justæ, tum concubinae, in bibendo vino abusi estis. Quin etiam deos celebravisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque sentiunt: Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti. Quare ab eo missa est hac manus, cujus scriptum hoc est; Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit. Sensus autem: Mensus est; mensus est Deus regnum tuum, & id consummavit: Ponderavit; ponderatus es in trutina, & inventus levior: Divisit; divisum est tuum regnum, & Medis Persisque distributum.

SENT. Cum maximè opus est, tum minimè juvant hujus mundi sapientes. Cum trepidat, & nihil potest humana sapientia, tum maximè sese exerit divina. Qui alieno exemplo non sapit, is suo periculo maloque dignus est. Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.

**HAMAN. Estera 7.
ARGUMENTUM.**

Estera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judæos; càmque ob causam rex illum jubet in crucem tolli ab eo ipso erectam ad tollendum in eam Mardocheum Judæum.

Assuerus,

Assuerus, Eſtera, Haman, Harbona.

L Autè sanè & prolixè à te accepti sumus, regina, Luxor charissima. Quamobrem roges jam quidlibet licet; id rogatum feres. Dic quid petas: vel sit dimidium regni mei, tamen impetrabis. E. Siquidem habeo te propitium, ô rex, & si ita tibi videtur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indignissimo crudelissimoque exitio destinati. Quòd si servituti addiceremur, equidem tacita ferrem: quanquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet. A. O superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? Aut ubi is est? E. Ecce hîc adest hostis infestissimus, homo hominum quantum est pessimus, Haman. A. Proh deûm atq; hominum fidem! ô cælum! ô terra! ardeo: tantâ inventum esse quenquam audaciâ? Ham. Exiit irâ inflammatus. Quantû ego illum video, res mihi ad restim rediit. Sed tamen tentabo animum reginae, si fortè miserescat mei: quòd si hâc non succedat, actum est, ilicet perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine: Sed te supplex, genua amplectens, per istam clementiam. A. Quem neque pudor, neque mea majestas deterruit. Sed quid video? Atat, etiam ad lectum regina? O magne Jupiter! etiâne ut reginam domi apud me vî comprimat? Corripite, velate vultum: indignus est qui lucem intueatur. Har. At etiam si scias quid machinatus sit in Mardocheum, hominem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam

enm

eum tolleret. A. Per commodè cadit; autorem in eam tollite, ut eadem, quâ alios captat, viâ capiatur.

SENT. Muliebrium illecebrarum magna vis est in utramque partem; hoc est, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum consilium consultori pessimum. Impii suo ipsorum laqueo jugulantur.

ARTAXERXES. 2. Esdræ 2. vel Nebem. 2.

ARGUMENTUM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat, cundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

QUî sit ut vultu sis adeò tristi, cùm non egrotas? Mirum ni animi tristitia est. N. Rex, in perpetuum vive. Possúmne non tristi vultu esse, cùm urbs, in qua sepulcra sunt majorum meorum, eversa sit, & ejus porta igne deflagrauerint? A. Quidnam ergò petis? N. Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me dimittas in Judeam, ad instaurandam urbem patriam. A. Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. N. Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syria, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judeam. Deinde literæ ad Asaphum regie sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est adi conjuncta, urbisque mœnia, & domum, in quam sum diversurus. A. Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immortales, rex, tibi que fortunatissimum longissimûmque regnum precor.

SENT. Regis animum Deus habet in manu, eumque quocunque vult inclinât. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.

NEHEMIAS. 2. Esdræ 5. vel Nebem. 5.

ARGUMENTUM.

Expostulant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ.

avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nehemias, Primate, Sacerdotes, Populus.

Magnus est tum nostrum, tum nostrorum liberum numerus: comparandum est inde frumentum, quo vivamus. *Al.* Oppignerandi sunt fundi nostri, & vineæ, & domus, ut nos frumento contra famem muriamus. *Al.* Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam sumpsimus mutuam. An æquum est, ut cum ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alii, eademque sit liberorum eorum atque nostrorum conditio, nos tamen liberos nostros in servitutem dedamus, sintque jam filiarum nostrarum nonnulla emancipate, neque eas vindicare possimus, cum fundos & vineas nostras teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itane verò, principes, fœnus à vestris exigitis? Ergò nos consanguineos nostros Judæos, in exterarum gentes venditos, pro nostris viribus redemerimus; & vos eosdem emetis, ut dominos non amiserint, sed mutaverint? Non rectè facitis. Nonne in metu Dei nostri vivetis, ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentumque mutuo dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centesimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ eis mutua dedistis. *Pr.* Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus. Sic faciemus ut tu hortaris. *N.* Vos verò, sacerdotes, jurate vos ita facturos. *S.* Faciemus. *N.* Ergò quemadmodum ego meum gremium excutio, sic, quicumque non hac præstiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, vacuusque. *Po.* Amen.

SENT.

SENT. Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gravis homo.

VERITAS. 3. Esd. 3, & 4.
ARGUMENTUM.

Darius Persarum rex proponit optimatibus suis trium stipatorum suorum sententias, ad judicandum quænam esset optima. Sunt autem eæ, de viribus vini, regis, mulierum, & veritatis. Hic cum stipatores, jussu regis, suæ quisque sententiæ rationem reddidissent, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuisset: & à rege, præter statutum disputationis præmium, impetrat, ut Hierosolymitanum fanum instauret.

Darius, Anagnostes, Stipator, Alter stipator,
Zorobabel, Optimates.

HÆc causa est, mei procures, cur vos jusserim convocari. Cum mei corporis custodes, dormiente me, inter se (ut fit) confabularentur, eò delapsi sunt, certatim ut dicerent suam quisque sententiam, ecquæ res maximam vim habeat: eâ conditione, ut cujus dictum ego & Persidis triumviri doctissimum judicassemus, huic victori pronuntiato ea darentur, quæ jam audietis. Recita schedulam. A. Cujus dictum sapientissimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitor, purpurâque induitor, & auro bibito, & in auro dormito, & aureis franis currum, byssinamque cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & secundum Darium primus propter suam sapientiam sedeto, Darii que familiaris dicitur. Primi sententia est hac; Maximam vim habet vinum. Alterius; Maximam vim habet rex. Terti; Maximam vim habent mulieres, sed Omnia vincit veritas. D. Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite juvenes suæ quisque sententiæ rationem. St. prim. Quantam vim habet vi-

om̄ ō viri ! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit:
eandem regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem
pauperis ac divitis mentem efficit; omniūmq; animos
ad latitiam & hilaritatem convertit; neq; doloris ullius,
neq; debiti memor, omnium animos divites reddit; obli-
vitiūq; vel regis, vel satraparum, efficit ut nihil nisi ma-
gnificum loquantur; utq; cū potaverunt homines, &
fraterna necessitudinis & amicitia memoriā depositā,
continuo gladios stringant; neq; postea, ubi à vino resi-
puerint, quid fecerint recordentur. O viri, nonne per-
magnam vim habet vinum, quod hac fieri cogat? Al. O
viri, nonne permagnam vim habent homines, qui terras,
& maria, quæq; in eis insunt omnia teneant? Atqui rex
omnibus antecellit & dominatur, in eosq; principatum
tenet: ita ut, quicquid jusserit, faciant. Si jubet ut inter
se belligerent, parent: si contra hostes mittit, vadunt, &
montes, & muros, & turres demoliuntur; occidunt, &
occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vi-
derint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt,
tum cetera. Item qui non militant, neque bella gerunt,
sed terram colunt, hi quoque ubi sata messuerunt, ad re-
gem referunt, coguntq; alius alium tributa regi ferre.
Is unus si jubet perimere, perimunt; si dimittere, dimit-
tunt; jubet verberare, verberant; jubet vastare, va-
stant; jubet construere, construunt; jubet excindere, ex-
cindunt; jubet serere, serunt: cunctisq; ejus tum po-
pulus, tum magistratus eidem parent; eoque interim
accumbente, cibum capiente, dormiente, circum undiq;
custodiam agunt; neque cuiquam discedere, & sua ne-
gotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare
sic statuo, viri, regis maximam esse vim, cui sic obtem-
peretur.

peretur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terrâ dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus glorie sunt, nec possunt sine fœminis homines esse. Quod si aurum, argentumve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formæ mulieris amore capti, his omnibus omiſſis, in eam oculos defigunt? eam hianti ore intuentur? aurumque & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suæque patriæ, uxori adhaerescit, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perficiatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & industriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandū proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur; atque ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amicam omnia refert: plûsque diligit homo suam conjugem, quàm parentes; usquè adeò, ut propter fœminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia est? Nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam cùm hominis præclarissimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de ejus capite diadema auferret, suoque imponeret: tum regis malam sinistram manu feriret,

eriret, rege interea eam ore hiante aspiciente, & arridentem arridente, & succensenti blandiente, quò eam sibi reconciliaret. Annon multum valent mulieres, o viri, quæ hæc faciant? Multum sanè & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cælum; & sol cursu velox, qui uno die cælum circumvectus, eodè recurrat unde profectus est, magnus sanè est: sed veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cælum ipsum favet: veritatem omnia reformidant, & tremiscunt: neque quicquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosa mulieres, vitiosi mortales omnes, & ejusdem vitiositatis sunt eorum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit vigetque: neque ea est quæ cujusquam ratione de recto deflectat, ac non eadem sit omnibus: sed ab omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejusque facta probant omnes, nec inest in ejus judicio quicquam iniquum. Caterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majestate seculorum omnium, laudetur Deus veritatis. O. Maxima veritas est, maximamque vim habet. D. Vicisti: pete quidvis, etiam præter ea quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inventus es; & à me proximus sedebis, meusque familiaris vocabere. Z. Memento voti tui, quo te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum cùm regnum assecutus es, omniâque vasa Hierosolymis exportata, eò remissurum, quæ seposuit Cyrus, tum de Babylone excindenda votum fecit, eaque se illo missurum promisit. Et tu recepisti te instauraturum fanum quodigni cremârunt Idumæi, tum cùm à

Chaldeis pervastata Judaea est. Et nunc hoc est quod à te postulo, rex domine, atque flagito: hac est magnificentia, quam à te expecto. Oro igitur ut votum praestes, quod caeli regi tuo ipsius ore nuncupasti. D. Laudo te, & bene mones: faciam.

SENT. *Honesta est de virtute contentio. Utinam inter sese sic certarent hodie stipatores principum! Utinam & principes bona veraq; dicta sic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud seculum argenteum; nostrum est ferreum. Certè rara sunt hodie in aulis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.*

DIALOGORUM SACRORUM LIBER QUARTUS.

MARIA. *Luce 1.*

ARGUMENTUM.

Gabriel genius Mariæ nuntiat, edituram filium Dei; quærentique modum demonstrat id fore à Spiritu sancto. Illa credens assentitur.

Gabriel, Maria.

S Alve ornatissima, Domino conjunctissima, multarum felicissima. Quid metuis, Maria? Bono es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuntio, te isto utero conceptum parituram natum, quem *ſυμ* nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi parentis censebitur, eumque donabit rerum omnium prepotens Deus solio Davidis, autoris generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. M. Quomodo fiet istud, cum ego viri notitiam non habeam? G. Spiritus sanctus sese in te insinuat, teq; Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque sanctissimus iste foetus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Elisabetha quoque (quò magis credas) tua cognata

*nam senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem
 fuit uterum; & tamen inter steriles habebatur. Usque
 adeo nulla res est quam Deus non possit. M. Ecce me
 Domini servam! Eveniat mihi prout tu dixisti.*

SENT. Deo nihil est arduum. Promittenti Deo credendum
 est, etiam si quid naturæ contrarium promittat. Neque enim
 naturæ obnoxius est autor ipse naturæ.

BAPTISTA. *Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3.*

ARGUMENTUM.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & de
 Christo vaticinatur.

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit futuram
 pœnam fugere? Edite ergò vitæ melioris indices
 fructus; & nè ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam
 sumite, quòd patrem habetis Abrahamum. Dico
 enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos
 Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota
 est, omnisque arbor fructum bonum non edens, excin-
 denda est, & in ignem injicienda. Pl. Quid ergò facie-
 mus? J. Qui habet duas vestes, impertiat non habenti:
 & qui habet cibaria, idem faciat. Pu. Nobis autem,
 magister, quid faciendum est? J. Nihil amplius, quàm
 quantum vobis decretum est, exigite. M. Quid etiam
 vobis? J. Nè quem pulsate, aut per sycophantiam cir-
 cumvenite, & stipendiis vestris este contenti. Sed au-
 dite universi. Ego quidem abluo vos aquà ad vitæ
 emendationem. Sed me prastantior me subsequitur: &
 ipse prastantior, ut ego non sim dignus qui ejus calceo-
 rum solvam corrigiam. Is vos abluet sacro Spiritu &
 igne: qui quidem vannum manu tenet, aream suam

perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

SENT. Bona arbor bonos fructus edit. Abstinentium ab iniustitia, si poenas vitare velis.

NATHANAEL. *Joan. i.*
ARGUMENTUM.

Nathanael à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, eum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazareth. N. A Nazareth potest aliquid bonum existere? P. Provisè mecum. J. Video huc venire verè Israëlitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. N. Unde me nōsti? J. Priusquam te Philippus appelleret, cūm esses sub ficu, videbam te. N. Magister, tu es filius Dei, tu es rex Israëlitarum. J. Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite mihi, posthac videbitis cælum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

SENT. Unde minimè speres, indè existit bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus, si credas, ad majora venies.

NICODEMUS. *Joan. 3.*
ARGUMENTUM.

Jesus differit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

Magister, scimus te doctorem venisse divinitus: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. J. Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo. Qui denuo natus

non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest.
 N. Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid
 potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque
 nasci? J. Cum de Dei regno, quod divinum est, locutus
 sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de
 qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse
 divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem.
 Nam si quis à muliere renasceret, talis esset renatus,
 qualis fuisset antequam renatus: id est, esset adhuc ter-
 restris & humanus; propterea quod ex re terrestri &
 mortali quod nascitur, (cujusmodi est mulier) id terre-
 stre & mortale est; quandoquidem quæque res sui simi-
 lem gignit. At ex Spiritu qui fuerit renatus, is divinâ
 quadam & Spiritui conveniente naturâ præditus erit;
 quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à
 quo originem habet, videlicet Spiritus. Neque verò
 mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum: quam-
 vis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in
 vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonitum au-
 dis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quod fera-
 tur; idem fit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc ge-
 neratio sentiri & intelligi possit, oculis aspici non possit.
 N. Quomodo possunt ista fieri? J. Tu Israëlitarum ma-
 gister es, & hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos
 non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta &
 visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non ac-
 cipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis:
 quomodo cælestia, si dixerò, credetis? Si hanc similitu-
 dinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est,
 & subiecta sensibus) non capis, ideoque non credis:
 quomodo intelliges rem ipsam, cujus declaranda causâ

similitudine usus sum, quæ res cœlestis divinæque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est: neque enim potestis in cœlum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum aneum extulit in desertis, in quem serpentem intuentes, à serpentum morsu sanarentur: ita me oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pendent, mihi que fidentes, non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superius à me proposita, sine qua negavi quinquam posse regnum cœleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantoque meliores fiunt, ut planè renati dici possint, & cœlesti regno digni sint. Etenim tanto genus humanum prosecutus est amore Deus, ut unigenitum Filium suum tradiderit: cui quicumque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus Filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui verò non habet, is jam damnatus est, quòd unigeniti Dei Filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines, quòd, cùm venerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem amant; quippe quorum prava sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, nè ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitus.

SENT. Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cœlum ascendere, aut in cœlo esse non possunt: ita iniustitia, quæ res terrestris & gravis est, in regnum Dei venire, aut ibi esse nequit. A solo Christo salus est,

SAMARITANA. Joan. 4.
ARGUMENTUM.

Jesus apud fontem cum muliere Samaritana de vera portione, veròque Dei cultu colloquitur. Cùmque supervenissent emptum cibum apportantes discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jesus, Samaritana, Discipuli.

D Amihi bibere, mulier. S. Quomodo tu Judæus à me muliere Samaritana petis potum? Neq, enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. J. Si intelligeres munus Dei, & quis sit qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo; tibiq, ipse daret aquam perennem. S. Domine, neq, situlam habes, & puteus est profundus: unde ergò habes istam aquam perennem? Num tu major es patre nostro Jacobo, qui tradidit nobis hunc puteum: quâ aquatione usus est ipse, & filii ejus, atq, pecora? J. Hæc aqua sitim ad tempus tantùm explet, mea autem ad perpetuitatem; ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons scatens in omnem perennitatem. S. Domine, imperti me istâ aquâ, nè ampliùs sitiam, nè vè huc ad hauriendum veniam. J. I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. S. Non habeo virum. J. Rectè ais, te non habere virum. Quing, enim viros habuisti: nunc quem habes, non est tuus vir. Istud verum dixisti. S. Video te esse vatem; itaq, non committam ut tibi frustra incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt. At-

qui

qui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censes? J. Mulier, crede mihi, veniet tempus, cum neque in monte hoc, neque Hierosolymis coletis Patrē. Vos, quid colatis, nescitis: nos, quid colamus, scimus: quippe quia salus à Judeis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cum veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus se Pater coli postulat. Animus est Deus: & qui eum colunt, animo & verè debent colere. S. Scio venturum esse Messiam: Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. J. Ego sum ille, qui tecum loquor. D. Video magistrum ad puteum sedentem, & colloquentem cum quadam muliere. Al. Mirum est, solum cum sola. Sed scit ipse cur id faciat. S. O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuntio afficiam? D. Comparavimus cibum, magister; vescere. J. Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. D. Nunquis, absentibus nobis, attulit ei quod edat? J. Mihi pastus est, id facere quod vult is qui me misit, ejusque opus absolvere. Vos quidem dicitis, abhinc quatuor menses futuram messem: At ego sic; Erigite oculos, & videte agros, ut jam ad messem flaveant. Et messor premium aufert, & sator fructum condit ad victum perpetuum; ut satoris simul & messoris commodo cautum sit. In quo sanè dictum illud comprobatur, quod ait, Alium ferere, alium metere. Ego vos misi ad metendū, in quo vos colendo non laborastis. Alii laborarunt, vos in eorum laborem invastis.

SENT. Christus venit ad docendum servandūque fontes. Christus æternum vivificūque cibum potionēque dat. Deus animo & verè adorandus est, nullo locorum discrimine. Dei voluntatem exequi, cibus esse debet homini Christiano.

CENTURIO. Matt. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus à centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo sanat.

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi membris captus, graviterque cruciatur. J. Ego ibo eum curatum. C. At ego non sum dignus, cujus tu tectum subeas: sed tantum jube verbo; & sanabitur. Nam ego quoque, qui sub alterius sum potestate, tamen obtineo auctoritatem in eos, quibus præssum, milites: ac si quem jubeo ire, it; si venire, venit; si servum facere quid, facit. J. O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, nè in Israëlitis quidem tantam fiduciam invèni. Et sine dubio multi ab oriente atque occidente profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaaco, & Jacobo, in regno cœlesti: cùm interea ii ad quos regnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi, & ut confidisti, sic obtineto.

SENT. Christus tam facilè morbis imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.

PISCATORES. Lucæ 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto reti jussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

Subduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad prædam. P. Præceptor, totam noctem laborantes, nihil cepimus: sed tamen, postquam ità jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete: ità multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, vos vos invergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc ple-

na est, infundamus in alteram. O rem inauditam! penè submerguntur cymba præ piscium multitudine. Quasote, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. J. Nè metue; deinceps jam homines piscaberis.

SENT. Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam ludere est. Christo auspice, felix est piscatura.

SIMON. Luc. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus miranti cum animo suo Simoni; apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere attrèctari, causam reddit.

Simon, Jesus.

J Amdudum specto mulierem istam, quæ meum hunc hospitem tam molliter curat. Qui si vates esset, inteligeret utiq; quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrèctat; nam prostituta pudicitia est. J. Simon, paucis te volo. S. Dicas licet, Magister. J. Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios: ii cùm non essent solvendo, utriq; condonavit. Dic, uter eum plùs amare debeat. S. Opinor, cui plus condonavit. J. Rectè judicas. Vides hanc mulierem? Cùm introivissem domum tuam, nè aquam quidem ad lavandos pedes meos dedisti: ea & lacrymis eos persudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento etiam mihi pedes perunxit. Quade causa sic habeto, ei multa remitti peccata, quoniam multùm amavit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace.

SENT.

SENT. A sinistris suspicionibus abstinendum Ex conjectura
judicare, temerarium est. Magno beneficio magnus amor con-
ciliatur.

J. AIRVUS. Marc. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus à Jairo exoratus, ejus filiam ita sanatum; & inter eun-
dum mulierem profluvio sanguinis laborantem sanat. Deinde,
ubi Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea decesserat, re-
vocat in vitam.

Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuntius.

Est mihi unica filiola, optime Jezu, duodecimum an-
num agens, quæ nunc domi desperato morbo labo-
rat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut do-
mum venias, eiq; manus imponas, ut reviviscat & re-
valescat. Je. Faciam verò: eamus. M. Salva sum, si
possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Co-
nabor, nec me hæc hominum turba impediet, quò minùs
ad eum accedam. Je. Quisnam tetigit mea vestimen-
ta? P. Tu vides quanta te hominum multitudo circum-
sistat & comprimat, & rogas quis te tetigerit? Je. Cer-
tè tetigit me aliquis: nam sensi vim quandam exire à
me. M. Perii misera: non latui eum. Obsecro te, igno-
sce mihi: ego sum illa. Je. Narra mihi rem omnem,
ut sese habet. M. Ego misera jam duodecim annos lan-
guebam profluvio sanguinis: cùm interea toto illo tem-
pore multis adhibitis medicis, & omnem rem insum-
psissem, neque quicquam profecissem, sed indies deterius
haberem: jamque ab omnibus medicis eram desperata.
Cùm autem tuorum factorum admirabilitatem famâ
atque auditione accepissem, accessi ipsa, sic mecum co-
gitans; O me felicem, si vel limbum ejus toge liceat
tangere! Hoc animo per mediam turbam accessi pro-
pius,

pius, nec me spes fefellit: nam simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse, & omnem sanguinis fluxionem constitisse. Je. Bono animo es, filia; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tuo malo sana. N. Tua filia mortua est, faire; quid jam molestus es magistro? Je. Nè metue, faire; tantum confide & evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introeamus. Ebo! Quid tantopere fletis? quid ejulatis? Pax sit rebus. Non est mortua puella, sed dormit. Vos exite foras omnes: Petre, Jacobe, Joannes, & vos puella parentes manete intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedo mihi istam puella manum. Puella surge. Ja. Bone Deus, quàm mirificus es! O mea filiola, videône ego te renatam? Je. Videte diligenter nè quis hoc resciscat; & puella cibum prabete.

SENT. Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facilima.

PHILIPPUS. Matt. 14. Marc. 6. Luc. 9. Joan. 6.

ARGUMENTUM.

Iesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiat.

Discipuli, Iesus, Philippus, Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitudo in tam vastâ solitudine, & jam dies multum inclinavit: Itaque censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos divertant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant, non habent. J. Nihil opus est ut abeant. Præbete vos eis cibum. D. At non satîs nobis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus, (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minus quinquies mille viri, ut mulieres & parvulos omittamus) nisi fortè eamus
emptum

emptum panes. J. Unde autem ememus ad tam multos, Philippe? P. Equidem non video: nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos minimum quantum perveniat. J. Quot habetis? Videte. A. Adest hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duo pisces; praterea nihil est. Sed hec quantula sunt ad tam multos! J. Afferte huc modò. Jubete omnes in viridi gramine discumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nunc Pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nullâ lege rerum tenêris, à quo omnium natura pendet; effice, rogo, his tantulis cibariis multiplicandis, ut hac hominum multitudo admirabiliter saturata, tuam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agitè discipuli, distribuite hos cibos in omnes: satîs supérque erit, unde ad satietatem comedant.

SENT. Christi cibus est inexhaustus. Plus habet Christus, quàm egent homines.

PANIS. Joann. 6.

ARGUMENTUM.

Jesus de vivifico pane, hoc est, de seipso, differit apud Judæos.

Judæi, Jesus, Discipuli, Petrus.

Magister, quando huc venisti? Je. Vos profectò me queritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non interiturum, sed in omnem perennitatem permansurum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me Pater comprobavit Deus. Ju. Quid agemus, ut divina opera faciamus? Je. Hoc est divinū opus, ut fidem habeatis ei quem misit Deus. Ju. Quod ergò tui specimen das, ut, eo viso, tibi credamus?

Quid

Quid tale facis, quale fecit olim Moses? Quo duce majores nostri mannâ vixerunt in solitudine, quemadmodum literis proditum est, Panē de cœlo dedit eis comedendum. Je. Non Moses (mihi credite) panem vobis de cœlo dedit: sed meus Pater verum vobis de cœlo panem dat. Nam Dei panis est, qui de cœlo descendit, & vitam dat hominum generi. Ju. Domine, da nobis perpetuò panem istum. Je. Ego sum panis vitalis. Qui venit ad me, non esuriet: & qui mihi fidem habet, non sitiet unquam. Sed hoc vobis dico, Et vidistis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat Pater, ad me venit: & venientes ad me non ejicio foras. Descendi enim de cœlo, non ut mee, sed ut ejus qui me misit voluntati paream. Hæc est autem ejus qui me misit Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perdam, sed id ultimo die exuscitem. Hæc est autem ejus qui me misit voluntas, ut quisquis Filium aspicit, ei que credit, is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. Ju. Nonne hic est Jesus Josephi filius, cujus nos patrem matrēque novimus? Quo pacto igitur ait se de cœlo descendisse? Je. Nè missitate inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi Patre, qui me misit, trahente eum, à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum est in vatibus, Omnes fore divinitus doctos. Quisquis ergò ex Patre audivit & didicit, is ad me venit non quia Patrem quisquam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidei, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis. Mannâ usi sunt majores vestri in desertis, & tamē mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, ejusmodi, ut qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum panis vivus, qui de

alo descendit: quo pane qui vescetur, vivet in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea est, quam pro humani generis vita dabo. Ju. Quomodo potest hic vobis carnem suam dare comedendam? Je. Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui meâ carne vescitur, meumque sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me misit: ita & ego per Patrem vivo; et qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis qui de cælo descendit: cujus longè alia vis est, quàm manna quâ usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui vescitur, vivet in sempiternum. D. Dura vox: quis eam audire possit? Je. Ergo hoc vobis absurdum videtur? Quid si me videatis ascendentem, ubi eram antea? Nonne multò vobis absurdius videbitur, ut qui in cælum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipsam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: sed est divina quedam comedendi ratio, quâ vita aeterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit: ita qui per me vivit (id quod vobis credendo, & à me pendenda efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à Patre meo. Jam verò multi à me propterea discedunt. Quid vos? Num

etiam vultis discedere? P. Domine, quem adeamus? Tu verba vite aeterna habes: & nos credimus & novimus te esse Christum Dei viventis Filium. Jc. Equidem vos duodecim elegi, sed vestrum unus diabolus est.

SENT. Animæ cibis magis est procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, sic veritate (qui Christus est) anima pascitur.

PRÆPOSTERI. Matt. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Pharisæis & Scribis de discipulorum suorum illorum manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet, demonstratque peccatum non extrà, sed intus esse in animo.

Pharisæi & Scribæ, Jesus, Discipuli, Petrus.

Cur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illorum manibus? J. Cur & vos contra præceptum Dei facitis instituto vestro? Deus enim (ut ait Moyses) parentem utrumque colenda, præcepit: & si quis patri matrive maledixerit, eum morte mulctari. At vos ita homines instituitis, ut parentibus demonstrant, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ita estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur, si in templum donaria conferant: quamvis parentibus non, debent, subveniant; quo vestro instituto Dei præceptum rescidistis. Multa sunt ejusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittitis: loriones urceorum, & poculorum, & cetera ejusmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus est de vobis Esaias, ubi ita dicit; Hic populus ad me ore accedit & me labiis colit: sed animo procul à me absunt. Verùm frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo,

intelli

intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem. Si quis habet aures ad audiendum, audiat. D. Ecquid scis, Phariseos istos tuo dicto esse offensos? J. Omnis stirps à Patre meo cœlesti non plantata, extirpabitur. Sinite eos: duces sunt caci cacorum. Quòd si cacus cacum ducat, ambo in foveam cadent. P. Edissere nobis sententiam istam. J. Adeone etiam vos tardissimis? Aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscentia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentia, hinc adultoria, hinc stupra, cades, furta, falsa testimonia, sordes, emulatio, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hac tam multa intrinsecus manantia, polluunt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

SENT. Ficti homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quò quisque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tantò minoris quisque facit speciem, quantò plus habet rei.

CHANANAEA. Matt 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Chananaea exoratus, ejus filiam liberat à Furia.

Chananaea, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ò tu Davidide: filiam habeo, quam Furiis miserè agitur. Heu me infelicem! nò respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei; respice me, utere tuâ in me clementia & mansuetudine. D. Absolve eam, quasumus:

clamore nos obtundit. J. Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israël. C. Domine, subveni mihi. J. Sine primùm saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem objicere catellis. C. Etiam sanè: & tamen catelli quoq; comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. J. O mulier, magna est tua fides. Obtineto sanè quod vis; & propter istud dictum abi lata: nam Furia emigravit è tua filia.

SENT. Christus exorabilis est, etiam iis quos maximè videtur excludere. Fide Christus expugnatur.

FERMENTUM. Matt. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit: qui, quod ipse de fermento spirituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Pharisaorum & Sadducaorum, tum etiam Herodis. D. Hoc dicit, quia panes non accepimus. J. Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes à vobis esse omissos? Adeone cæci animo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispersivistis? Quot enim corbes frustis refertas abstulistis? D. Duodecim. J. Quid, cum septem panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstulistis? D. Septem. J. Quis fit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, cum jubeo vitari fermentum Pharisaorum & Sadducaorum?

SENT. Dicta Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem è carne spiritum traducere, est difficile. Diffidentia ex homine, quamvis pio, agrè pellitur.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos sciscitatus quænam esset hominum de se fama, & auditâ Petri confessione, ei claves regni cœli promittit: deinde ejus carnalem in cruce deprecanda animum objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? D. Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus viribus, qui in vitam redierit. J. Vos autem quem me esse dicitis? P. Christum, D ei viventis filium. J. Beatus es Simon Bar-Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es; sed à Patre meo qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico, Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, quam nè universa quidem orci vires superabunt: tibi que dabo claves regni cœlestis; ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis; & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Caterùm etiam atque etiam cavete, nè cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnèsque à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpassum, interfici, tertioque post die resurgere. P. Respice te, Domine: nunquam istud tibi accidet. J. Abi è meo conspectu, Satana: impedimento mihi es, quòd divina non sapis, sed humana. Quòd si quis me vult sequi, renuntiet sibi ipsi, et me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui volet vitam suam servare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meâ causâ et evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si vitam suæ jacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod

cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorumque, dictorum, in hoc adulterino sceleratōq; hominum genere pœnituerit; ejus me vicissim pœnitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam una cum sanctis & divinis geniis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quin etiam hoc vobis confirmo, quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

SENT. Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isque omnibus præferendus.

LUNATICUS. Matt. 17. Mar. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non potuerant, sanat, ab ejus patre exoratus.

Pater lunatici, Jesus, Damon, Quidam, Alius.

M Agister, oro te ut me, meumque unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitatur nescio quofuriali spiritu muto: credo cum Diana incitatione ita miserè infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripit, cum verò admotis dolorum facibus repente divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sevis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto malo liberarent: sed non potuerunt. J. O diffidens hominum genus & pravam! quousq; versabor inter vos? Quem ad finē vos perferam? Huc mihi adducatur. P. Ecce eum tibi! Hei mihi! vide sis ut repente, te viso, concidit: vide ut spumans volutatur. J. Quampridem hoc si evenire cepit? P. Jam à puero: ac saepe in ignem, saepe in aquam præcepi

receptus ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si
 quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. J. Si potes
 credere, nihil est quod credenti fieri non possit. P. Cre-
 de equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. J.
 Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut isthinc emi-
 gres, remigraturus nunquam. D. Brunu. Q. Ut con-
 vulsus est! Ut mortuo similis! A. Imò ego puto planè
 mortuum, ita nihil omnino movetur. J. Cedò mihi
 istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium
 tuum omni morbo vacuum.

SENT. Hominis imbecillitas diffidentiae argumentum est.
 Fides est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitula-
 tur.

LAPIDANTES. Joann. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus de seipso cum Judæis differit, eorum vanam ob Abraha-
 micam stirpem arrogantiam retundit, veram libertatem docet,
 & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisei, Judæi.

Ego sum lux mundi. Qui me sequitur, non ingredietur
 in tenebris, sed utetur luce vite. P. Tu de te-
 ipso testaris, testimonium tuum non est verum. J. Et si
 ego testor de meipso, verum est tamen testimonium
 meum: quoniam scio unde venerim, & quò abeam; id
 quod vos nescitis. Vos more hominum judicatis: ego
 non judico quenquam. Et tamen ut maximè judicem,
 iudicium meum verum est, utpote qui non sum solus, sed
 una etiam adsit qui me misit Pater. In vestra quoque
 lege scriptum est, duorum hominum testimonium ve-
 rum esse. Ego de meipso testimonium dico: dicis etiam
 à quo sum missus, Pater. P. Ubinam est tuus Pater?
 Je. Vos neque me novistis, neque Patrem meum. Si me
 nōsetis, meum quoque Patrem nōsetis. Ego abiturus

M 4

sum,

sum, et vos me requiretis, atq; in peccato vestro morimini. Quò ego abibo, vos non potestis venire. Ju. Num ipse se interficiet, ut dicat, quò ipse abiturus est, vos venire non posse? Je. Vos hinc infernè estis; ego supernè: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Ideòque dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros: id quod fiet, nisi credideritis me eum esse. P. Nam quis tu es? Je. Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed ut ille qui me misit verax est, ità ego quoque ea demum quæ ex eo audiui, hominibus renuntio. Verùm enimvero cùm me extuleritis, tum demum intelligetis me eum esse qui me à sponte faciam nihil: contraque, sicut me docuit Pater, ità loquar, mecumque habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia semper facio. Quòd si vos, qui mihi creditis (videò enim esse non parùm multos) in meis dictis manebitis; verè discipuli mei eritis, veritatèmq; intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. Ju. Nos Abrahami progenies sumus, neque cuiquam unquam servivimus: et tu audes dicere, nos factum iri liberos? Je. Credite mihi, Quicumq; facit peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio, filio est. Ergò si vos Filius libertate donabit, re ipsa liberi eritis. Neque verò me prateris, vos esse progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor: itidem vos quod didicistis à patre vestro facitis. Ju. Noster quidem pater Abrahamus est. Je. Si Abrahami filii essetis, Abrahamo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum effatus,

id quod audiui ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. Ju. Atqui è stupro nati non sumus. Unum Patrẽ habemus Deum. J. Si à Deo Patre essetis, amaretis me, quippe cùm à Deo profectus venerim. Neque enim me à sponte veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Vejove estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter prebetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perstitit, nempe veritate vacuus. Quòd si falsum loquitur, de suo loquitur, utpote mendax mendaciique pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrũ coarguerit peccati? Quòd si verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis. Ju. An non rectè dicimus, te esse & Samaritanum & furiosum? Je. Ego furiosus non sum, sed Patrem meum decoro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego mea laudistudeo: est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi, Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam. Ju. Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates: Et tu cum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates? Quem tu te facis? Je. Si ego me ipsum laudarem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est qui me laudat: quem vos, cùm dicatis vestrum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi: id quod si negarem, vestri essem similis, id est, mendax: sed novi eum, ejusque dictis parco. Abrahamus ille parens vester gestivit videre diem meum,

& vidisse gavisus est. Ju. Quinquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidisti? Je. Imò, antequam Abrahamus esset, ego eram. Ju. Proh scelus! hæcine nos tam indigna ferre? Quin eum cooperimus lapidibus! Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est? Nusquam comparet: evanuit.

S E N T. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit, ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine. Impii sunt ex diabolo nati. Servire justitiæ, ea demum libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moliuntur. Simulatorem si homicidii argueris, occider te, si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Utinam tantum saperet mundus, ut ex suis eos fructibus cognosceret!

CÆCUS NATUS. Joan. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus cæcum natum sanat. Pharisei postquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, resciverunt, de Jesu malè dicunt; & sanatum, quia de Jesu bene dicebat, rejiciunt. At Jesus ei sese aperit, & Phariseos cæcitatatis arguens, de seipso, bono patre, disputat.

Discipuli, Jesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisei, Judai, Parentes cæci, Nuntii.

Magister, utrùm propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est? J. Propter neutrum: tantùm ut divina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cùm agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux sum hominum. Sed agè jam, huic homini lucem conferam. Confectum est. Abi lotum in piscina Siloa. C. Faciam, & quidem libenter. O me felicem, si possum adipisci id quod homines vocant lumen, quod ita delectantur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam nè suspicari quidem potui quale essem: neq.

omnino

minino animo & cogitatione comprehendere, quid
 libum quidve astrum dicant. Ità mihi natura iniqua
 sit, ut mihi rem omnium predicatione suavissimam
 non viderit. Sed jam videor mihi ad piscinam pervenisse,
 lavabo me, ut sum iussus. O Deus immortalis! quid hoc
 est? Hoc cine est videre? Ho, ho! vix sum mei com-
 pos pra gaudio. Video ego caelum, terram, homines.
 Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus, quàm ego
 sum! O populares, aspiciate, aspiciate eum qui ex utero
 matris cecus est exceptus, nunc liquidò videntem. V.
 Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare? Al. Planè.
 Al. Fieri non potest. Alius est, ejus simillimus. C. Imò
 ego verò ille ipse sum. V. Quo pacto tibi aperti sunt
 oculi? C. Quidam homo, quem Jesum nuncupant, pul-
 verem sputo suo temperatum meis oculis illevis: dein-
 de jussit ut irem lotum in Siloa: quo facto, sensum vi-
 dendis sum assecutus. V. Ubi est ille? C. Me latet. V.
 Deducamus eum ad Phariseos. C. Quò libet. V. Ad-
 ducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se, cùm à
 nativitate cecus esset, videndi munus à Jesu esse asse-
 cutum. Ph. Quo modo istud, amabó? C. Cæno mihi ocu-
 los illevis: quibus deinde ablutis video. Ph. Is ho-
 mo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat.
 Al. Quis possit improbus homo tam stupenda? Ph. Tu
 quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit? C. Egone?
 Vatem esse. Ju. Credibile non est, eum qui nunc vides
 cecum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. Al. Sanè
 placet. Hæus vos, accersite eos. N. Fiet. Ju. Placet hanc
 rem aliis sciscitari. N. Adsunt. Ju. Hic cine est fi-
 lius vester, quem vos predicatis cecum esse natum? Qui
 sit ut nunc cernat? Pa. Hunc filium esse nostrum & ce-
 cum

cum fuisse natum scimus: quomodo nunc cernat, nescimus; quisve ei oculos apernerit, nos fugit: ipse jam grandis est, ipsum interrogate de se, ut eloquatur. Ph. Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis satis cognitum est hominem illum esse sceleratum. C. Sceleratus sit, necne, nescio: unum illud scio, me, cum cecus fuerim, nunc oculis uti. Ph. Quid fecit tibi? Quomodo illustravit tua lumina? C. Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuo vultis audire? Num vos quoque vultis ejus discipuli fieri? Ph. Abi in malam rem. Tu es ejus discipulus: nos Moysi sumus discipuli. Satis scimus cum Mose locutum esse Deum: at hic unde sit nescimus. C. Ergo in eo est admirabilitas, quod vos nescitis unde sit, cum mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam post hominum memoriam fando auditum est, quenquam illustrasse oculos caci nati. Quod nisi esset is profectus à Deo, nil posset. Ph. Tu scelerum plenus es: & nos doces? Abi foras in malam crucem. Je. Audio eum, quem nativà cecitate liberavi, exactum esse à Judais. Et ecce eum! Heus tu, habesne fidem Dei filio? C. Quis autem est is, ut ei fidem habeam? Je. Vides eum: is ipse est, qui tecum loquitur. C. Ego verò fidem habeo. Je. Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut, qui non vident, videant; &, qui vident, caci fiant. Ph. An tibi nos videmur caci? Je. Si caci essetis, non essetis in vitio. Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis haeret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in caulam, sed alià transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium.

vium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit, educitque praeit viam: hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verum ut intelligatis quid mihi velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones; nec eos audierunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quam ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vitâ fruantur, & melius habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animâ ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suae non sunt oves, si quando videt lupum venientem, relictis ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit: nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi: vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me Pater, ita ego novi Patrem, & animâ pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quae non sunt hujus ovilis, quae etiam mihi adducendae sunt, meamque vocem audient: atque ita fiet unum ovile, unusque pastor. Ideo me Pater amat, quia animam pono eam resumpturus. Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse meâ sponte eam pono: habeo enim potestatem eam ponendi rursusque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus Pater. Ju. Furiosus est, & insanit. Quid enim auditis? Al. Hec non sunt furentis. Potestne Furia caecorum oculos lucis usu donare?

SENT. Quos sanaturus est Christus, prius caecat, hoc est, caecos

scædos esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel pertinacius vel crudelius. Equidem sic mihi persuasi, etiam si reliqui omnes veritati crederent, simulatores non esse credituros. Quos mundus rejicit, Christus accipit, eisq; sese aperit: qui divina sapiunt, mundo furere videntur. Aperit hic tandè oculos: O cæce munde, noli continuò furoris arguere, si quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, ô bellua centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognosce iterum & iterum, tertioq; cognosce, antequam judices. Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

RENOVALIA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus Judæis Christum Deique Filium se esse fatetur: ob eamque causam illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jesus.

Quamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu es Christus, dic nobis apertè. Je. Id dixi vobis, nec creditis: ea quæ Patris mei nomine facio, satis de me testantur. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis: quemadmodum dixi vobis, Oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognosco; ipse me sequuntur; ego eis vitam largior sempiternam: non possunt unquam perire; neq; mihi eas quisquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandavit, maximus est omnium: nec eas possit quisquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum sumus. Ju. O audaciam! videris quàm nefaria vox! Agitè, obruamus hominem lapidibus. Je. Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi: quod tandem est eorum propter quod me lapidatis? Ju. Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed ob impia tua in Deum dicta: simul quòd, homo cum sis, Deum te facis. Je. Ebo! annon ità scriptum extat in vestris literis; Ego vos deos appellavi? Si dñi appellati sunt illi, ad quos Dei sermo habitus est, quod scriptum rescindi non potest; me, quem Pater consecravit, & in hunc terrarum

terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei Filium esse? Si Patre digna non presto, mihi nè credite: sin etiam, si non mihi, at factis credite: & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in Patre esse. Ju. Enimvero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papa! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram prestigator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

SENT. Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia sua religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habet mundus pro impiis.

THOMAS. Joan. II.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas.

A Beamus iterum in Judeam. D. Magister, modò te volebant lapidare Judæi: & eodem redis? J. Diei hora sunt duodecim. Qui interdum iter facit, non offendit: utitur enim communi hac luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noster amicus obdormivit: cum ego eo experges factum. D. At si obdormivit, saluus est. J. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestrâ causâ gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. T. Eamus & nos morituri cum eo.

SENT. Christo mortuum excitare tam facile est, quàm homini dormientem. Christo mors somnus est.

LAZARUS. Joan. II.

ARGUMENTUM.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi.

Cum essem domi, allatus est mihi nuntius, advenire Jesum. Itaque ei extra vicum obviam procedo.

do. *Sed eum advenientem video: adibo, & salutabo.*
O Domine, si adfuisses hîc, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. Je. Reviviscet frater tuus. Marth. Scio ego revivisciturum, cum reviviscant homines in illo novissimo die. Je. Ego sum resurrectio & vita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui sint reviviscunt, & vivi nunquam sint morituri. Credis hoc? Marth. Etiam Domine. Ego credo te esse Christum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed eo evocatum Mariam sororem meam, quæ domi misera luctu tabescit. Je. Quàm multa acerba & perperam aspera evenire in hominum vita necesse est! Misere scit harum miserandarum muliercularum, quæ charissimi fratris morte concussa, mærore conficiuntur, & jam ad me, sicut ad certum asylum, confugient, opemque meam & præsens auxilium implorabunt. Atque ecce eas huc accurrentes, cum magna hominum multitudine! Ipsa autem Maria ut plorat! ut lamentatur! ut suo luctu omnibus lacrymas excutit! Jam, credo, mihi ad pedes jacebit supplicans. Mar. O Domine, si tu hîc adfuisses, meus frater non fuisset mortuus. Je. Ubi eum posuisti? Ju. Veni visum. Ut commotus est! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum valde amabat. Alius, Non poterat is, qui sæci oculos reclusit, efficere, ut hic non moreretur? Sed videte ut rursus conturbatur. Ju. Hîc est monumentum. Je. Amovete saxum. Marth. At jam sætet, Domine, nam quatrimum est. Je. Dixi ne ego tibi, te, si potes fidere, visurum gloriosum & planè divinum factum? Tollite modò saxum. Pater, gratia

tuas tibi agō, quod me audivisti. Equidem sciebam
me semper audias: sed dicebam propter circumstan-
tiam hominum multitudinem, ut credant me à te esse
missum: Lazare, veni foras. Ju. O rem seculis omnibus
laudisam! Videte, videte hominem è sepulcro emer-
gentem, vinctis pedibus & manibus fasciis, vulnūque
sacro obvelato. O immensam Dei potentiam! Je. Sol-
vite eum & dimittite liberum.

SENT. Christi vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi
eam non audimus.

REPUDIUM. Matt. 19. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus cum Phariseis & discipulis de divortio colloquitur.
Pharisei, Jesus, Discipuli.

Incetne viro repudiare uxorem, qualibet de causa?

J. Quid vobis praecepit Moses? P. Moses permisit
uxori nuntium remittere, scripto divortii instrumento.

J. Annon legistis, ut qui eos principio fecit, marem simul
& foeminam fecerit? utque ita pronuntiatum sit, Pro-

curia vir, relicto utroque parente, habebit sua conjugi,
etque ex duobus unum corpus? Itaque jam non sunt

duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjugavit,
homo nè disjungat. P. Cur ergo praecepit Moses, ei da-

re divortii tabulam, eamque repudiari? J. Habuit vide-
licet rationem vestrae pervicaciae. Verum olim non erat

ita factitatu. Quin hoc vobis confirmo, Quicumque repu-
diaverit uxorem suam, nisi ob stuprum, & duxerit aliam,

adulterat; & qui repudiat & duxerit, adulterat. Eadem
in causa sunt & foemina. D. Si ea est viri cum uxore

conditio, non expedit connubia conjungere. J. At non o-

mnes id prestare possunt, sed ii duntaxat quibus datum
est. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum orti sunt,

alii manu castrati sunt, alii seipso castraverunt propter regnum cœleste. Qui hoc potest præstare, præstato.

SENT. Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidini resistere nisi dono Dei nemo potest.

DIVES. *Matt. 19, & 20. Marc. 10. Luc. 18.*

ARGUMENTUM.

Jesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; & quàm sit ea divitibus difficilis ostendit, deq; præmiis suorum differt.

Adolescens, Jesus, Discipuli.

MAgister bone, quid boni faciendum mihi est, ut vitam æternam adipiscar? J. Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quòd si vis vitam pervenire, serva præcepta. A. Quenam? J. Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falsum testimonium nè dicito. Ne quem interderito. Parentum utrumque colito. Alterum ut teipsum diligito. A. Haec omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat? J. Probo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I venditam rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, ibi sacrum habiturus in cœlo: deinde ad me sequendum crucem ferens venito. Eho! abit mœstus: est enim perdives. O mei discipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad regnum cœleste perveniunt! Obstupetis? O filii, quàm difficile factu est, ut, qui divitiis freti sunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius est rudentem trajici per foramen acûs, quàm divitem in regnum divinum introire. D. Ecquis igitur poterit servari? J. Hoc humanis quidem viribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia, quantumvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri possunt.

D. No

Nos quidem (ut vides) reliquimus omnia ut te sequeremur: quid ergò hinc assequemur? J. Vos qui certe, qui me secuti estis, cùm in renovata vita tribunali magnificus confedero, sedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Israëlitarum adiacentes. Et omnino quisquis domum, aut fratres, aut viros, aut patrem, aut matrem, aut conjugem, aut heredes, aut agros reliquerit, mei nominis & evangelii, regnique divini gratiâ; is & in hoc ævo, etiam inter acerba, centuplum accipiet, & in futura ætate vitâ beaturæ sempiternâ. Sed multi primi erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno cœlesti idem usu venit, quod in quodam patrefamiliâs qui primo mane exiit ad vineam conducendos in vineam suam operarios: & cùm singulos denariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam dimisit. Iterumque circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in foro manentes, quos etiam in vineam suam dimisit, seque eis quod æquum esset datum promisit. Item circa sextam & nonam horam egressus, fecit idem. Horâ autem ferè undecimâ egressus, cùm alios desides invenisset; Quid hic, inquit, stantis totum diem otiosi? Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Respondit illis; Ite & vos in vineam meam, & quod erit æquum, accipietis. Vespere mandat vineæ Dominus promissum, ut operarios convocet, eisque premium solvat, initio factò ab ultimis ad primos. Hic qui venerant horâ ferè undecimâ, singulos acceperunt denarios. At primi, qui sese plus accepturos rati essent, cum tantundem accepissent, murmurabant in patrefamiliâs, quòd ultimos, qui unam horam opus fecissent, æquavisset, qui totius diei onus pertulissent, & ar-

dores. Tum ille uni ex eis, *Amise, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum de pactus es? Aufertuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eone tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Ità in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.*

SENT. Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento. Dives divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renuntiare, humanis viribus nequeunt, divinis quæunt.

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

Dives immisericors apud inferos cruciatus, nè tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

Pater Abrahamæ, miserere mei, & mitte Lazarum, qui, summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: discrucior enim in hac flamma. A. Fili, memineris, te bonis in vita, Lazarum malis esse defunctum: Nunc vicissim hic in voluptate, tu in dolore es. Præterea constat omnino inter nos & vos vasta vorago, ut hinc ad vos, aut isthinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. D. Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, nè ipsi quoque committant, ut in hunc tam terri cruciatus locum veniendum sit. A. Habent Moysen & ceteros vates, eos audiunt. D. Est illud quidem aliquid, pater Abrahamæ. Sed si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius visam corrigent. A. Si Moysen & vates non audiunt, nè si quidem qui revixerit, obtemperaturi sunt.

SENT.

SENT. Inclementes inclementer punientur. Qualem se quisque alteri præbuerit, talem in se experietur Deum. Impiorum sera poenitentia. Beati qui plorant: nam consolatione afficiuntur. Væ gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum vicissitudo est. Qui sanctâ doctrinâ ad sanitatem non revocatur, desperandus est.

FILII ZEBEDÆI. Matt. 20. Mar. 10.
ARGUMENTUM.

Jesus Jacobo & Joanni regnum petentibus crucem proponit.
Mater Jacobi & Joannis, Jesus, Jacobus & Joannes.

M Agister, volebant quiddam à te petere hi mei duo filii. Je. Quidnam id est? Ja. Ut tibi, cum splendorem & imperiam fueris adeptus, alter dexter, alter sinister, assideamus. Je. Nescitis quid petatis: potestisne idem mecum poculum ebibere, eademque lotionem abluere? Ja. Possumus. Je. Meum quidem poculum bibetis, meâque lotionem lavabimini: Sed ut mihi dextrâ levâque assideatur, non est meum dare, nisi iis, quibus id paratum est à Patre meo.

SENT. Ad regnum Dei non nisi per crucem venit; & tamen non hominis meritum, sed Dei donum est.

VINITORES. Matt. 21. Mar. 11. Luc. 20.
ARGUMENTUM.

Jesus à pontificibus & Scribis, & senioribus, de autore suæ potestatis interrogatus, ipsos vicissim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per similitudines eis futurum prædicit, ut, propter se repudiatum, regno priventur.

Pontifices, & Scribæ, & Seniores, Jesus.

D Ic nobis, ex cujus autoritate ista facias, & quis tibi dederit ut tantum posses. J. Ego vicissim vos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Latio Joannis unde erat? à cælonè, an ab hominibus? P. Si à cælo dici-

mus, dicet; cur ergò non credidistis? Sin ab hominibus, periculum est nè universus nos populus lapidet. Omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus scire nos. Agè, nescimus. J. Ego quoque non dicam vobis quàm hac auctoritate faciam. Sed quid censetis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggressus est his verbis; Nate, abi ad faciendum opus hodie in vinea mea. Cui ille, Non libet, inquit: post tamen, mutata sententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui pollicitus iturum se, non ivit. Uter paruit voluntati patris? P. Prior. J. Credite mihi, Publicani & meretrices antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod cum videretis, nè sic quidem mutastis animum, ut ei crederetis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam paterfamilias, qui consevit vineam, quam cum sepius circumdedisset, torcularque in ea defixisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis, domoq; postea multo tempore absuit. Post suo tempore misit ad agricolam servum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi male acceptum plagis, inanem remisierunt. Iterum mittit alium: eum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissimè mulctatum, vacuum remisierunt. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios atque alios, qui omnes vel pulsati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum nuntius haberet filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat; Quid agam? Mittamne ad eos filium, meas delicias? At mittam: fortasse ejus conspectum reverebuntur. Itaque facit. At vinitores, eo viso, sic loqui inter se in-

fistunt.

sunt; Hic quidem est hares, interimamus eum, ut in-
 radamus in hereditatem. Itaque ejectum è vinea peri-
 munt. Cum ergò redierit vinea Dominus, quid faciet
 agricolis illis? P. Malos malè perdet, vineam aliis
 tradet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempo-
 re. Sed absit ut quid tale eveniat. J. Nannquàmne le-
 gistis dictum illud in monumentis literarum? Quem
 lapidem improbaverunt structores, adhibitus est ad
 caput anguli. A Domino profectum id est, & mirum
 vobis videtur. Quamobrem sic ex me accipite. Aufe-
 retur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suum
 fructum editura. Ac quisquis inciderit in lapidem eum,
 confringetur: & in quem lapis inciderit, eum conteret.
 Nam in regno cœlesti similiter accidit, atque in rege
 quodam, qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit,
 qui invitatos ad nuptias vocarent. Cùmque illi nolu-
 issent venire, alios item servos misit, quibus negotium
 dedit, ut ostenderent invitatis ipsum paravisse prandi-
 um, juvencos & altilia esse mactata, omnia denique
 esse parata, ut venirent ad nuptias. At illi eum asper-
 nati discesserunt, alius in suum agrum, alius ad merca-
 turam. Cateri comprehensos ejus servos è vita per-
 summam ignominiam sustulerunt. Quà re auditâ, ira-
 tus rex, eò suas copias misit, & homicidas illos perdidit,
 eorumque urbem incendit. Deinde suis servis man-
 davit, ut (quoniam parata erant nuptie, & qui ad eas
 erant vocati, non fuerant digni qui in eis adessent) per
 vias passim abirent; & ut, quemcunque invenissent, ad
 nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoscunque
 invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ita ut
 compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos

ingressus rex, animadvertit ibi quendam non nuptiali vestitu indutum: & Amice, inquit, quid hac intrasti sine vestimento nuptiali? Cumque ille obmutuisset, iussit rex famulis, ut eum pedibus manibusque constrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus esset ploratus stridorque dentium. Multi enim vocati sunt, sed pauci electi.

SENT. Publicani & meretrices ad Dei regnum sunt aptiores, quam populorum magistri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus ingratum se præbet, is donis privatur. Optima quæque maximè improbantur à potentissimis quibusque.

DENARIUS. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Phariseorum Herodisque discipulis de tributo Cæsari pendendo malitiosè interrogatus, prudenter respondet.

Discipuli Phariseorum Herodiani, Jesus.

Magister, scimas ut verax sis, divinamque vivendi rationem verè & sincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratià de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceatne nobis census pendere Cæsari, necne. J. Quid me tentatis, simulatores! Exhibete mihi nummum tributarium. D. En tibi denarium! J. Cujus est imago hac, & inscriptio? D. Cæsari. J. Itaque reddite, quæ sunt Cæsari, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

SENT. Astutis astutè respondendum. Captiosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est.

SADDUCÆI. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Sadducæis de septem maritorum uxore interrogatus, cujusnam futura esset in altera vita, docet ibi nulla fore matrimonia, & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legispe-

quo de maximo legis præcepto respondet. Postremò, illos quâdam interrogatione de genere Christi compescit.

Sadducæi, Jesus, Scribæ, Pharisei, Legisperitus.

Magister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstitè uxore & fratre, ut frater ejus uxorem duceret, fratrique prolem suscitarèt. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ductâ uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur fœmina. Cùm ergò revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cùm omnes eam habuerint? J. Erratis ignoratione literarum & divina potestatis. In hac vitâ homines connubunt: sed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem nè mori quidem jam possunt, sùntque quasi cœlestes & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si fortè unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cùm ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. L. Quando hic tam expostè respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? J. Audi Israëlita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. L. Præclarè sanè

sanè, Magister, dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ, studio, opetâ, cogitatione amare, necnon alios ut seipsum diligere, omnibus præstat piamenti & sacrificiis. J. Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem, Pharisei, Quid censetis de Christo? Quo prognatum fore? P. Davide. J. Quî fit ergò, ut eum David numine afflatus Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes, scamni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, quî fieri potest ut sit Davide prognatus?

SENT. Sublatâ morte, sublata erunt & matrimonia, utpote ad generis humani propagationem instituta: quâ propagatione iam nihil opus erit, nemine moriente. Amor, legis perfectio.

PETRUS. Luc. 22. Joan 13, & 14.

ARGUMENTUM.

Jesus moriturus discipulos suos modestiam amorémque docet, sui desertionem, & Petri abnegationem prædicat, deque suo ad Patrem discessu, & Spiritûs sancti missione differit.

Jesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus,
Judas Thaddæus.

INter gentes ut quisque plurimum opibus valet, ita maximè rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obtinet. At vestra longè alia est ratio: quantoque quisque major est, tantò submissiùs se gerat: & quanto plus imperio pollet, tantò magis ministrum se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui ministrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis mecum in meis rebus adversis) legatum mibi à Patre meo regnum similiter lego; ut edatis & bibatis in eadem

tecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, ius duodecim tribubus Israëlitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futura sum: quaeritis me, & quemadmodum dixi Judaeis, quò ego iturus sum, ut venire non posse: ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis praeceptum do, ut ametis vos inter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. P. Domine, quò abiturus es? Je. Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. P. Quì minùs nunc possum? Animam pro te ponam. Je. Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cùm tu me t. r. abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (nè tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verùm ego oravi pro te, nè tu de constantia gradu deicereris. Tu vicissim aliquando recreatus, confirmato fratres tuos. P. Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. Je. Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodie non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, ter negaveris. Porro, cùm dimisi vos sine crumena, & pera, & calceis, num quàm re caruistis? D. Nullà. Je. At nunc, qui habet crumenam, adhibeto, nec minùs peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (nè vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud; Et inter improbos habitus est, habentque meares finem. D. Domine, ecce hic duo gladii. Je. Satis est. Caterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo Patris mea mansiones multa sunt. Quòd si secùs esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecerem,

ro, reveniam ad vos mecum assumendos: ut, ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quò, & quâ viâ proficiscar, scitis. Th. Nos verò nescimus quò eas, tantum abest ut viam tenere possimus. J. Ego sum Via, Veritas, & Vita: nemo venit ad Patrem, nisi per me. Si cognosceretis me, meum quoque Patrem cognosceretis: & jam nunc cognoscitis, & vidistis eum. Ph. Domine, ostende nobis Patrem: id satìs erit nobis. J. Tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nòsti? Philippe, qui vidit me, vidit Patrem: quì sit ut tu jubeas vobis Patrem ostendi? Non credis & me in Patre, & Patrem in me esse? Quæ vobis dico, meâ sponte non dico: sed ipse Pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in Patre, & Patrem in me esse: aut certè de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturus quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego verò exorabo Patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, quia eum neque videt, neque cognoscit; at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos: invisam vos. Pòst paulò jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo, & vos vivetis. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, ama-

bitur

bitur à Patre meo, eundemq; ego quoque amabo, meq; ei
 aperiri. Ju. Quid causa est, ut nobis te ipsū sis aperturus,
 promiscua hominū multitudini non item? Je. Qui me a-
 mat, dicta mea vitā exprimet, eūmq; meus Pater ama-
 bi, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui
 me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem
 quē auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc
 quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille
 confirmator (Spiritus sanctum dico) quem mittit Pa-
 ter nomine meo, vos docebit, & reolet omnia quacun-
 que dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do
 vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite animo
 perturbari, neque formidare. Audivistis, ut dixerim vo-
 bis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gaudere-
 tis, quia dixissem ire me ad Patrem, qui major me sit.
 Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cū evene-
 rit, credatis: jam non multa loquar vobiscum. Venit e-
 nim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat:
 tantū eò res tendit, ut intelligāt homines me amare Pa-
 trē, & itā facere uti mandavit. Surgite, abeamus hinc.

SENT. Inter Christianos quò quisque major, eò submissior.
 Ex charitate cognoscitur Christianus. Ut quisque sibi ma-
 ximè conficit, itā facillimè labitur. Spiritus sanctus Christi-
 anum perficit.

PILATUS. Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joann. 18.

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat. Jesus de suo re-
 gno & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

Q Uodnam crimen affertis in hunc hominem, quem
 mihi vinctum tradidistis? Ju. Nisi esset malefi-
 cus, nunquam eum tibi tradidissemus. Pi. Abducite
 eum vos, & ex lege vestra judicote. Ju. Nobis non
 licet

licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, cum apprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, sequere Christum regem esse dicentem. Pi. Libet ex ipso sciscitari. Hæus, tunc es rex Judæorum? Je. Tu hæne istud sponte dicis, an ex aliis auditum? Pi. Quasi ego Judæus sim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? Je. Regnum meum terrestre non est: quod si esset, mei satellites pugnassent, nè Judæis addicerer. Verum regnum meum hæc positum non est. Pi. Tu ergo rex es? Je. Rectè ais. Ego cò natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. Pi. Quid est veritas? Hæus Pontifices, & plebs Judæa! ego nullum deprehendo crimen in hoc homine. Po. Atqui nemo est hominè nocentior, neque supplicio graviore dignus. Pi. Non audis qua in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide ut te graviter accusent. Quid taces? Nequeo mirari satis. Po. Populum suà doctrinà à Galilæa ad hunc usque locum excitat. Pi. Est nè is Galilæus? Po. Est. Pi. Per commodè cadit, quòd est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

SENT. Autoritati suæ credi volunt calumniatores piorum, Christi regnum mundanum non est.

BARABBAS. Matt. 27. Mar. 15.

Luc. 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat ad crucem: Barabbamque latronem dimittit.

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jesus.

Nunc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! Po. Crucifige,

Crucifige, crucifige. Pi. Comprehendite eum vos, & crucifigite : nam ego nullum in eo crimen invenio. Ju. Nos legem habemus, qua jubet eum morte plecti, quia Filium Dei se fecit. Pi. Metuo quorsum evadant hac. Undenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tui vel crucifigendi vel relaxandi? Je. Non haberes ullam in me potestatem, nisi id tibi datum esset superné. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpa est. Pi. Hic quidem mihi amittendus est, video. Ju. Si eum amittis, non es amicus Casari. Quisquis enim regem se facit, adversatur Casari. Pi. Agè, jam educam eum ad vos. Ecce rex vester! Ju. Tolle in crucem, tolle in crucem. Pi. Regem ego vestrum in crucem? Ju. Nullum habemus regem præter Casarem. Pi. Nihil ago, video : cedendum est multitudinis libidini. Cedo huc mihi aquam. Hæc manuum lotionem testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. Ju. Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. Pi. Ergò Barabam hunc latronem liberum habete; Jesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

SENT. Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi, quàm Christo; latronem liberari, quàm infontem. Utinam non eadem fierent hodie!

SIMON. Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Jesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis appareret. Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEus juvenes! nunquid edulii habetis? D. Nihil. Je. Facite rete ad dextram navis partem, & invenietis. D. Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro

stro reti piscium multitudo, ut trahere non possimus. Jo. Dominus est. P. Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ripam natabo. D. At nos navigabimus, neque procul à terra absumus. Jam appulimus. Hic est prana impositus piscis, & panis. Je. Afferte de piscibus quos modò cepistis. P. Attraham rete ad terram. O magnum numerum piscium! D. Quot sunt? P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. D. Mirum est, rete non esse ruptum. Je. Venite pransum: vescimini hoc pane, & pisce. Simon Joannide, diligis me plùs quàm hi? P. Etiam, Domine, tute scis quàm te amem. Je. Pasce agnos meos. Simon Joannide, diligis me? P. Etiam, Domine, tute scis ut te amem. Je. Pasce oves meas. Simon Joannide, diligis me? P. Domine, tu omnia scis, tu nòsti quàm te amem. Je. Pasce oves meas. Simul & hoc accipe; Cùm esses juvenis, ipse te cingebas, & ibas quò volebas: sed cùm senueris, alius te, cùm manus extenderis, cinget, & ducet quò noles. Sequere me. P. Hic autem quid? Je. Si eum volo manere, donec reveniam; quid ad te? Tu modò sequere me.

SENT. Jùbente Christo, qui piscatur, feliciter piscatur; id quod de hominibus secundùm Spiritum accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oves commendat. Discipuli eadem conditio est quæ magistri.

L I N G U Æ. Act. 2.

A R G U M E N T U M.

Cùm Christi discipulos novis linguis loquentes Judei putarent ebrios esse; Petrus ad eos orationem habens, demonstrat illud esse donum Spiritûs sancti à Christo in vitâ excitato effusi. Hoc audito, illi pœnitentiam agunt, & in Christi nomine lavantur.

Judei, Petrus.

Nonne omnes hi, qui loquuntur, Galilei sunt? Al. Sunt. J. Ecquid est, quòd nostrum quisque vernaculam

nam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elami-
 Mesopotamia incola, & Judæa, & Cappadocia, Pon-
 que, & Asia, & Phrygia, & Pamphylia, & Egy-
 ti, & ejus Libya partis quæ est secundum Cyrenen, &
 peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii,
 Cretensēsque & Arabes, audimus eos rerum divina-
 rum amplitudinem nostris cujusque linguis eloquentes.
 Hoc quidem jam non humanum est. Equidem sic ob-
 stupesco, ut nesciam, vigilēmne, an somniem. Quid hoc
 est? Al. Bacchi agitatio est. O Bacche, pater es elo-
 quentia. J. Quid ais? Al. Vini pleni sunt: mera temu-
 lentia est. Unde enim tam multas linguas, tam diver-
 sa, tam repenti didicissent? P. Viri Judæi, & Hiero-
 solyma incola omnes, attendite, & mecum quæ dicam
 recognoscite. Non sunt hi temulenti, quemadmodum
 vos arbitramini: (est enim hora dici tantum tertia)
 sed viget illa vatis Joëlis prædictio: Ultimis autem
 temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo
 Spiritu perfundam, ita ut vestri filii filiaq; vaticinen-
 tur, & juvenes visis, & senes insomniis edoceantur.
 Quinetiam servi & ancilla, tunc meo Spiritu delibuti,
 vaticinabuntur. Sed id signis quibusdam præsignifica-
 bo, tum supra in cælo, tum infra in terra, videlicet san-
 guine, & igni, & fumido vapore. Ipse sol tenebris ob-
 ductetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus
 ille & insignis dies veniat. Quisquis autem Domini
 nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri
 Israëlita: Jesum Nazarenum (at quem virum!) qui
 vobis à Deo representatus est portentis, miraculis, signis,
 quæ per eum Deus in medio vestrum edebat, ut scitis,
 nunc vos, definito Dei consilio & providentiâ tradi-

tum, hominum impiorum operâ comprehensum, ad p
lum alligatum sustulistis: quem Deus ereptum ex mor
tû doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri no
poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de
Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo
còque mihi dextero, nullâ re commoveor. Nec verò
lûm mentis atque animi letitiâ gestio, verumetiam ip
corpore fidenter persto, quòd tu animam meam apud in
feros non deseres, nec permittes ut is, qui tibi suâ pietat
te placet, interitu deleatur: sed me viam vitæ docebi
mihique cumulatissimam apud te voluptatem presta
bi. Si licet apud vos, viri fratres, liberè de summo
patre Davide loqui, is & vitam finivit, & sepultus est
& ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat.
Sed cùm vates esset, & sciret Deum sibi juravisse, se
ex fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditi
nem pertinet, suscitaturum Christum, & in ejus soli
 collocaturum, præsciens Christi resurrectionis dixit, ejus
neque animam apud inferos relinquendam, neque cor
pus interitu esse delendum. Hunc Jesum suscitavit
Deus, cujus nos omnes testes sumus. Is Dei dextera
elatus, & promissum sancti Spiritûs à Patre consecra
tus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Ne
enim David ascendit in cælum, sed is ipse loquitur
ad hunc modum; Dixit Dominus Domino meo, Se
de ad dextram meam, donec tuos tibi hostes instas
subsellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certis
habeat omnis Israël posteritas, Dominum & Chri
stum factum à Deo esse hunc ipsum Jesum, quem vo
crucifixistis. Ju. O nos impios! quid agemus, viri fra
tres? Pe. Mutate pristinam mentem, & abluimini cum

ad p[er]sonam in nomine Jesu Christi, ad remissionem peccatorum;
 & accipietis munus sancti Spiritus: ad vos enim perti-
 ri non est promissio, & ad vestros liberos, & ad omnes remo-
 de eorum, quoscunque vocaverit Dominus Deus noster.
 habetis. Quamobrem habete curam salutis vestrae, & eripite vos
 erò s[ed] hoc perverso hominum genere. Ju. Bene & libera-
 m[en]t[is] dicis: & nobis omnino sic placet. Eluamur.
 S E N T. De spiritualibus carnaliter judicant carnales.

CLAUDUS. Act. 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum sanant Petrus & Joannes. Deinde concursu fa-
 to populi, Petrus ad populum de Jesu (in cujus nomine
 erat sanatus ille) verba facit. Hic superveniunt sectæ docto-
 rum, & apostolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes
 & Antistites fani, & Sadducei.

R Espicite hunc miserum claudum, viri optimi, quem
 mater claudum peperit, ita ut nunquam sese pedi-
 tu potnerit sustinere. Date mihi aliquid honoris & a-
 uis Dei gratiâ, ut vobis Deus sese vicissim beni-
 am præbeat. Pe. Aspice nos. Neque argentum mihi,
 neque aurum est; sed quod habeo hoc tibi do. In nomine
 Jesu Christi Nazareni surge, & ambula. C. O mirum
 Nequicula! Ut mihi roborati sunt pedes! Ut nunc fir-
 miter incedo! O quàm dulce est, consecutum esse bona,
 quibus carueris! Ago tibi gratias, Deus optime maxi-
 me, cujus tanto sum beneficio sanatus. Vah! quàm ju-
 vat ingredi & salire! Po. Nonne hic est mendicus ille
 Claudus, qui solebat pro foribus templi sedens mendica-
 re? Al. Planè is est: nec possum satis mirari hunc tam
 expeditè nunc ingredi, qui antea loco se movere non
 possot. Al. Videor mihi somniare. Subsequamur eum: in-

greditur in porticum Solomonis. Pe. Quanta hac con-
 currit multitudo! Quid hoc admiramini, viri Israelitae
 aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus, aut pie-
 tate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abraham
 & Isaaci, & Jacobi, patrum nostrorum, illustravit pu-
 rum suum Jesum, quem vos in conspectum Pilati ad-
 ductum repudiastis, cum ille absolvendum judicasset.
 At vos sancto innocente repudiato, petistis hominem
 homicidam vobis condonari, & vitae autorem occidisti-
 quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos testes fu-
 mus: ejusque nominis fiduciâ, hic quem videtis & no-
 stis, corroboratus est, & illius confidentiâ integerr-
 mam valetudinem in vestro omnium conspectu conse-
 cutus. Et nunc fratres, scio vos per imprudentiam fe-
 cisse, ut etiam vestros principes: Sed Deus, quæ tot suo-
 rum vatum voce prædixerat, passurum esse Christum
 ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sani-
 tatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis
 tempora veniant à Domino, cum prænuntiatum vobis
 Jesum Christum mittet: quem oportet cælo continere
 usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot
 suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Mo-
 ses enim majoribus nostris ita dixit, Vatem vobis susci-
 tabit Dominus Deus vester ex vestra consanguinitate
 mei similem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicit.
 Quod si quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex
 numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi va-
 tes, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hac tempora
 prædixerunt, & tantò antè denuntiârunt. Vos estis ex
 vatibus orti & in eo fœdere comprehensi, quod percussit
 Deus cum majoribus nostris, cum diceret Abraham

per ejus semen felicitatem consensuras omnes or-
 terrarum nationes. Ad vos primum Deus suscita-
 m puerum suum Jesum misit, qui vobis felicitatem
 ferret, si modò vestrum unusquisque à suis vitiis de-
 isceret. Sad. Enimvero jam ferendum non videtur,
 tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant.
 Nam quid futurum est? S. Quid, nisi ut, vobis relictis,
 omnes ad eos transeant? Nam quòd resurrectionem
 mortuorum per nescio quem Jesum futuram prædicant,
 facile animos imperita multitudinis in suam sententi-
 am pertrahunt. An. Itaque maturè occurrendum huic
 malo est. Comprehendite eos, satellites, conjicite hos
 in vincula. Hâc illi nocte garriant, cras no-
 cum seriò disputaturi: non jam cum indoctis ratio-
 habebunt, quos possint facile seducere: ad pontifi-
 ceis, & principes, & senatores, & scribas, veniendum
 est, qui eorum argutias vehementius refutabunt. Nam
 libem quidem habent ad omnia sequacem.

SENT. Christi nomen est omnipotens. Veritati solent in-
 dere & adversari docti hujus mundi.

PRIMATES. Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de sanato claudio apud primates causam
 dicunt, & illis interdicentibus nè deinceps Jesum doceant, ob-
 temperaturos negant.

Senatores, Petrus, & Joannes, Primates, Annas, Caiaphas.

Q Vanam potestate, & cujus nomine hoc fecistis?
 P. Si nos hodie de collato in hominem infirmum
 beneficio interrogamur, principes populi, & Israelita-
 rum senatores, quamam re sanatus sit: hoc vobis omni-
 bus, cunctòq, Israëlitarum populo, notum esse volumus,

sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis edificandis rejectus, qui adhibitus est ad caput anguli; nec est in ullo alio salus, nec ullum aliud nomen est sub cælo hominibus datum, per quod nobis liceat servari. Pr. Hoc supra omnia mira mirabile est homines illiteratos & idiotas tam confidenter & scite loqui. S. Atqui erant hi Jesu comites, & hic homo verus sanatus adest. Jubcantur exire paulisper è concilio, & hac de re inter nos consulemus. Exite paulisper. Qui faciemus hominibus his? Nam, conspicuum ab eis miraculum editum esse, omnibus Hierosolyme incolis manifestum est, nec possumus negare. C. Ità est. Sed nè hæres in vulgus dimanet latius, minemur eis acerrimè, nè ampliùs hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam, quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homini cui tam difficili in re tam præsens auxilium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, estque omnibus potissimus. A. Bene mones. Intromittantur. C. Attendite, Galilai. Interdicitur vobis, nè omnino vocem mittatis, nève doceatis nomine Jesu. Pe. & Jo. Utrum æquum sit, & Deo probari possit, vobis obtemperare potius quàm Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus, quæ vidimus & audivimus, non dicere. C. Vos, nisi malo coacti, rectè facere nescitis. Sed, nisi parebitis, vestræ contumaciæ pœnas acerbissimas luetis.

SENT. Beneficia diuina pro maleficis habent primates orbis, veritatẽque prædicari non potiuntur, Veritatem suam

relavit Deus sapientes & literatos, eamque patefecit parvuli Deo magis obediendum est quam hominibus.

GAMALIEL. Act. 5.

ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Joannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant: & illi doctrinæ suæ causam dicunt. Tum Gamalielis suasu dimittuntur.

Apparitores, Anistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

Carcerem quidem invenimus clausum diligentissimè, & custodes foris ante januam astantes: sed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. An. Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujusmodi monstra, nè fando quidem, audita sunt. Quid? Egressi sive esse clauso carcere? Q. Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in fano, & ibi populum docent. An. Hac sunt ejusmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores: adducam eos in concilium. Po. Sed sine vi: etenim concitares in nos vulgè seditionem, & statim ad saxa veniretur: nam magnum est plebis in eos studium. S. Nisi providemus, actum de nobis est: jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in nos sunt coniecti. Prospiciendum aliquà ratione est. An. Ecce homines! Po. Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui replevistis Hierosolymam doctrinà vestrà: & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? Pe. Parendum Deo magis est, quam hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem suà dextrà extulit, ut per eum Israëlitis ad sanio rem vivendi rationem re-
versis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ei

testes harum rerum; necnon sacer ille Spiritus, quem Deus obediens afflavit. Po. O audacissimos impostores! Quid agimus, viri? Quin de his poenas sumimus? G. Jubete, si placet, eos paulisper foras discedre. Considerate, viri Israëlita, de hominibus his, quid ei sitis facturi. Superioribus diebus exiit Thendas quidam, qui sese jactabat esse aliquem, cum quo homines ad numerum quadringentorum sese conjunxerunt. Ille occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum exiit Judas Galilaeus, tempore professionis, multumque ad sese hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant profligati sunt. Nunc quoque vos summoneo, ut vobis ab his hominibus temperetis, eosque missos faciatis. Nam si hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur: si à Deo est, id dissolvere non potestis, nisi forte vultis videri Deo repugnare. An. Non male consulit Gamaliel. Po. Ut mihi quidem videtur. Sed evocemus homines, eosque virgis cadamus, & vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

SENT. Nihil est ad veritati credendum durius primoribus hujus mundi. Boni consiliarii maxima est utilitas. Qui Deo operi repugnat, Deo repugnat.

STEPHANUS. Act. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiritui, ut ei resistere non valentes Judaeorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribae.

Hic homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum, et contra legem loqui. Etenim adivimus eum dicere, Jesum Nazarenum eversum esse

esse hunc locum; & traditos nobis à Mose ritus mutaturum. P. Sùntne ista vera? St. Attendite fratres & patres. Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cùm esset in Mesopotamia, antequam Charra degeret, & tunc mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniretq; in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldaea profectus Charra habitavit, unde cum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis; in qua nullam ei possessionem tradidit, nè vestigium quidem pedis: & tamen promissit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cùm liberos non haberet. Locutus est autem cum eo ad hunc modum; Ejus posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorúmque servitutem & injurias per quadringentos annos perpassuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar; exhibéntque postea, & me hoc ipso in loco adorabunt: Eámque rem, inito cum eo circumcisionis fœdere, firmavit. Is genuit Isaacum, eúmque octavo die circumcidit: Isaacus Jacobum, Jacobus duodecim summos patres. Summi patres invidiâ adducti, Josephum in Egyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eúmque ex omnibus angustiis eripuit, & effecit ut Pharaó Egypti rex ei suâ sibi sapientiâ commendato, totius Egypti, totiusque suae familiae principatum traderet: cùm autem orta fame in omni Egypto & Chananaea, patres nostri in magna essent difficultate cibaria; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Egypto, eos illò semel atque iterum dimisit: éstque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam

familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Ægyptum: ubi cum vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulcreto positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea propinquante promissi tempore, de quo Deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Ægypto multiplici numero: donec extitit rex alius, qui Iosephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres nostros eò usque afflixit, ut etiam foetus eorum exponi curaret, nè conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternae tres menses enutritus, cum tandem expositus esset, sublatus est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumq; jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem, consanguineos suos Israëlitas visere: cumq; vidisset quendam injuriâ affici, eum defendit, ejusque injuriam, caso Ægyptio, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare: quod illi non intelligebant. Postero die conspiciatus eos contendentes, pacem inter eos conciliare studebat, consanguineos esse commemorans, Cur alius alii nocerent? Sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quarens quis eum principem & judicem in eos constituisset: num se vellet interficere, quo modo pridie interfecisset Ægyptium. Ex eo dicto Moses aufugit, & in terra Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinae genius Domini

Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad visendum accederet, audita Domini adeum vox huiusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus: nam locus in quo tu stas, sacer est. Vidi afflictionem populi mei, qui est in Aegypto: eorumque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere in Aegyptum. Hunc Moſen, quem illi repudiaverant, quarentes quis eum principem & iudicem constituisſet: hunc ipsum Deus principem & liberatorem miſit ductu genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculâque fecit & prodigia tum in Aegypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moſes ille, qui dixit Iſraëlitis, Dominum Deum ipsorum vatem eis ex eorum consanguinitate suscitaturum ipsi Moſi similem, cui parerent. Hic ille est, qui in multitudine fugit in deserto cum genio, qui cum eo locutus est in monte Sina, & cum maioribus nostris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes esse majores nostri: sed eo rejecto, animis sese in Aegyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut sibi faceret Deos qui se antecederent. Nam Moſi illi, à quo essent ex Aegypto educti, sese nescire quid accidisset. Itaq; vitulum tum fecerunt, & sacrificium statuæ peregerunt, delectati operibus manuum suarum. Et Deus aversus, eos sivit prolabi ad cultum astrorum, quemadmodum in vatum monumentis scriptum est: Nunquid mihi victimas, & sacrificia obtulistis quadraginta annis in desertis, posteri Iſraelis? Annon adhibuistis

bibuistis tabernaculum Molochi, et sidus Dei vestri
 Romphanis? qua vos simulacra fecistis ad adoran-
 dum: ob qua ego transferam vos ultra Babylonem. Ta-
 bernaculum oraculari habuerunt majores nostri in de-
 sertis, sicut prae scripserat is qui Mosi rationem ejus fa-
 ciendi ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum suc-
 cessores unà cum Josua introduxerunt, tum cùm inva-
 serunt in fines earum gentium, quas Deus eorum ad-
 ventu exterminavit; donec ventum est ad tempora
 Davidis: qui usus Deo favente, voluit domicilium in-
 venire Deo Jacobi. Solomon autem ad eum ei adifica-
 vit. Sed non in templis manufactis habitat supremus
 ille; quemadmodum dicit vates, Caelum mihi sedes est,
 & terra pedibus est scabellum: Quam mihi vos domum
 extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus re-
 quietis erit? Nonne mea manus fecit ista omnia? Per-
 tinaces, & animo & auribus incircumcisi: vos semper
 Spiritui sancto restitistis, & vos et majores vestri.
 Nam quem illi vatum non sunt insectati? Annon eos
 necuerunt, qui adventum justì prae nuntiaverunt? Cu-
 jus vos modò proditores fuistis, & interfectores: qui
 geniorum administratione acceptam legem non serva-
 stis. Po. Disrumpor prae iracundia. Hunc cene tam ar-
 roganter? St. Ecce autem, video caelos apertos, & Fili-
 um hominis Deo ad dextram astantem. Se. & Sc. O im-
 pudentiam! Quid eum audiamus amplius? Invadamus
 eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agitè, jam la-
 pidetur. Vos testes; vestrum est, initium facere lapida-
 tionis, sustinete partes vestras. T. Nos verò perliben-
 ter. Atque ut simus expeditiores, hìc apud te, adole-
 scens, vestimenta nostra deponemus. Sc. Quid cum Ta-
 mini?

mini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conijcite universi, jaccite grandine densius. St. Domine Jesu, accipe spiritum meum. Sc. Properemus, obruamus eum lapidibus. St. Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

SENT. Veritatem impietatis loco habent rectores hujus seculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio centurione Petrus, cum de Jesu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus advenire eum, quem curavi accersendum. Itaque ei exeo obviam. O salve multum mi. P. Ah! quid agis? Surge, quid me ita accidis? Ego quoque homo sum: nè tu me divinis honoribus afficias. Ingrediamur. Quinam sunt isti, quos hic convenisse video? C. Mei sunt cognati & necessarii atque amici, quos huc jussi convocari. P. Vos scitis, ut nefas sit homini Judæo herere, aut congregi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi venire. Nunc scire velim quam ob causam me accersiveritis. C. Quarto abhinc die, ad hanc horam eram jejunos, & domi mea hora nona precationes faciebam. Ecce autem vir quidam extitit in meo conspectu, veste splendidâ, et, Tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita est, tuâque misericordia et benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergo Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuo misi ad te, et tu recte fecisti,

fecisti, quòd venisti. Nunc nos omnes in Dei conspectu
 adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. P.
 Reipsà comperio, nullum Deo personarum esse discrimen,
 contràque apud omnes nationes, qui eum metuunt,
 vitàmque innocenter instituerunt, ei esse acceptos.
 Omnium summa est in disciplina, quàm curavit erudi-
 endos Israëlitas, quos lato pacis nuntio affectit per Je-
 sum Christum. Vos scitis qua res acciderit per totam
 Judeam usque à Galilea, post lotionem quam publica-
 vit Joannes: de Jesu loquor Nazareno, sacro Dei nu-
 mine, & potentia prädito: qui nlrà citràque comme-
 ans, multa multis beneficia conferebat, omnesque sa-
 nabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe
 cùm Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium que
 fecit cùm in reliqua Judea, tum Hierosolymis. Quem
 ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio
 die in vitam revocavit, & manifestò ostendit, non vul-
 go, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem
 cibum potionemque sumpsimus cum eo postquam à mor-
 te revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus,
 ut vulgo prædicemus & testificemur, eum viventium
 esse mortuorumque judicem à Deo destinatum. Hæc
 omnes vates testantur eum esse, per cujus nomen veni-
 am peccatorum consequantur, quotquot ei confidunt.
 Sed quid hoc novæ rei est? Numine corripuntur omnes
 qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt.
 Nunquid causa est cur minùs aquà abluantur, qui eo-
 dem nobiscum numine afflati sunt? abluantur sanè no-
 mine Domini.

SENT. Nullius conditionis hominem non admittit Chri-
 stus. Apud omnes nationes, quicumque Deum metuunt inno-
 centérque vivunt, Deo accepti sunt.

CIRCUMCISI. Act. II.

ARGUMENTUM.

Reprehenſus à Chriſtianis Judæis Petrus, quòd cum Cornelio extraneæ gentis homine congreſſus fuiſſet, cauſam dicit, & obtinet.

Chriſtiani, Petrus.

NOs quidem factum tuum probare nullo pacto possumus, ut liberè loquamur. P. Quodnam id est tandem? C. Quòd homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum cepisti. P. Si vobis videtur, rem omnem, prout sese habet, enarrabo: vos eà audità judicabitis. C. Placet: enarra. P. Cùm in oppido Joppæ errarem, visus sum mihi videre (cùm essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteum magnum, quod quatuor capitibus de cælo demissum, ad me usque pervenit. Id cùm attentus contemplerer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & reptilia, et aëreas volucres, simulq; vocem audiui dicentem mihi; Agè Petre, macta et vescere. Tum ego; Minimè, Domine: nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cælo inquit, Quæ Deus purgavit, tu nè pollue. Idque ter factum est: & tum demum omnia in cælum subducta sunt. Tum continuo præstò fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Casareà missi. Cum his ut abjectà omni cunctatione congrededer, divino afflatu admonitus sum. Fuerunt unà mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renuntiavit ille, ut genium domi sue vidisset astantem & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerferent Simonem cognomine Petrum: ex quo ea audiret, quæ et ipsi essent: et ipsius toti familiæ salutaria. Hic cùm ego loqui cœpisssem,

sem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum, quo dixerat; Joannem quidem abluisse aqua, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cum in Jesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram ut possem obistere Deo? Ch. Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vite castigationem adiutum ad vitam patefecerit.

SE N T. Imitanda est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

R H O D E. Act. 12.

A R G U M E N T U M.

Eductus divinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

A Perite mihi has fores aliquis. R. Nescio quis pulsatur ostium, proviso quis sit. P. Ecquis mihi aperit tandem? R. Petrus est, Petrus est. O me felicem! ô populares, salvi sumus: Petrus praeforibus vestibuli stat. C. Insanis. R. Minimè verò. Agnovi ejus vocem. C. Genius ejus est. P. Heus, heus, an expectatis dum ego hasce effringam fores? R. Non auditis eum pulsantem? C. Aperiamus. O mirum miraculum! Tunc ergò verus ades Petrus? P. Pax sit rebus. Audite ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cùmque hanc nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes, ecce adest genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergesactum jussit surgere

surgere confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille, Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, jussusque amicare pallium, & eum sequi, parebam; cùm jam egressus nondum intelligerem rem veram agi, sed mihi visum cernere videret. Et jam pratergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egressi processimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, aperitè intellexi, eum à domino missum esse ad me ex Herodis manu, & tanta Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nuntiabitis. Mihi aliò concedendum est.

SENT. Deum nulli carceres, nullæ catenæ prohibent, quò minus liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione locutus, à philosophis deridetur: à Dionysio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

POSsumusne ex te scire, quæ sit ista tam nova doctrina quam affers? Nam inaudita quædam nostris auribus affers, Jesum, nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. P. Video vos animo, Athenienses, paulò superstitiosiores. Nam cùm prateriens vestra spectarem sacra, aram quoque offendi in qua inscriptum erat, Ignoto Deo. Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuntio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cùm sit cæli terræq; Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur,

P

quasi

quasi ullâ re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocaverit: quibus stata vivendi tempora, certosque inhabitandi terminos præsinivit, ut suum Dominum quærent, si fortè pervestigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab unoquoque nostrum; cum in eo vivamus, moveamur, & simus: ut quidam etiam vestrorum poetarum dixerunt, Ejus enim genus sumus. Quod si genus sumus Deiz non debemus existimare, auro, aut argento, aut lapidi arte & industriâ humanâ cœlato, numen esse simile. At nunc omissis ignorantia temporibus, Deus omnibus ubiq; hominibus denuntiât, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, certam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. E. Festivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit! S. De hoc satis in præsentia: aliàs te de eadem re audiemus. D. At ego ita affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita sit: statuique à te non discere (si tibi molestum non est) nisi istâ doctrinâ quantum satis est instructus. P. Mihi verò nihil jucundius fieri potest, quàm & tecum & cum omnibus ita animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum jussus.

SENT. Mundana sapientia divinam pro stulticia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.

LYSIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Comprehensus in templo Paulus à Judæis, illis eripitur à

Lysia

Lyſia tribuno, ejuſque permiſſu apud Judæos cauſam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lyſias eum virgis cædi jubet; verum, ubi civem Romanum eſſe cognovit, ſolvit.

Judæi, Lyſias, Paulus, Centurio.

Succurrite, viri Iſraelitæ. Hic eſt homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in ſacrum, & ſanctum hunc locum profanavit. Al. Extrahamus eum è ſano, interimamus eum. Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod ſi factum eſſet, has turbas eviſſemus. Al. Vapula, homo ſeditioſe. Hic nos te iſtibus trucidabimus. Hem tibi. Al. Deſinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. L. Unde tam ſubitò tanta orta eſt ſeditio? Eho! hiccine in cauſa eſt? Comprehendite hunc, milites, & ei injicite catenas. Quiſnam eſt? Aut quid fecit? Tace, clamoſi homines. Poſſumne ex vobis ſcire, quidnam commiſerit? Alius aliud nescio quid clamat. Nihil intelligo. Abducatur in caſtra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia eſt? Hic jam, credo, opprimemur in turba. J. Interime eum. P. Licetne mihi te alloqui? L. Scisne Græcè? Nonne tu es Egyptius ille, qui ſuperioribus diebus concitatâ ſeditione, eduxiſti in ſylvas illa quatuor millia hominum ſicariorum? P. Ego homo ſum Judæus, Tarſenſis, civis non obſcuræ Cilicia civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. L. Permitto. P. Audite meam hanc ad vos deſenſionem, fratres & patres. Ego homo Judæus ſum, Tarſi in Cilicia natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè inſtitutus, & Dei cupidus, quemadmodum vos omnes eſtis hodie: qui hanc vivendi viam

sum capitaliter infectatus, viros simul & mulieres constringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est mihi pontifex, totusque senatus, à quibus etiam epistolas ad fratres acceperam, & Damascum proficiscer, eos quoque qui ibi essent, vinctos Hierosolymam ad supplicium adducturus. Sed in eo itinere cum appropinquarem Damasco, circiter meridiem, repente de caelo multa me lux circumfulsit: & collapsus ad terram, vocem audiui dicentem mihi, Saule, Saule, quid me infectaris? Tum ego: Quis es, Domine? Atque ille: Ego sum Jesus Nazarennis, quem tu infectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi sunt, sed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia quae te facere statutum est. Cumque prae lucis illius splendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum. Ananias autem quidam vir pius, & legi convenienter vivens, testimonio omnium illuc habitantium Judaeorum, venit ad me, & astans mihi, Saule frater, inquit, aspice. Cumque ego eodem temporis vestigio in eum intuitus essem, Deus patrum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, & ad justum videndum, vocemque ejus ore audiendam: quoniam testis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audieris. Et nunc quid cunctaris? Agedum ablucere, & invocato Domini nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit ut, extra meipsum raptus, viderem eum dicentem mihi; Propera, & Hierosolymam celeriter exi: non accipi-

ent enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego solitus sum in custodiam dare, et per collegia virgis cadere eos qui tibi confiderent: utque, cum tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessem, et ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. Ju. Tolle istum ex orbe terrarum: neque enim convenit eum vivere. L. Nihil unquam tale vidi. Necessesse est graviores aliquam esse causas qua universum populum in hunc commoveat. Neque enim ita clamarent, et vestes discinderent, pulveremque in aerem jacerent. Hac non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, et virgis cogite causam fateri, propter quam ita in eum clametur. C. Fiet. Dispolietur jam, et funibus deligetur. P. Licetne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? C. Vide quid agas, Lysia: nam hic homo Romanus est. L. Itane? Adibo eum. Dic mihi, esne Romanus? P. Etiam. L. Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. P. At ego natus sum. L. Desistite milites: jam satis superque factum est.

SENT. Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur e medio sapientia, ubi vi res geritur. Romana civitas plus habet autoritatis apud homines, quam Christiana. Sic fit & hodie. Si cujus præpotentis civitatis aut principis autoritate commenderis, locum ubique invenies: sin nihil nisi justitiam habeas, vilissimus eris.

ANANIA S. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus victus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut ex legem. Deinde dicens se speratæ resurrectionis reum, Phariseos & Sadduceos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lysias, Sadducei, Pharisei.

Fratres, ego ad hoc tempus, Deo conscio, optimè mihi conscius fui. An. Percutiat^r ei os. P. Percussurus est te Deus, paries incrustate. Ergò tu sedes, ut de me ex lege judices; & contra legem jubes me pulsari? Ass. Pontifici Dei convitiaris? P. Nesciebam, fratres, eum esse pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui nè maledicito. Verùm audite, fra^res, qui in hoc concilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei filius, sperata resurrectionis mortuorum reus sum. S. Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere posse sperat. Ph. Non malè loquitur: nihil in eo mali video. Quòd si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis Genius; nè Deo repugnemus. S. Ideo eum defenditis vos, quia se vobiscum sentire clamat. Ph. Nos eum ideo defendimus, quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere insontes? S. Imò vos vultis tueri fontes? L. Videndum nobis est, nè hic ab istis discerpatur. Tu jube huc descendere exercitum, ut eis eripiat^r, & in castra abducatur.

SENT. Injustus judex, incrustatus paries Piis profunt interdum adversariorum inter se controversiæ, quemadmodum inter se rixantibus canibus evadunt homines. Si quando tuctur simulator pium, id magis sui, quàm æqui amore facit.

NEPOS PAULI. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Lysias à Pauli nepote de Judæorum in Pau'um conjuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorem tutò perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

Paulus, is qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim cum aliquid ad te. L. Cedo mihi manum, adolescentule,

centule. Dic mihi hîc in occulto quid habeas quod velis mihi enuntiare. N. Judæi constituerant petere à te, ut tras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quasituri. Sed tu noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui sese devoverunt, si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatū expectant. L. Laudo te, quòd me sciè admonuisti. Discede hinc, & nemini hac indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Casaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastasq; ducentos, ad horam tertiam noctis; & jumenta adhibete, ut eò impositum Paulum ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

S E N T. Ficti homines piis pertinacissimè insidiantur. Sæpe minus est in gentilibus iniquitatis, quàm in iis qui se Dei populum gloriantur.

TERTULLUS. Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in adventum Lysæ tribuni, Paulumque jubet remissius custodiri.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judeorum.

Adest hîc reus ille Paulus, Anania pontifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. T. Quòd maximâ pace per te fruimur, quòdq; tuâ prudentiâ hæc provincia rectè administratur, nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias quas possumus maximas. Sed nè tibi diutius sim molestus, quaso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubiq; terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, consque ut etiam sanum profa-

nare conatus sit. Eum nos comprehensum volumus ex nostra lege judicare. Sed intercessit Lysias tribunus, eumque magnâ vi è manibus nostris eripuit, ac jussit ut ejus accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lysia poteris, si querere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus nos hunc insinulamus. Atque hac ita se habere, testis est universa Judaorum, quos adesse vides, concio. C. Ità est. P. Licetne mihi causam dicere? F. Licet. P. Equidem eò confidentiùs pro me dico, quòd scio te multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim complevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neque verò me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neque in collegiis, neque oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium, fidemque adungere omnibus quæ in disciplina nostra & vatibus scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando revivituros: id quòd nè ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibusque probare possim. Veneram autem post annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac ferta liberem: cum me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba, aut tumultu, quidam ex Asia Judei; quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me crimen, dicant sanè, dum adsto in concilio. Nisi forti

criminosi

criminosa est una hac vox quam inter eos sic clamaui: Ego hodie à vobis reus agor defensa mortuorum resurrectionis. F. Jam finem facite. Cùm Lysias tribunus venerit, cognoscam de vestra causa. Interea tu Centurio, Paulam custodi, ita ut remissius habeatur: néve aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

SENT. Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores modò ementiendo, modò torquendo, nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunè est, infontibus innocentia non item. O judices, ubinam dõ, mit lex talionis?

FESTUS. Act. 25, & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit: in qua de sua legatione, mortuorumque resurrectione differit. Festus præses cum insanum appellat. Agrippa infontem judicat.

Festus præses, Agrippa rex, Paulus.

VIdetis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hîc adestis, de quo omnis me Judæorum multitudo, tum Hierosolymis, tum hîc interpellavit, clamans, indignum esse eum vivere ampliùs. Ego verò cùm comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere: & tamen quid certi de eo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maximè ad te, rex Agrippa, ut re disquisitâ habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere vinctum; neq, crimina, quæ ei imponuntur, significare. A. Liberum est tibi pro te ipso dicere. P. Quòd omnia, de quibus à Judæis postulor, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Judæicarum consuetudinum atque controversiarum vel in primis peritum, equidem bea-

tum

tum me existimo. Quamobrem oro te ut me a quo ani-
 mo audias. Ac meam quidem actam ab incunte atate
 vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis in-
 ter meos populares) nôrunt omnes Judai, jam disce-
 rentes (modo velint fateri) me vixisse Phariseum, qua
 exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hic sto-
 reus sperata præstationis eorum, qua majoribus nostris
 à Deo promissa sunt: quò quidem se perventuras duo-
 decim tribus nostra, Deum noctes diésque assidue co-
 lendo sperant. De hac spe, rex Agrippa, à Judæis ac-
 cusor. Itâne verò incredibile apud vos judicatur, à
 Deo mortuos excitari? Equidem statueram multa mi-
 hi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda: itaque
 feci Hierosolymis, multosque sanctos per potestatem qua
 mihi à pontificibus permissa erat, in carceres conclusi,
 & capite meâ sententiâ damnavi. Quin eos per omnia
 collegia tormentis sape cogebam nefaria dicere: jam-
 que immodicè in eos furens, persequabar etiam ad ex-
 teras urbes. Cùmque aliquando proficiscerer Dama-
 scum, cum potestate mihi à pontificibus permissa, die me-
 dio, rex, in itinere vidi de cælo solis splendore majus
 lumen, quod me meosque comites circumfulsit. Cùm-
 que omnes ad terram corruissemus, vocem audiui af-
 fantis me, & Hebræo sermone dicentis, Saule, Saule,
 quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos
 calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego
 sum, inquit ille, Jesus, quem tu insectas. Verùm surge,
 & consiste in pedes. Nam eò tibi apparui, ut te, mini-
 strum & testem constituam eorum qua vidisti, quæq;
 tibi demonstrabo, vindicando te à populo & gentibus
 ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut
 è tenebris

in tenebris in lucem, & ex Satana non sate ad Deum
 convertant, & ita peccatorum veniam consequantur,
 & ad eandem cum eis sortem perveniant, qui, quia in
 idem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec ego, rex
 Agrippa, cœlesti visioni non fui dicto audiens: quin pri-
 mum eis, qui Damasci erant, & Hierosolymis, perque
 omnem Judææ regionem, necnon ipsis gentilibus, corre-
 ctionem vitæ denuntiarem, & exhortarer, ut ad Deum
 se converterent, & vitæ correctionem factis ostende-
 rent. Hæc me causâ Judæi infano comprehensum, co-
 nabantur interficere. Sed divino presidio ad hunc usque
 diem steti, parvos juxta ac magnos commones faciens,
 neque quicquam dicens extra ea, quæ tum ceteri vates
 tum Moses futura antè denuntiaverunt: Christum
 videlicet esse mortem passurum, primumque ex mortuis
 in vitam revocatū, lucem populo & gentibus nuntiaturum.
 F. Insanis, Paule: Nimia te litera ad insaniam re-
 digunt. P. Non insanio, optime Feste: sed veracis & so-
 brii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confiden-
 ter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim
 in tenebris gestum est. Credisne, rex Agrippa, vatibus?
 Credis, scio. A. Propemodum mihi persuades, ut Chri-
 stianus sim. P. Deus faciat, ut non propemodum, sed
 planè, non solum tu, sed etiam omnes qui me audiunt
 hodie, fiant tales, qualis ego sum; exceptis his vinculis.
 F. Surgamus: discedamus hinc. Hic homo mihi videtur
 nihil morte dignum aut carcere commisisse. A. Poterat
 absolvi, nisi provocavisset ad Cæsarem.

SENT. Vera sapientia stultorum judicio insania est. Licet
 interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis
 crimina diluere. Neque enim nominatim accusabatur
 Paulus de resurrectione mortuorum: sed cum esset in ipsius
 doctrina

ARGUMENTUM.

Christus in ultimo adventu suo de bonis malisque sententiam pronuntiat.

Iesus iudex, Dextri, Sinistri.

Venite, beati Pater mei, possidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi comedere; cum sitirem, bibere; hospitem me accepistis, nudum vestivistis, agrum visitavistis, in custodiam datum invististis. D. Domine, quando te vidimus esurientem, ut aluerimus? aut sitientem, ut potum dederimus? Quando autem hospitem, ut acceperimus? aut nudum, ut vestiverimus? Quando agrum aut in vinculis, ut inviserimus? Je. Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrabiles, in ignem aeternum, Ve Jovi, ejusque genis paratum: qui me neque esurientem cibo, neque sitientem potione refecistis; hospitem non suscepistis, nudum non vestivistis, infirmum & in carcerem coniectum non invististis. S. Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque subvenimus? Je. Credite mihi, quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

SENT. Pro suis quemque factis remunerabitur Christus.
Quod cuius Christianorum fit, id ipsi Christo fit.

FINIS.

Decem

Decem Dei præcepta, & alia deinceps sequentia quæ ad reipub. institutionem pertinent, ex Exod. cap. 20. & reliquis.

Deus hac omnia Israëlitis ad hunc modum effatus est. Ego sum Jehova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio servitutis Egyptiæ.

1 Deos alios nullos, præter me, habeto.

2 Simulacrum ullius rei, quæ extet aut supra in cælo, aut infra in terra, aut in aquis sub terra, nè facito, nève ea venerator, nève colito. Nam ego sum Jehova Deus tuus, Deus impatiens socii: qui parentum culpam etiam in liberos persequor, vel ad tertiam usq, quartamq, stirpem osorum mei; clementiæque utor ad millesimam usque stirpem erga mei amantes, meaq, præcepta conservantes.

3 Jehova Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: neque enim sinet impunitum Jehova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.

4 Diem Sabbati sanctè agere memento. Sex diebus agito, tuaq, opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jehova Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus servus, aut ancilla, neu tuam jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Jehova cælum, terram, mare, quæq, in eis sunt omnia, feriatum est die septimo: qua de causa Jehova diem Sabbati faustum sacrumque fecit.

5 Parentem utrumque honorato, ut diu aliam
tem producas in terra, quam tibi Jéhova Deus
tuus donat.

6 Nè hominem occidito.

7 Nè adulterato.

8 Nè furator.

9 Falsū testimonium contra alterū nè dicitō

10 Alterius domum nè concupiscito: alterius
uxorem nè concupiscito; nève servum, aut an-
cillam; nève bovem, aut asinum: nihil denique
quod sit alterius. Hic universus populus, visis
fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis
fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à
Mose petere, ut ipse eis audientibus loqueretur,
non Deus, nè emorerentur. Quibus Moses,
Nè metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit
Deus, utque vos ejus timor ob oculos propositus
à peccando deterreat. Igitur procul stante
populo accessit ad illam caliginem ubi Deus
erat. Et Jéhova Mosi sic fatus est: Commemoro-
rato Israëlitis, ut me secum de cælo viderint
loquentem, nè prater me deos sibi argenteos
aut aureos fabricentur. Sed mihi cæspititium
- altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute
balantibus bubusve faciatis, quocunque in loco
mei nominis monumentum posuero, ibi vos
auditurus, & prosperaturus. Quod si mihi altare
lapideum fiet, nè ex quadrato lapide excitote:
nam id ferramenta admovendo profanaretis. Nève
per gradus ad meum altare ascendite, nè in eo
obscæna vestra appareant.

Hæc

Hac autem eis jura propones: Si emeris servum Hebraum, sex annos servito; septimo autem anno manumittitor gratuito. Si cœlebs venit, cœlebs manumittitor: si natus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, fœmina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris & filiorum, noluerit manumitti, cum dominus ad recuperatores adducito, ei que ad valvam aut ad postem applicato aurem subulâ perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, ea nē servorum in morem manumittitor. Si ea domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipandi potestas nē esto, quia eam affecit ignominia. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu nē fraudato. Si tria hac ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum fortē fortunā incurrerit, statuam vobis locum, quō confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eūque vendiderit,

aut

aut is apud eum inuentus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit lapide, aut pugno: si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iuerit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem praestato.

Si quis servum suum aut ancillam baculo percusserit, si praesens mors secuta fuerit, teneatur. Verum si unum aut alterum diem superstes

* Id est, fuerit, ne teneatur, quoniam * pecunia ejus est.

^{eius juris est, ut po-} Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: si perniciēs

non fuerit, ad aestimationem mariti mulieris multa esto, & ad eam rem arbitri sunt.

Si autem perniciēs fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, sugillationem pro sugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si quis servi sui aut ancillae oculum percusserit, eumque corruperit, eum manumittito pro oculo. Et si servi sui aut ancillae dentem percusserit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum aut foeminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit: bos lapidator, ejus caro ne comestor, dominus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen custodierit, si virum aut foeminam occiderit: & bos lapidator,

pidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei multa imponetur, tantum vite sue pretium dato quantumcunque ei fuerit impositum. Sive puerum petiverit, sive puellam, idem juris esto. Si servum petiverit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domino solvuntur, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obduxerit, & eò deciderit bos aut asinus; autor fossæ præstato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunt, & ejus pretium dividunt, & mortuum etiam dividunt. Aut si notum fuerit, bovem antea esse petulcum, neq. eum dominus ejus custodiverit, bovem bove pensato, ipse mortuum habeto.

Vivum
bovem
pro illo
redito.

Si quis bovem, pecusve clepserit, mactaveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, & indè mortuus, homicidii pœna nē esto, nisi orte sole; tum homicidii pœna esto. Si habet unde reddat, reddito: si non habet, venditor pro suo furto.

Furti
pœna.
cap. 22.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ovīs, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum sarcito de optima parte fundi sui, aut vineæ.

Si in spinas immixtus ignis, metam, aut segetem,

tem, aut messem corruperit; autor ignis detrimentum praestato.

Si quis apud alterum, argentum suppellectilemve deposuerit, idque de illius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores vocatur, ni rem alterius interverterit. Quaecunque in re crimen statuetur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste, quaecunque res erit amissa, quae cuja dicatur, causa amborum ad recuperatores deferitur; utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit; si id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, iusjurandum Jehovae interponitur, illum rem alterius ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum praestato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum praestato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente; damnum praestato. At praesente, nè praestato, si conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non sponsam pellexerit, & cum ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

*Si puella pater eam locare illi nolet, argentum
pendito, ut fert dos virginum.*

Sagas vivere nè sinitote.

*Quicumque rem habuerit cum bestia, capi-
tale esto.*

*Qui diis sacrificaverit, sacratus intereat, ni-
sini Jehova.*

*Peregrinum nè premito, nèue angito: nam
peregrini fuistis in Aegypto.*

*Viduam nullam, aut pupillum premito: si
presseris, cum ad me conquerentur, eorum ego
querelas exaudiam, iratusque ferro vos truci-
dabo, eruntque vestra conjuges vidua, & liberi
pupilli.*

*Si cui meorum pauperi tecum versanti pecu-
niam mutuaveris, nè te ei feneratorum prabeto,
nè ei usuram imponito.*

*Si alterius vestem in pignus acceperis, ante
solis occasum reddito: nam id unum habet ope-
rimentum, eum cuticula amictum, in quo recu-
bet: qui si apud me questus fuerit, exaudiam, ut
sum misericors.*

*Magistratui nè maledicito, nec eum execra-
tor qui est in tua natione princeps.*

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

*Primogenitum filiorum tuorum mihi dato.
Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies
cum matre sua esto, octavo die id mihi dato.*

*Prestatote vos mihi puros homines: & car-
nem ruri raptam nè gustatote, sed ad canes pro-
jicitote. Auditionem falsam nè accipito.*

Cap. 23.

Societatem cum impio nō coito, ut sis testis injurius. Multitudinem in vitio nē sequitor, nēve in lite de recto in sententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite nē indulgeto.

Si adversarii tui bovem, asinūve offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui asinum videris oneri succubuisse, nē ei auxilium denegato, sed opitulator.

Inopis tui jus in lite nē depravato.

A re falsa abesto. Infontem & justum nē interficito: nam ego iniquum non absolvam.

Nēve donum accipito: nam donum cecat etiam perspicaces, bonorūque virorum orationem pervertit. Peregrinum nē vexato: scitis enim vos quæ sit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conferito, ejusque proventum percipito: at septimo intermittito, remittitoque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (si quid illis superfuerit) bestiarum terrestrium. Idem in vinea & oliveto facito.

Sabbatum.

Sex diebus opus tuum patrato: at septimo feriator, ut requiescat bos tuus, asinūque, utique respiret natus ancilla tua peregrinūque.

Omnia quaecunque dixi vobis servatote.

Nominis alienorum deorum memoriam nē usurpato, nēve in ore habeto.

Festi dies

Tribus temporibus in anno mihi festa agito. Azymalia servato, per quæ septem dies azymis vesceris (ut praecepi tibi) statuto tempore mensis

mensis verni, quia in eo emigrasti ex *Agypto*.
 Ergo coram me vacui nè apparendo. Item messalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro severis. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conspectum Domini *Jehova* sistantor.

Cum mea victima sanguinem, eam mactando, effundes, fermentum nè habeto.

Mei festi adeps in posterum diem nè pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in adem *Jehova* tui inferto.

Hædum in sanguine matris sue nè coquito.

FINIS.

Q 3

Dialogo-

